

Martirologi Vicencis

IL·LM. I RVDM. DR. JAUME SERRA JORDI

Vicari General de la Diòcesi de Vic, Degà de la Santa Església Catedral i Prelat Domèstic de Sa Santedat

Va néixer a Igualada el 26 d'abril de 1847. Fill únic de pares humils, però molt cristians, als nou anys ingressà al Seminari de Vic, on cursà tota la carrera eclesiàstica, i fou ordenat sacerdot el setembre de 1870. Passà després a estudiar Dret Civil i Canònic a la Universitat de Barcelona. L'any 1876 obtingué un benefici a Igualada. El 1880 fou nomenat Vicari General de la Seu d'Urgell pel bisbe Dr. Casañas. El 1882 el bisbe Dr. Morgades el nomenà Vicari General de Vic, càrrec que exercí fins a la seva mort, és a dir, durant 54 anys.

A més, el 1884 obtingué, per oposició, la Canongia Doctoral; el 1896 fou nomenat xantre, i el 1898 Sa Majestat la Reina Regent li conferí la dignitat de degà. En aquell temps, fou proposat per a bisbe de Solsona, dignitat que refusà per continuar servint el Bisbat de Vic. Entre tantes coses que foren objecte de la seva activitat i zel, mereix destacar-se l'obra de les Germanetes dels Pobres, la casa de les quals a Vic es deu gairebé totalment als seus treballs i sol·licituds.

Recordem que, presidint la I Assemblea Diocesana de les Joves d'Acció Catòlica, al teatre de l'Orfeó Vigatà, preveient temps difícils, augurà dies terribles per a l'Església, dels quals aquesta "sorgirà més bella i ufanosa, com l'or provat al gresol". Això ho deia el 28 de juny de 1936, amb gran emoció i eloqüència.

En esclatar la revolució de 1936 romangué amagat al seu domicili de Casa Rocafiguera, de Vic, fins que anaren a saquejar el seu despatx particular, cremant-ne públicament els mobles i papers a la Plaça Major. Aquell dia, es presentà ell mateix al comitè. A la presó va patir d'allò més per les pèssimes condicions en què es trobà. Uns dies després, el 13 d'agost de 1936, fou portat, juntament amb el Dr. Josep Bisbal i una religiosa, a Sant Martí de Riudeperes, on varen ser assassinats. El seu cadàver, enterrat al cementiri de Sant Martí, fou, acabada la guerra, l'any 1939, solemnement traslladat a Igualada i col·locat al costat dels seus pares.

MN. JAUME ABADAL VIVES

Rector de Sant Cristòfol de Tavertet

Va néixer a Igualada el 7 d'octubre de 1893. Després de cursar els primers anys de llatí en aquesta ciutat, passà al Seminari de Vic, on acabà els estudis eclesiàstics, rebent l'ordenació sacerdotal el dia 14 de juny de 1918. El mes de juliol del mateix any fou nomenat vicari de Rajadell; el 1919 passà a la parròquia de Nostra Senyora de la Soledat, d'Igualada, com a director de la Congregació Mariana, a la qual donà un gran impuls. El 1925 fou vicari de Sant Fruitós de Bages; el 1928, de Santpedor; el 1930, vicari de Montesquiu i capellà de la Farga de Bebié; el 1934, vicari de Nostra Senyora de la Pietat, de Vic, i, finalment, el 1935 fou nomenat ecònom de Tavertet, on el sorprengueren els fets del 36.

Encara residí a la casa rectoral, celebrant missa cada dia, fins al 24 de juliol. En aquesta data es traslladà a una casa de pagès de la mateixa parròquia, on va estar mig amagat fins que fou detingut el dia 4 de setembre de 1936. Durant aquest temps es dedicava a resar l'Ofici diví, combregava diàriament, administrava els sagraments i, amb fervorosa oració, es preparava per al martiri. Aquest tingué lloc el mateix dia en què fou detingut, que precisament era primer divendres de mes, dedicat al Sagrat Cor de Jesús, del qual era molt devot.

Morí assassinat en una muntanya del terme de Cantonigròs i fou enterrat al cementiri d'aquesta població. Després de la guerra, les seves restes varen ser traslladades al cementiri d'Igualada, la seva ciutat natal.

MN. JOSEP ALABERN PUIGSECH

Diaça

Va néixer a Vic el 21 de setembre de 1912. Estudià Humanitats i Filosofia al Seminari de Vic, traslladant-se després a la Universitat Pontifícia de Comillas, on obtingué el grau de llicenciat en Teologia. Era diaça i s'havia d'ordenar prevere el 25 de juliol de 1936, motiu pel qual estava fent els exercicis espirituals de preparació.

La revolució impedí durant uns dies que Mn. Josep arribés al sacerdoci. Detingut juntament amb el seu germà, Mn. Marià, i altres que es trobaven a Comillas, foren conduïts a la presó de *Viñas*, de Santander. Els varen deixar en llibertat i tornaren a Comillas, on es refugiaren a casa d'un veí del poble. Allà romangueren relativament tranquils fins el 9 de desembre de 1936, en què, amb ocasió d'un registre, varen ser descoberts i detinguts sota el pretext d'espionatge, i traslladats a Santander, on foren empresonats a la txeca de *Neila*.

En entrar en aquell local insalubre de sofriment, Mn. Josep, ja malalt, patí un desmai tan profund que tots el donaren per mort. L'endemà, els dos germans foren cridats a comissaria per declarar a *Neila*, tornant després als soterranis, on passaren tot el dia 10 —segons diu un company que va aconseguir escapar—, però molt resignats a la voluntat de Déu. Cap a les set del matí següent, dia 11, els tragueren de la txeca amb altres i varen desaparèixer sense deixar cap rastre.

MN. MARIÀ ALABERN PUIGSECH

Professor de la Pontifícia Universitat de Comillas

Nascut a Vic el 27 de gener de 1905, va estudiar Humanitats i Filosofia al Seminari de Vic. Després, es va traslladar a la Pontifícia Universitat de Comillas, on va cursar successivament Teologia i Dret Canònic, graduant-se doctor en ambdues facultats. Acabats els estudis en 1932, va entrar a formar part del professorat d'aquesta universitat. Va ser ordenat a Comillas el dia 20 de juliol de 1930. Essent encara alumne i després sent ja professor, va exercir el ministeri sacerdotal en el poble veí de Trasvia, al qual serví sempre com a fidel i zelós vicari fins el dia en què es produí la revolta del 36.

Al cap de pocs dies, va ser detingut pels que anaren a confiscar la universitat i traslladat a Santander, a la presó del carrer *Viñas*. Gràcies a les amistats fetes durant l'exercici del seu ministeri, va ser posat en llibertat el dia 15 d'agost i va tornar a Comillas, on va trobar refugi a casa d'un amic. Allí pogué viure algun temps amb relativa tranquil·litat juntament amb el seu germà Josep, exercint, quan era possible i ocultament, el ministeri sacerdotal. Però el 9 de desembre de 1936 foren descoberts arran d'un registre i els portaren, sota pretext d'espionatge, a la txeca anomenada *Neila*, a Santander. Només dos dies després, els varen treure de la txeca amb altres i no se sap res més d'ells. Probablement, els varen tirar al mar des del far, com tants altres màrtirs de Santander.

MN. JACINT ANGLADA COLLELL

Vicari organista de Centelles

Va néixer a Vic el 8 d'octubre de 1898. Va estudiar a al Seminari de Vic, rebent l'ordenació sacerdotal el dia 1 de juliol de 1923. Aquest mateix any fou nomenat vicari mestre dels Hostalets de Balenyà i l'any 1924, vicari organista de Centelles.

Els primers dies del juliol de 1936 els va passar en un casa de pagès de Centelles. Després se'n va anar a la seva casa nadiua de Vic, on vivia amb la seva mare i germans. Durant la seva estada a la casa va haver de marxar-ne dues vegades a causa dels registres. La seva mare, amb el desig natural de protegir-lo, solia dir-li: «Si t'agafen, no diguis que ets sacerdot». Però ell li deia: «Mare, no dic mai mentides; per tant, si algú m'agafa, no negaré que soc sacerdot». Els seus familiars també recorden que havia dit: «Al final, què: si sabés que perquè em matin s'han de convertir tots, encara que fossin mil vegades donaria la vida». I encara els va encarir repetidament que si el mataven perdonessin els assassins, i havent dit un dels seus familiars que això li costaria molt, ell va respondre que era perquè tenia poca fe.

A principis d'octubre, es va traslladar a una casa de pagès de Muntanyola, pacífica i honrada parròquia rural que fou refugi organitzat de molts perseguits. Precisament per això i en aquests dies, fou objecte d'un registre general per un nombrós grup de 70 a 80 milicians dirigits pel comitè de Vic. Alguns d'ells es varen trobar amb Mn. Anglada, que es traslladava d'una casa a l'altra, i li varen preguntar qui era. Ell va respondre que un organista. Els altres insistiren dient: «Llavors, ets un capellà?». Ell va respondre afirmativament. Assabentats més o menys de qui era, el varen traslladar a la presència dels del comitè de Vic, ja que creien que era parent d'un regidor de l'ajuntament republicà de la ciutat. Això hagués pogut salvar-lo de moment, perquè un del Comitè es decantava per deixar-lo lliure. Però ell mateix va aclarir que no era parent del regidor, sinó d'una altra persona del mateix nom, i llavors un altre del comitè va ordenar que el matessin. Ell, molt serè, va contestar que no l'importava morir, però lamentava el disgust que passaria la seva mare. L'assassinaren allà mateix, al costat d'una cabana de guàrdia que tenien instal·lada els de Muntanyola, prop del Mas Aliberch. Això va ser el dia 13 d'octubre de 1936. Fou enterrat el dia següent al cementiri de Santa Eulàlia de Riuprimer i, passada la guerra, el dia 12 de juliol fou traslladat al cementiri de Vic.

MN. JOSEP ANGLADA OLLICH

Capellà de l'església de Nostra Senyora dels Dolors de Vic

Va néixer a Vic el dia 12 de març de 1874. Va fer els estudis eclesiàstics al Seminari de Vic i fou ordenat sacerdot el 24 de setembre de 1898. Va exercir els càrrecs de vicari mestre de Vinyoles d'Orís, vicari de l'hospital de Vic, vicari de Sant Julià de Vilatorrada, vicari d'Osor, vicari de Castellterçol, vicari de Centelles, rector de Castelltallat i, el 1935 capellà de l'església de Nostra Senyora dels Dolors de Vic.

En esclatar la guerra, no es va moure de la casa del capellà, al costat de l'església, i, davant la insistència de la minyona, que l'aconsellava que marxés, li va dir: «No m'ho repeteixi més perquè no marxaré pas». Ell i el germà de la seva minyona, Salvador Llorens, foren les primeres víctimes de Vic. El dia 23 de juliol a la tarda es varen presentar uns milicians a casa seva preguntant pel capellà dels Dolors, referint-se a l'anterior que ho havia sigut fins molt poc abans. En respondre que no hi era, varen fer un llarg registre a la casa i a l'església: van desvalisar els mobles, ho van tirar tot a terra i van robar joies i objectes preciosos de l'església, de valor incalculable. Durant el registre varen maltractar la minyona i el seu germà, pels quals es feien acompanyar. A Mn. Anglada no li varen dir res, potser perquè era ancià i perquè no l'havien reconegut com a sacerdot. Acabat el registre, potser enfadats perquè no havien trobat el mossèn que buscaven, els varen dir: «ara, on voleu que us matem?». Varen portar la minyona i el seu germà a l'església, els varen posar al presbiteri i els varen calar foc. Tots dos varen caure dient "Visca Crist Rei". La minyona va quedar ferida per una bala al cap, però es va curar; el germà va morir el mateix dia. En sentir els trets, Mn. Anglada, que s'havia quedat al pis, va baixar a l'església; hi anaren també els veïns, recolliren els cossos, cridaren el metge i hi anà la Creu Roja per emportar-se'ls. Algú va aconsellar a Mn. Anglada que aprofitant la confusió del moment, s'escapés. Ho va intentar, però quan saltava el jardí el varen detenir. I li varen dir: «El que volem és el capellà dels Dolors», referint-se sempre a l'anterior. Ell no va voler respondre, i llavors els milicians varen esbrinar que, encara que no el buscaven a ell, era, tanmateix, un sacerdot. Immediatament se'l varen emportar, el varen pujar a un cotxe i a les 7 de la tarda del mateix dia 23 de juliol de 1936, l'assassinaren a la carretera de Fontfreda, a dos quilòmetres de Santa Eulàlia de Riuprimer, on està enterrat.

MN. BONAVENTURA ARCHS COROMINAS

Rector de Sant Bartomeu Sesgorgues

Nascut a Manlleu el dia 8 de febrer de 1886, va estudiar llatí en aquesta població i la resta de la carrera sacerdotal a Vic. Va ser ordenat prevere el 8 de setembre de 1912. Fou, primer, sagristà de Manlleu, després vicari de Castellfollit del Boix, d'Espinelves i de Sant Pere de Torelló. També va ser rector de La Castanya i d'Espinelves i, finalment l'any 1935, rector de Sant Bartomeu Sesgorgues.

A partir del 18 de juliol estigué en una casa de pagès de la seva feligresia, on es dedicava a l'ensenyament dels petits. Fou descobert i amenaçada la família que l'acollia de matar-los a tots si no el feien fora; varen avisar un seu nebot de Manlleu que el va anar a buscar el dia 22 d'agost per a portar-lo a la seva casa natal on va estar fins que, pocs dies després, el 27 del mateix mes, els milicians el varen anar a detenir. El van conduir al local del comitè -Can Remissa-, on el varen tenir una hora. D'allà, se'l varen emportar en cotxe per la carretera d'Olot, parant-se al lloc anomenat "Torrent de Surribas", del terme de Sant Martí Sescorts. Obligat a sortir del cotxe, li varen dir: «Pots anar-te'n a la teva parròquia». I en girar-se per agafar el camí, va caure víctima de 8 trets. El varen trobar el dia després vora de la carretera i fou enterrat al cementiri de Sant Martí Sescorts. Acabada la guerra, es va intentar traslladar-lo però no es va poder identificar el cadàver.

MN. LLUÍS ARMENGOL GUÀRDIA

Vicari organista de Sant Joan de les Abadesses

Va néixer a Sant Quirze de Besora el 15 de setembre de 1902. Va estudiar al Seminari de Vic i va ser ordenat sacerdot el 24 d'agost de 1928. Va ser vicari d'Osor i el 1929 vicari organista de Sant Joan de les Abadesses, càrrec que desenvolupava quan va esclatar la guerra. Potser pressentint aquells dies, havia dit una vegada: «Quina sort morir sacerdot i màrtir!».

El dia 24 de juliol del 36 el rector i els dos vicaris varen marxar de Sant Joan. L'endemà varen ser detinguts a Ciurel per uns agents del comitè de Sant Quirze de Besora, els quals, reconeixent Mn. Armengol, li varen assegurar que a Sant Quirze no li passaria res, que podia estar tranquil entre ells; respecte els altres dos, els remeteren al comitè de Sant Joan de les Abadesses, que, efectivament els va anar a buscar. Mn. Armengol es va quedar, doncs, a Sant Quirze, el seu poble natal, vigilat pel comitè, però vivint en una casa particular, on fins i tot va celebrar missa alguns dies. El dia 23 d'agost, a la nit, el varen anar a buscar i el conduïren al local del comitè (a l'ajuntament), on passà algunes hores junt amb altres detinguts. Quan el varen cridar estaven resant una Novena a Santa Teresa del Nen Jesús. Es diu que durant l'interrogatori va haver de patir burles i calumnies que va batre i rebutjar amb l'encert i la dignitat que confereixen la intel·ligència i la virtut. Aquella mateixa nit, o la matinada del 24 d'agost, hauria sigut assassinat, ja que aquest dia es va trobar el seu cadàver, junt amb el d'un altre sacerdot i un seglar, a la carretera prop de Montesquiú, on està enterrat.

MN. EDUARD ARUMÍ FARGAS

Resident a Vic

Va néixer a Vic el 27 d'agost de 1893. Va fer els estudis al Seminari de Vic i el dia 2 de juliol de 1918 va celebrar la seva primera missa a l'església de Sant Domènec de Vic. Va ser primer subdirector i després director de "l'Esbarjo Marià". Al mateix temps, fou administrador del Secretariat Catequètic Diocesà. Quan el "Full dominical" passà a dependre del Secretariat, es va encarregar, també, de la seva administració.

El dia 21 de juliol de 1936, després de celebrar la missa a l'oratori de casa seva, se'n va anar a la casa de pagès de la seva família, "La Riera" de Sentfores, on s'ha va quedar un mes. No manifestava cap temor ni va voler marxar. Resava el breviari cada dia. El dia 22 d'agost va arribar un cotxe amb un grup de milicians desconeguts que manifestaren que buscaven Mn. Eduard Arumí per a portar-lo a Vic a prestar declaració i que de seguida el deixarien lliure. Mn. Eduard es va acomiadar de tothom i se'n va anar amb el cotxe que va prendre, de seguida, la direcció oposada a Vic. Es va aturar en una casa de pagès de Santa Eulàlia de Riuprimer anomenada "El Vilar", on els milicians varen berenar mentre es burlaven del sacerdot. Aquest, molt segur de que el matarien, va dir serenament a la dona de la casa que «únicament ho lamentava per la pena que passaria la seva mare». Fou mort aquella mateixa tarda prop del cementiri d'Artés. Al dia següent, els seus familiars ho varen esbrinar i el dia 25 del mateix mes d'agost el varen traslladar al cementiri de Vic per ser enterrat al panteó familiar.

MN. JOAN AUTONELL ROCA

Beneficiat de la Seu de Manresa

Va néixer a Sentfores (Vic) el dia 17 de setembre de 1862. Va cursar els estudis al Seminari de Vic, essent ordenat sacerdot el 16 de març de 1889. Aquell mateix any fou nomenat vicari de Monistrol de Calders, en 1891 de Sant Pere de Torelló, en 1893 del Carme de Manresa i en 1895 de Santa Maria de la Seu, d'on va prendre possessió d'un benefici l'any 1898. Des de 1901 era capellà de la presó de Manresa i de la capella de Nostra Senyora de la Guia.

Fou un premi i un honor per ell que en la seva edat avançada - tenia 76 anys – afrontà la detenció amb fortalesa i serenitat cristianes. Va ser detingut per una patrulla el dia 5 d'agost de 1936 en un pis del carrer Sant Bartomeu de Manresa, juntament amb el Dr. Pere Llehi, i traslladat a la presó de la ciutat, on va estar tancat fins el dia del seu martiri, l'1 d'octubre. El dia 1 d'octubre fou conduït al cementiri juntament amb Mn. J. Galobardes, rector de Sant Pere Màrtir (actualment Crist Rei) de Manresa; Mn. P. Palomera, vicari de Santpedor; el Sr. Isidre Alabern, metge, i el Sr. Francesc Blanch. Arribats tots cinc al lloc de martiri, Mn. Autonell va donar l'absolució als seus companys i després, obligats a dispersar-se precipitadament a força de cops de culata, els varen disparar.

MN. LLUÍS AYATS FONT

Rector de Sant Pere de Sora

Va néixer a Sant Feliu de Torelló el 19 de novembre de 1894. Va fer els estudis eclesiàstics al Seminari de Vi i fou ordenat sacerdot el 27 de juny de 1920. Va ocupar els càrrecs següents: vicari mestre de Sant Martí de Sobremunt, 1921; vicari de Santa Maria d'Oló, 1925; vicari de Sant Pere de Torelló, 1928; vicari de Sant Feliu de Torelló, 1930 i de la catedral de Vic, 1932. El 2 de gener de 1936 fou nomenat rector de Sora.

A partir del 18 de juliol de 1936 va residir en una casa de pagès de Sora, fins el maig de 1937 que passà a residir a Barcelona, a casa d'un dels seus germans. A últims de febrer de 1938 es va instal·lar al seu poble natal de Torelló, on va viure amb la seva mare i demés germans. El 24 de gener de 1939, davant el temor dels excessos que es poguessin produir durant la retirada, va anar novament a Sora refugiant-se al "Mas Yena". Dies després, el 7 de febrer de 1939, va tenir la mala sort de ser sorprès al bosc per un grup de milicians que fugien dels exèrcits nacionals. S'ignoren els detalls, ja que no hi va haver cap testimoni ocular del fet, però degué de ser detingut i afusellat immediatament juntament amb el veí de Sora, Sr. Lluís Casarramona, ja que els seus cossos foren trobats aquell mateix dia al bosc. Va ser enterrat a Sora el dia 9.

MN. JOAN BALIL PLAYÀ

Beneficiat de la Seu de Manresa

Va néixer a Manresa el 13 de febrer de 1875. Cursà la carrera eclesiàstica al Seminari de Vic, que acabà el 23 de setembre de 1899, data en què fou ordenat sacerdot. Exercí el càrrec de professor, primer, al col·legi dels Germans Maristes de Manresa i, des de 1904, al col·legi de Segon Ensenyament de San Miquel de les Sants, de Vic, fins el 1911, any en què fou nomenat beneficiat de la Seu de Manresa. En aquesta ciutat va ser, a més, capellà de les Caputxines i professor del col·legi dels Germans de les Escoles Cristianes.

En esclatar la guerra el 18 de juliol de 1936, es trobava a la casa pairal «El Cavaller de Vidrà». Les seves relacions amb la família Vila i Abadal venien de molt antic, i allí passava les vacances cada any. Era la seva segona casa. Les circumstàncies feren potser que aquell any precipités la seva sortida de Manresa, perquè es creia més segur en la tranquil·la feligresia de Vidrà. Però aleshores no hi havia cap lloc segur. El 12 d'agost pujaren a Vidrà uns milicians de La Mambla de Orís, que efectuaren un registre a la casa del «Cavaller» i hi trobaren Mn. Balil. Li preguntaren si era sacerdot, i ell respongué que sí amb tota naturalitat, sense voler amagar la seva condició. No li feren res, però li ordenaren que no es mogués d'allà. Aquella nit, mossèn Balil es confessà amb Mn. Rodellas, també hoste dels senyors del «Cavaller». Vuit dies més tard, el 20 d'agost, arribà de nit a Vidrà una patrulla de milicians de Sant Quirze de Besora, que a la matinada del dia 20 anaren al «Cavaller» a buscar Mn. Balil. Precisament feia dos dies que era al llit perquè estava malalt. Malgrat això, se l'endugueren. Mossèn Balil donava per segur que el portaven a matar, i així ho manifestà als de la casa; i quan aquests, en acomiadar-se'n, li digueren per animar-lo: «Fins a la tornada», ell respongué: «No, perquè no tornaré». Els milicians es varen aturar a l'Hostal de Vidrà per menjar alguna cosa. Els hostalers preguntaren al sacerdot si volia prendre res, però un milicià respongué per ell: «És inútil, no tindria temps de pair-ho». Poc després, se l'endugueren en cotxe i el varen assassinar aquell mateix dia al cementiri de La Mambla de Orís, on és enterrat.

MN. FRANCESC BARALLÓ BALLESTER

Rector de Sant Martí del Brull

Va néixer a Taradell el 2 de desembre de 1881. Aviat se sentí cridat a l'estat sacerdotal i, després de cursar la carrera eclesiàstica al Seminari de Vic, l'any 1905 rebé el sagrat orde del presbiterat. Les parròquies de Sant Bartomeu del Grau, Santpedor, la Soledat d'Igualada, Sant Domènec i la Seu de Manresa, de les quals fou vicari, gaudiren amb profit del seu fecund apostolat; també Monistrol de Rajadell, en qualitat d'ecònom, i la de Sant Martí del Brull, com a rector el 1933.

En començar la guerra del 1936, advertit pels seus feligresos del perill que corria la seva vida, el 22 de juliol deixà la casa rectoral i es refugià al mas «La Sala» d'aquella parròquia. Tot i saber-li molt greu, va fer aquest pas. El seu cruel martiri, que havia de portar-lo a la mort, començà el 17 d'agost següent. En aquella data, la família Sala fou avisada confidencialment que estava amenaçada de registre, perquè deien que «hi havia qui volia endur-se presos els capellans que potser eren allí atesos». El registre es practicà minuciosament de bon matí el dia 18; però, afortunadament, els quatre sacerdots que hi vivien havien decidit marxar al bosc el vespre del dia anterior. Mossèn Baralló, per la seva delicada salut, no pogué suportar una vida tan dura al bosc, i el dia 21 es traslladà a Taradell, on l'esperava un altre calvari encara més cruel. Les seves cosines, que el reberen amb gran afecte, tenien un infant del qual ell no volgué ser vist. Ho va aconseguir recloent-se en una habitació de la qual ja no sortí fins que, el 8 de juny de 1938, el P. Sala intentà de nit alliberar-lo d'aquell captiveri tan llarg. Però els designis providencials de Déu disposaren que tots dos fossin detinguts per patrulles del Servei d'Informació Militar abans d'arribar a la «Sala». Conduïts al Brull, on sofriren tota mena d'insults i amenaces de mort, restaren detinguts, precisament a la seva casa rectoral, fins al dia 10. Aquella tarda els varen portar a Viladrau; l'endemà, a Aiguafreda, on varen passar trenta-sis hores sense poder tastar res; i finalment, el dia 14, els traslladaren al Poble Espanyol de Barcelona. Des d'aquí, mossèn Baralló fou conduït al Palau de Missions i, finalment, al Seminari Conciliar, on, el 9 de novembre, morí de fam i misèria, però amb la immensa satisfacció d'haver pogut rebre els últims sagraments gràcies a la benignitat d'un infermer que cada dia proporcionava a un altre sacerdot convalescent allò indispensable per celebrar, i que fou qui els hi administrà.

MN. MANUEL BARDOLET DOMÈNECH

Capellà de la Casa d'Orfes de Manresa

Va néixer a Manresa el 24 de novembre de 1869. Estudià al Seminari de Vic i rebé el presbiterat el 27 de maig de 1893. El juny del mateix any fou nomenat vicari del Pont de Vilomara i, successivament, de Calders, el 1894; de Súria i de Sant Julià de Vilatorrada, el 1895; i de Sant Pere Màrtir (actualment Crist Rei), de Manresa, el 1897. Aquell mateix any fou nomenat beneficiat de la Mare de Déu del Carme de Manresa, i finalment, el 1900, capellà director de la Casa d'Orfes de la mateixa ciutat.

En esclatar la guerra, continuà al domicili del capellà de la Casa d'Orfes i, sota la promesa del comitè que no li havia de passar res, encara continuà intervenint en la direcció de la Casa juntament amb els milicians de la U.G.T., que s'havien apoderat del convent i de l'església. Ell, en privat, s'ocupava d'estudiar i de pregar, manifestant que confiava que la Providència vetllaria per ell i que estava disposat a complir la voluntat de Déu. Aquesta situació no va durar gaire, perquè la nit del 8 d'agost de 1936 un grup de milicians l'anà a buscar a casa seva amb el pretext habitual de prendre-li declaració. Els seguí mansament, fins a arribar al carrer, on, en adonar-se que el feien pujar en un taxi, els digué: «És que em voleu matar». I, efectivament, així fou. Aquella mateixa nit fou assassinat als afores de Manresa, al lloc conegut com el «Mal Vals», i el seu cadàver presentava cinc ferides produïdes per arma de foc. Va ser enterrat al cementiri de Manresa i, acabada la guerra, el 1939, traslladat al nínxol de la seva propietat al mateix cementiri.

MN. FRANCESC BERENGUER GRANÉ

Rector de Saderra

Va néixer a Artés el dia 29 de juliol de 1877. Estudià llatí a Artés i la resta de la carrera sacerdotal al Seminari de Vic. Rebé l'orde sacerdotal el 21 de setembre de 1901. Fou vicari de Falgars, de Sant Martí de Tous, d'Oristà, de Prats de Rei, de Sant Pere de Torelló i de Sant Joan de les Abadesses. Després de les oposicions de 1915, va ser nomenat ecònom interí de Castellgalí; després, rector d'Aguilar, de Vacarisses i de Fonollosa. En les oposicions següents, de 1924, fou nomenat ecònom i després rector de Querós. El 1934 fou nomenat rector de Saderra.

En esclatar la guerra es trobava a la mateixa parròquia. Va passar uns dies fora de la rectoria, acollit en una casa de la parròquia. Durant aquells dies, els milicians incendiaren l'església i varen fer diversos registres a la rectoria, cremant també l'altar i els altres objectes de l'oratori-capella. També varen destrossar molts objectes de les habitacions. El comitè del poble digué després als veïns que, si sabien on era el rector, li diguessin que ja podia tornar a la rectoria, que no li passaria res. Hi tornà el dia 27 de juliol. Visitant l'església incendiada, va tornar a celebrar missa cada dia, fins i tot el dia de la seva mort. El dia 5 d'agost, a la tarda, el varen anar a buscar dos homes amb el pretext que havia d'acompanyar-los a una casa de la parròquia que no era lluny, encara que no era visible des d'allà. S'acomiadà dels presents dient: «Ja no ens veurem més fins al cel». Quan havien caminat uns minuts, al primer revolt del camí, trobaren un grup de milicians armats que l'esperaven. Des de la rectoria es varen sentir els trets, i allí mateix fou trobat el seu cos. És enterrat al cementiri de La Mambla. Els seus familiars feren aixecar una creu al lloc de la seva mort.

MN. PERE BERTRAN VERNEDAS

Beneficiat de Moià

Va néixer a Sant Joan de les Abadesses l'11 de novembre de 1873. Havent cursat la carrera sacerdotal al Seminari de Vic i ordenat sacerdot, el 24 de setembre de 1898, fou nomenat vicari mestre de Sant Boi de Lluçanès; el 1902, de Folgueroles; el 1904, de Moià; el 1908, de Sant Pere Màrtir (avui Crist Rei) de Manresa; i finalment, el 1909, beneficiat de la comunitat de Santa Maria de Moià, residint al Mas Masot.

Els primers dies de la guerra no volia treure's la sotana, i fou necessari que l'ajuntament de la població l'hi exigís per no comprometre les autoritats. Malgrat tot, pel fet de ser sacerdot, fou detingut l'1 d'agost de 1936 i conduït al vaixell «Uruguai» i, després, al castell de Montjuïc, edificat amb les seves virtuts i sense ocultar mai la seva condició de sacerdot. Això li valgué el consol d'assistir companys condemnats a mort i fins i tot de confessar alguns dels seus guardians. A Montjuïc va patir un fort atac d'apoplexia que, lluny de disminuir, s'agreujà fins a posar-lo en perill de mort. En aquest estat fou traslladat a l'Hospital Clínic, on morí, havent pogut confessar-se amb un altre sacerdot que també era pres.

MN. JOSEP BISBAL OLIVERAS

Rector d'Artés

Va néixer a Sant Martí de Tous el 2 d'octubre de 1883. Aprengué les primeres lletres a Jorba, del seu pare, mestre nacional. Estudià llatí a Igualada i la resta de la carrera sacerdotal al Seminari de Vic. Es llicencià en Sagrada Teologia a Tarragona i, ja sacerdot, cursà també magisteri. La seva ordenació sacerdotal tingué lloc el 21 de desembre de 1907. El 1908 fou nomenat expedicionari de precs del Bisbat i oficial de secretaria. El 1912 passà a ser capellà de la colònia Borgonyà; el 1929, ecònom arxipreste de Santa Maria d'Igualada; el 1931, ecònom de Nostra Senyora de la Pietat, de Vic; i finalment, el febrer de 1935, fou nomenat, per oposició, rector de Santa Maria d'Artés.

Per motius de salut es trobava a Sant Hilari Sacalm quan començà la persecució, i hagué d'amagar-se al bosc juntament amb el rector de Montsolí. El 28 de juliol es dirigí a Vic, on creia que estaria més segur, i es va refugiar en un pis de la plaça de la Mercè. Allí hi anà a confessar-lo alguna vegada el Dr. A. Torrent. El dia 12 d'agost s'hi varen presentar uns milicians amb el pretext de buscar uns valors del convent claretí que, segons deien, s'hi havien amagat, i s'endugueren detingut el Dr. Bisbal. Es diu que passà la nit amb l'Il·lm. Vicari General i una religiosa carmelita. Efectivament, tots tres foren assassinats la matinada del 13 d'agost de 1936, prop del cementiri de Sant Martí de Riudeperes, al mateix lloc on, uns dies després, va ser també assassinat el Dr. Lladó. Enterrat primer al cementiri de Sant Martí de Riudeperes, després de la guerra, el 4 de setembre de 1939, fou traslladat al panteó construït a Artés, on descansen les seves restes juntament amb les dels altres divuit d'aquella vila.

MN. MIQUEL BOFILL TRAVERIA

Oficial de l'Administració Diocesana resident a Vic

Va néixer a Vic el 6 d'octubre de 1886. Estudià la carrera eclesiàstica al Seminari de Vic i fou promogut al sacerdoci el 20 de setembre de 1913. El 1914 fou nomenat vicari mestre de Sant Martín Sacalm, fins al 1916, any en què passà a ser oficial de l'Administració Diocesana i després capellà de les Serventes del Sagrat Cor de Jesús, recollint amb afecte paternal l'herència que havia deixat el Dr. Joan Collell, prevere, fundador d'aquella congregació, la qual, juntament amb la mare fundadora, Pia Criach, Mn. Bofill procurà propagar i estendre amb zel. També es va dedicar al ministeri de la divina paraula, recorrent diversos pobles de la diòcesi, i essent tema freqüent de les seves prèdiques la devoció al Sagrat Cor de Jesús i a la seva Mare, la Verge Immaculada.

En esclatar la guerra del 1936 romangué amagat a casa seva fins que, el 20 d'agost, uns milicians del comitè de Vic hi anaren i varen practicar un registre minuciós, recollint tots els diners que hi trobaren i enduent-se finalment detingut Mn. Bofill, de qui sobretot volien obtenir dades sobre els fons del Bisbat i de la Congregació de les Serventes. Però ell es negà rotundament a donar-les, tant a casa seva com després a l'Ajuntament, malgrat totes les promeses, amenaces i maltractaments de què fou objecte. Per això, aquell mateix dia 20, a la tarda, se'l varen emportar en cotxe de la ciutat per la carretera de Sant Bartomeu del Grau i fou assassinat prop de Vespella. Enterrat primer al cementiri d'aquesta parròquia, va ser traslladat, el 25 d'agost de 1939, al cementiri de Vic i col·locat als nínxols de la Congregació de les Serventes del Sagrat Cor de Jesús.

MN. JOSEP BOJONS ESTRUCH

Rector de San Martí d'Albars

Va néixer a Oristà el 17 de setembre de 1870. Estudià al Seminari de Vic i ordenat sacerdot el 19 de setembre de 1896. Fou vicari de Sant Bartomeu del Grau, de Castellgalí, de Santa Eugenia de Berga i de Moià. El 1903 fou nomenat regent i, el 1909, rector de Querós. El 1913 fou regent de Vilaramó i, finalment, des del 1915, era rector de Sant Martí d'Albars.

El dia 21 de juliol de 1936 s'absentà de la parròquia perquè la seva vida perillava i convençut, d'altra banda, que no podia fer res pels seus feligresos en aquelles circumstàncies. Residí alguns dies en una masia d'Olost, després es va traslladar a Alboquers i a mitjans d'agost se n'anà a Oristà, a casa d'uns familiars seus. Hi va viure amagat fins que, sens dubte per efecte d'alguna delació, fou descobert i detingut pel comitè d'Oristà i per elements d'altres comitès, segons sembla, al capvespre del 17 de setembre de 1936. El varen obligar a passar la nit en un cotxe, amb el qual fou conduït l'endemà per la carretera de Vic i assassinat al «Collet de Casa Miquela», juntament amb el Sr. Joan Terricabras Muxí, al mateix lloc on havia estat assassinat el rector d'Alboquers i on, més tard, foren assassinats, en diferents ocasions, altres tres sacerdots i cinc seglars. És enterrat al cementiri d'Alboquers, i es va alçar una creu al lloc de la carretera on morí.

MN. JOAN BÒRIA POMÉS

Tinent coadjutor de Sant Guim de Freixenet

Va néixer a Sant Jaume de Pallarols (Lleida) el dia 2 d'abril de 1898. Als divuit anys començà a estudiar la carrera eclesiàstica al Seminari de Vic. Fou ordenat sacerdot el 24 de març de 1928. El juliol d'aquell mateix any començà a exercir el càrrec de vicari de Sant Mateu de Bages, on romangué fins a l'agost de 1929, en què fou nomenat tinent coadjutor i mestre de Sant Guim, càrrec que ocupava en esclatar la guerra el 1936.

Fins el dia 21 d'aquell mes de juliol es va quedar a Sant Guim. Després, se n'anà a Freixenet, on estigué dos dies, i dos dies més a Gàver. Després marxà a Pavia, on residí fins al 15 d'agost. D'allí se'n va anar a la masia anomenada «Cal Seuva del Talló», a Tallada, on fou detingut. Es traslladava d'un lloc a un altre sempre a peu, entre els pins, i acompanyat algunes vegades per un paisà seu que també era perseguit. Durant tot aquest temps es preparava per a la mort que pressentia, i es conserva el record d'aquestes frases pronunciades per ell: «El que hagin de fer, que sigui aviat». «Jesús, Vós fóreu màrtir. Jo també m'ofereixo com a màrtir, donant la meua sang perquè feu de mi el que més us plagui». A la matinada del 26 d'agost de 1936 fou conduït des de «Cal Seuva», a Tallada, fins a Sant Guim per set milicians d'aquest poble. En arribar a les proximitats feren voltar la campana i un dels milicians anava tocant el cornetí, mentre els revolucionaris deien: «Tenim un peix gros!». Sofrí burles i vexacions mentre estigué detingut durant tot el dia al seu propi domicili, que havien convertit en «Casa del Comitè». Repetint-li, entre altres insults, el de mandrós, contestà: «Doneu-me feina, que la faré de gust». Durant la nit del 26 al 27 d'agost va ser portat en cotxe cap a la carretera de Panadella a Cervera, aturant-se en un camp que fa triangle damunt la carretera, anomenat «Plana del Condal», davant del poble de Sant Pere dels Arquells, on el varen assassinar. Després d'afusellar-lo, cremaren el cadàver en un munt de garbes. Les seves restes calcinades varen ser recollides pels seus familiars el dia 1 de setembre de 1936 i enterrades al cementiri de Vergós de Cervera.

MN. NARCÍS BORRÀS AGUILAR

Beneficiat de Santa Maria d'Igualada

Va néixer a Igualada el 8 de novembre de 1891. Seguí la carrera eclesiàstica al Seminari de Vic i rebé l'ordenació sacerdotal el 22 de setembre de 1906. El 1910 fou nomenat vicari de Segarra, amb residència a Guialmons. El 1913 passà a ser regent d'Aguiló, i el 1924 beneficiat d'Igualada. Aquell mateix any fou, a més, encarregat de l'Espelt, parròquia veïna d'Igualada. Durant dos anys exercí també el càrrec d'arxiver. Durant tot el temps que fou beneficiat es dedicà força al ministeri de la predicació, que exercí amb zel i encert.

La revolució el sorprengué a Sant Hilari Sacalm, però els seus familiars aconseguiren traslladar-lo a Igualada i amagar-lo a casa seva. Però després, disgustat i inquiet per l'assassinat del seu amic Mn. Pere Creus, tan aviat com pogué se'n va anar a Barcelona. Pocs dies després de la seva partida, varen fer un registre al seu domicili d'Igualada i, a causa d'això i de diverses indagacions que després varen fer els milicians, aconseguiren descobrir on era el dia 23 d'agost de 1936. Fou traslladat immediatament, segons sembla, a alguna txeca o comitè particular, i rebé la gloriosa palma del martiri el mateix dia de la seva detenció, però no se saben altres detalls de la seva mort. L'endemà, els seus familiars varen trobar el cadàver als afores de Barcelona, al lloc anomenat «La Rabassada». Fou enterrat a Barcelona i, acabada la guerra, traslladat a Igualada i col·locat, juntament amb els altres màrtirs igualadins, a la cripta de Santa Maria.

MN. ISIDRE BOVER VILASECA

Rector de Llaers

Va néixer a Sant Quirze de Besora el 23 de desembre de 1887. Estudià al Seminari de Vic i fou promogut al sacerdoci el 19 de setembre de 1914. El 1917 fou nomenat vicari de Joanet; el 1918, de Vilalleons; el 1920, de Calldetenes; el 1923, de Sant Pere de Torelló; el 1926, de Sant Hilari Sacalm; el 1927, de Ripoll; el 1930, regent d'Estiula; el 1933, ecònom de Tavèrnoles; i el 1935, rector de Llaers.

En esclatar la guerra es refugià primer a la veïna parròquia de Ciuret, juntament amb altres sacerdots. Al cap de pocs dies varen ser detinguts i conduïts a Sant Quirze de Besora, però l'endemà els varen deixar en llibertat. Aleshores, mossèn Isidre Bover es va dirigir a Ripoll i es presentà al comitè per sol·licitar un passí. Fou detingut, registrat i maltractat, perquè li havien trobat uns rosaris. El dia 28 de juliol ingressà a la "Mútua de Sant Hou", on hi havia molts altres detinguts. El dia 5 d'agost va intentar escapar-se saltant per una finestra. Sembla que, en saltar, es va lesionar i ja no pogué moure's; malgrat això, els guàrdies el varen disparar i ferir. El varen recollir immediatament i, ferit com estava, aquella mateixa tarda anaren a matar-lo a la font de la Tarrasa, al terme de Montesquiu, prop de la colònia de la Farga de Bebié. El cadàver va ser trobat l'endemà pels treballadors de la colònia i enterrat al cementiri de Montesquiu.

MN. JOSEP BRUGUERA PUJOL

Resident a Sant Hilari Sacalm

Va néixer a Sant Hilari Sacalm el 20 de novembre de 1880. Cursà la carrera eclesiàstica al Seminari de Vic i fou ordenat sacerdot el 22 de setembre de 1906. El 1909 fou nomenat vicari de Malla; el 1910, de Castellfollit del Boix; i el 1913, de Santa Maria d'Igualada, on restà fins al 1918, any en què es retirà de la carrera parroquial i se'n va anar a viure al seu poble natal per assistir la seva mare anciana.

En esclatar la guerra del 36 es refugià als boscos veïns de Sant Hilari, juntament amb un altre sacerdot, Mn. Palà. Vivien en una barraca i de vegades amagats entre els matolls, i una germana de Mn. Bruguera els portava el menjar. Així estigueren fins al 30 d'octubre de 1936, en què, no podent suportar més aquella vida, varen decidir tornar a Sant Hilari, refugiant-se a casa de la germana del mossèn Bruguera, on visqueren relativament en pau alguns dies, resant el breviari i component, Mn. Bruguera, una història en vers dels excessos d'aquells dies.

Foren detinguts el dia 13 de novembre de 1936 per quatre individus que formaven la guàrdia de l'Ajuntament i portats a la Casa de la Vila. «Què voleu fer de nosaltres?», preguntaren ells, i els varen respondre: «Portar-vos a Girona, d'on us reclamen. No tingueu por, que no us passarà res». Però no els varen portar a Girona, sinó que, després d'haver estat cinc hores detinguts a l'Ajuntament, rebent cops i ultratges, a la una de la matinada del dia 14 foren conduïts per la carretera d'Anglès fins a dos quilòmetres més enllà d'Osor. Allí els turmentaren de nou amb una porra, i com que colpejaven més Mn. Palà, digué mossèn Bruguera: «No el pegueu tant a ell; si de cas, pegueu-nos a tots dos». Les cordes amb què els varen lligar les mans els estrenyeren tant que se'ls marcaven els ossos del canell. Varen ser assassinats i enterrats allí mateix. Abans de morir digué als botxins que els perdonava, i el seu crani presentava senyals d'haver estat esclafat a cops. El dia 30 d'abril de 1939 les seves restes foren traslladades al cementiri de Sant Hilari Sacalm.

MN. BERNARDÍ BUIXÓ SEGALÉS

Capellà del cementiri de Vic

Va néixer a Vic el 21 de juny de 1887. Cursà els estudis eclesiàstics al Seminari de Vic i fou promogut al sacerdoci el 18 de setembre de 1915. Fins al 1925 fou sagristà de la parròquia de Sant Pere de la Catedral de Vic. Aquell any s'encarregà de la missa d'onze de les Quaranta Hores, i el 1929 fou nomenat capellà del cementiri de Vic. També exercí l'apostolat ensenyant la doctrina cristiana als infants, principalment a l'església dels Caputxins.

En iniciar-se el moviment i la revolució de 1936 romangué retirat a casa seva, on vivia amb la seva germana, resant cada dia el breviari i amb la natural inquietud d'aquells mesos fatídics, fins al dia 30 d'octubre de 1936, en què fou detingut i assassinat. Dos milicians es presentaren al seu domicili a les onze del matí preguntant pel sacerdot Buixó, les senyes del qual portaven escrites. Fou ell mateix qui els obrí la porta i va declarar que era ell el sacerdot que buscaven. Amb el pretext de prendre-li declaració, fou portat a l'oficina revolucionària del carrer de Verdaguer i després, per un grup nombrós de milicians, al cementiri, no se sap per quin motiu. Des d'allà fou conduït en automòbil a la carretera de Prats de Lluçanès i assassinat al terme de la parròquia d'Alboquers. El seu cos, després d'haver estat un dia i mig a la carretera, fou enterrat al cementiri d'aquesta parròquia.

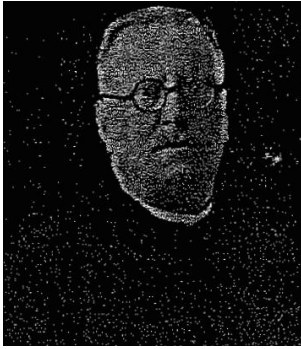

MN. FRANCESC CALAFELL GRASSET

Resident a Manresa

Va néixer a Guardiola de Cervera el 12 de maig de 1876. Cursà el batxillerat a Cervera i els estudis eclesiàstics al Seminari de Solsona, rebent l'ordenació sacerdotal a Solsona el setembre de 1901. Després de la primera missa obtingué un benefici al seu poble natal, que regentà durant deu anys, ocupant-se també de la instrucció en un col·legi d'infants com a obligació annexa al benefici. Després passà a residir a Manresa, exercint diversos càrrecs fins al seu martiri.

Al capvespre del 28 de juliol de 1936, el varen anar a buscar al seu domicili i, malgrat estar malalt d'una greu dolència crònica des de feia ja tres anys, se l'endugueren prometent-li que només era per fer-li alguna pregunta al Sindicat. Però, en lloc d'això, el varen portar per la carretera del Pont de Vilomara i, en arribar a l'altura de la casa de pagès anomenada «Cal Gravat», el varen fer baixar del cotxe. En veure que l'anaven a matar, els pregà humilment que no el matessin, dient-los: «perquè, malalt com estic, viuré poc». Però els botxins, sense fer cas de les seves paraules, l'assassinaren sense pietat. Va ser enterrat al cementiri de Manresa.

MN. PERE CANALS BARTRINA

Rector de Surroca

Nascut a la Casa Bartrina, de Ripoll, el dia 3 d'abril de 1882, fou el quart dels sis fills del matrimoni cristià format per Joaquín Canals i Ángela Bartrina. Estudià les primeres lletres a l'Escola Nacional de Ripoll i cursà el batxillerat al Col·legi dels Escolapis d'Olot, distingint-se entre els seus companys per la seva aplicació en l'estudi i per la seva profunda pietat. Obedient a la veu de Déu que el cridava al sacerdoci, passà tot seguit a la ciutat de Vic per cursar, al Seminari Diocesà, la carrera eclesiàstica. Acabada brillantment, fou ordenat sacerdot pel bisbe Torras y Bages en les Tépores de Sant Mateu de 1909, i cantà la seva primera missa al monestir de Ripoll el següent 2 d'octubre. Els quatre anys que precediren el seu primer destí els dedicà al perfeccionament dels seus estudis i a la predicació, preparant-se d'aquesta manera, amb zel i ardor, per a l'exercici del ministeri parroquial. Fou vicari a les parròquies de Besora, Guardiola, Borredà, Òdena, Sant Vicenç de Torelló, Olost, Sallent i de la Mare de Déu del Carme de Manresa; i regent a la de Pujalt.

El 1935, després d'oposicions a curats, fou nomenat rector de Sant Martí de Surroca, parròquia on el va sorprendre la revolució del juliol de 1936. Desafiant tots els perills i dificultats, s'hi quedà fins a principis d'agost, i després, obligat pel comitè, es va traslladar a la veïna colònia minera, on residí fins a primers de setembre. Els individus del comitè li simularen amistat i protecció, assegurant-li que no havia de témer res, i li varen permetre passejar pels voltants del poble i rebre la visita d'algun dels seus familiars. A les nou del vespre del dia 9 de setembre, va rebre la indicació de presentar-se immediatament al comitè, on se li llegí una suposada ordre de la Generalitat per la qual se li manava presentar-se sense excusa a Barcelona. Aquesta ordre afectava igualment els reverends capellans de les Mines i el rector d'Ogassa, amb els quals es trobà el biografiat. Els tres sacerdots foren obligats a emprendre tot seguit el viatge en un cotxe que prengué la direcció de Barcelona. Des d'aquell moment, els familiars del màrtir no en varen saber res més.

Acabada la guerra, els familiars de Mn. Pere s'assabentaren que, durant aquell viatge, ell havia estat assassinat, juntament amb els seus dos companys, quan passaven per l'Ametlla del Vallés. Els botxins havien simulat una avaria al cotxe i, obligant-los a baixar, dispararen contra ells les seves armes prop del cementiri d'aquella població, on els seus cadàvers varen ser sepultats. Als anys quaranta, les restes d'aquest màrtir reberen digna sepultura al mateix cementiri de l'Ametlla.

MN. EUDALD CANTURRI BARÓ

Vicari d'Aiguafreda

Va néixer a la Coromina de Torelló el 14 de març de 1909. Freqüentà l'escola elemental a la Coromina i, el 1920 va començar la carrera eclesiàstica al Seminari de Vic. Fou ordenat sacerdot el 26 de juny de 1932 i, el setembre del mateix any, passà a exercir el càrrec de vicari de Sant Bartomeu del Grau, fins al juny de 1934, en què fou nomenat vicari d'Aiguafreda, poble on residia quan esclatà la guerra del 36.

Jove d'anys, era vell per temperament seriós, prudent i previsor. El seu apostolat a Aiguafreda deixà un record grat. Se n'anà tot seguit a la Coromina per refugiar-se a casa seva, on estigué amagat fins al 20 de setembre de 1936. Animava els seus familiars perquè no temessin pel seu futur i, ensenyant-los amb l'exemple, els deia amb tota sinceritat i serenor: «Estic disposat a tot el que Déu m'envii». El 20 de setembre es dirigí a Barcelona per refugiar-se a casa d'uns amics, on ja hi havia el P. Agustín Mas Folch, superior de l'Oratori de Sant Felip Neri de Barcelona. Allí romangueren junts fins al dia 15 de febrer de 1937, en què, en practicar-se un registre a la casa per part d'una patrulla del comitè de Sants, varen trobar els dos sacerdots i, detinguts tots dos, varen ser traslladats a la presó de l'antic convent de Sant Elies. Allà els pogué veure la senyora de la casa, detinguda més tard i després posada en llibertat. Ja no se'n va saber res més; però passada la guerra es va conèixer que, després d'unes setmanes de reclusió a Sant Elies, en la «saca» del 16 de març de 1937, juntament amb el P. Mas i altres sacerdots i religiosos, fou assassinat a Montcada, a l'edat de vint-i-vuit anys. Està enterrat al cementiri de Montcada.

MN. LLUÍS CASALS JORDÀ

Capellà del santuari de la Mare de Déu del Far

Va néixer a Vilallobent, Seu d'Urgell, el 9 de febrer de 1912. Estudià al Seminari de Vic. Rebé l'ordenació sacerdotal el 6 d'abril de 1935. Immediatament fou nomenat vicari d'Oristà i, l'any següent, capellà del santuari de la Mare de Déu del Far, on al cap de pocs mesos el trobà la revolució.

D'ell sí que es pot afirmar el «*Consummatus in brevi*»... Poc més d'un any de servir Crist i anar a gaudir de la seva presència perpètuament. «*Salvete, flores martyrum!*». Encara celebrà missa fins al dia de Sant Jaume. Aleshores, assabentat de les coses que passaven, va prendre la precaució de consumir el Santíssim Sagrament, deixant només una o dues sagrades formes per a un cas de viàtic. Aquell mateix dia, el comitè de Sant Martí Sacalm va anar a segellar l'església. Uns dies després es va saber que pujaven els del comitè de Les Planes per cremar i destruir les imatges i els objectes de culte del santuari. Mn. Lluís Casals esperà els milicians davant la porta segellada de l'església i els suplicà que li permetessin entrar per consumir el Santíssim Sagrament que havia quedat reservat. Els milicians accediren a aquesta petició, després varen fer la seva feina i deixaren el sacerdot. Però alguns dies més tard, el comitè de Sant Martí Sacalm l'expulsà formalment del santuari. Aleshores, mossèn Casals es dirigí a Santa Maria de Corcó. En arribar a aquesta població va ser detingut; ell confessà planament que era sacerdot i capellà de la Mare de Déu del Far. Fou conduït al comitè i la mateixa nit de la detenció va ser assassinat a la carretera de Manlleu, al terme de Sant Martí Sescorts. Està enterrat al cementiri d'aquesta població.

MN. JOSEP CASAS MAS

Rector de Lluçà

Va néixer a Alpens el 19 de gener de 1880. Estudià al Seminari de Vic, defensant conclusions de Teologia, i fou ordenat sacerdot el 20 de setembre de 1902. Ocupà el càrrec de sagristà de la Catedral de Vic fins al febrer de 1905, en què fou nomenat vicari de Vidrà. El 1908 ho va ser de Sant Fruitós de Bages. El 1911, d'Olost, i el 1913, de Santa Maria d'Igualada. L'abril de 1915 passà a ser ecònom de la Soledat d'Igualada; el setembre del mateix any, de l'Espelt; el 1917, de Santpedor; el 1920, d'Oristà; i, finalment, el 1924, fou nomenat rector de Lluçà.

Després del 18 de juliol del 36, en veure's obligat a deixar l'església i la casa rectoral, es refugià en una masia de la mateixa parròquia fins el dia 10 de setembre. Però no s'amagava ni prenia precaucions, de manera que tothom sabia on era. Algunes persones l'advertiren del perill en què es trobava, però ell, sigui perquè, tenint la vista molt malament, creia molt difícil traslladar-se, sigui perquè no temia la mort, continuà com abans. El dia 10 de setembre es va traslladar a una altra masia i, dos dies després, el dia 12, anaren a reclamar-lo dos milicians no desconeguts, amb el pretext que havia d'anar a Vic a declarar. Sense proferir protestes ni exclamacions de cap mena, es posà a la seva disposició i fou conduït a peu fins a Santa Creu de Jutglar. Hi restà detingut mitja hora, passada la qual l'obligaren a pujar a un cotxe que prengué la direcció de Perafita. En arribar a un punt de la carretera, davant del «Mas Garduixeras», el varen fer baixar i dirigir-se cap a un racó. Aleshores, veient que l'anaven a matar, diuen que es llançà al coll d'un dels milicians, suplicant-li que el deixés en llibertat, perquè «ell, els deia, no havia fet mai mal a ningú». Però fou rebutjat amb una puntada de peu i assassinat sense compassió. Va ser enterrat al cementiri de Sant Martí d'Albars, on encara reposen les seves restes mortals.

MN. ISIDRE CASTELLS CASADEJÚS

Beneficiat de Prats de Lluçanès

Va néixer a Prats de Lluçanès el 23 d'abril de 1889. Cursà els estudis de llatí a Prats de Lluçanès i després els de Filosofia i Teologia al Seminari de Vic. Rebé l'ordenació sacerdotal el 18 de setembre de 1915. Fou nomenat, el 1918, vicari de Sant Vicenç de Castellet; el 1923, de Gurb; el 1925, de Sant Joan de las Abadesses; el 1928, de la Mare de Déu del Carme de Vic; i el 1929, beneficiat de Prats de Lluçanès i professor de llatí a la sucursal del Seminari en aquella població.

A partir del 18 de juliol de 1936, residí refugiat en algunes masies de Merlès i Santa Eulàlia de Pardines. I quan els seus amics l'instaven a fugir a llocs menys coneguts, responia plàcidament: «Es pot somiar una mort més feliç que donar la sang per Crist?». Tanmateix, creient-se més segur a Sant Feliu Sasserra, s'hi va refugiar, però presentant-se voluntàriament al comitè del poble. El comitè de Sant Feliu telefonà al de Prats, i aquest es va presentar immediatament, perquè el consideraven un objectiu odiat pel seu zel incansable. El prengueren i, en llegir-li la sentència de mort, llançà el crit de «Visca Crist Rei!», que va repetir davant el piquet d'execució. Mentre esperava el cotxe que l'havia de conduir, tragué el sant rosari i el va començar a resar. S'afirma que adreçà unes paraules plenes de zel i amor apostòlic als seus assassins, als quals va perdonar. Feia ja tres o quatre hores que lluitava entre la vida i la mort quan un vianant que passava per allí va sentir aquesta frase: «Tinc set». Eren les dues de la matinada del dia 28 d'agost de 1936 quan l'assassinaren, i no morí fins a les set. Hores d'agonia cruel. Va ser enterrat a Sant Feliu Sasserra el 30 d'agost de 1936 i traslladat a Prats el 28 d'agost de 1939.

MN. MANUEL CAVALLERIA DE BUDALLÉS

Organista de Santa Maria de Ripoll

Va néixer a Ripoll el 18 de febrer de 1872. Estudià la carrera eclesiàstica al Seminari de Vic i rebé l'ordenació sacerdotal el 21 de setembre de 1895. Fou primer organista interí de Nostra Senyora del Carme, de Vic, fins que, el 1896, passà com a organista a Sant Feliu de Torelló. El 1900 fou nomenat capellà de Sant Eudald i organista del monestir de Ripoll.

Amb el pretext d'unes suposades municions llançades a la sèquia del Prat, fou detingut per primera vegada el 22 de juliol de 1936. Posat en llibertat provisional i sotmès a un estricte i constant control per part dels milicians, es va quedar al seu domicili fins al dia 28 de juliol, en què fou detingut de nou, presentat davant el «Comitè de Salut Pública» i conduït, al cap de poques hores, juntament amb altres sacerdots, a la «Mútua de Sant Hou», convertida en local del comitè. No va tenir ni una paraula dura o de retret cap als seus propis botxins, malgrat el calvari de tortures espirituals que va patir. Aquestes es van fer evidents en un interrogatori cruel i groller, on els milicians l'apuntaven amb pistoles disposades a disparar a traïció si intentava escapar-se. De fet, un d'ells, actuant amb traïdoria, li va proposar que fugís amb la intenció d'aplicar-li la coneguda «lleï de fugues». Finalment, va ser assassinat la nit del 28 d'agost de 1936 a la carretera de la Pobra de Lillet, prop de la rectoria de Sant Llorenç de Campdevànol.

MN. RAMON CLARÀ CANALS

Beneficiat de la Catedral de Vic

Va néixer a Vic el 14 d'abril de 1875. Cursà la carrera eclesiàstica al Seminari de Vic i fou ordenat sacerdot el 23 de setembre de 1899. El 1900 fou nomenat capellà de l'església de Nostra Senyora dels Dolors de Vic; el 1902, oficial de la Secretaria del Bisbat, i el 1903 de la Cúria Eclesiàstica. Finalment fou nomenat beneficiat de la Catedral.

Dotat d'una gran capacitat de treball, fou l'ànima de la Cúria Diocesana durant molts anys, home de confiança de l'Il·lm. Sr. Vicari General i capellà molt sol·lícit de l'església dels Dolors. Quan esclatà la revolució de 1936 no intentà fugir de Vic, sinó que es va quedar primer al seu domicili, s'amagà alguns dies a casa dels seus familiars, als quals animava dient que tot allò passaria aviat, i després tornà al seu pis, on el va anar a detenir una patrulla de milicians capitanejats pel mateix president del comitè de Vic, el dia 3 d'agost, a les set de la tarda. Va ser conduït a la Casa de la Ciutat, on fou sotmès a llargs i insistents interrogatoris, amb amenaces i insults continus, i després traslladat a la presó, on va estar tancat i incomunicat fins que el tragueren per donar-li mort. Això va passar la matinada del 20 d'agost de 1936, en què, juntament amb el canonge Dr. Lladó, fou assassinat a la carretera de Sant Julià de Vilatorrada, prop de l'església de Sant Martí de Riudeperes. Enterrat primer al cementiri d'aquesta parròquia, el dia 2 de juliol de 1939 va ser traslladat al cementiri de Vic.

MN. JOSEP CLOSA PERARNAU

Beneficiat de la Seu de Manresa

Va néixer a Manresa el 7 de desembre de 1878. Estudià al Seminari de Vic i fou ordenat sacerdot el 19 de setembre de 1903. El 1905 fou nomenat vicari mestre de Súria, i successivament ho fou de Monistrol de Calders, el 1912; Vilanova de Sau, el 1913; Navarcles, el 1914; i Sant Pere Màrtir (actualment Crist Rei) de Manresa, el 1917. El 1919 passà a ser regent de Sant Mateu de Bages; el 1922, de Vacarisses; i el 1925, rector de Bellmunt. Finalment prengué possessió d'un benefici a la Seu de Manresa.

Se saben pocs detalls de la vida que visqué després del 19 de juliol de 1936, perquè no es va moure del seu pis de Manresa, i allí continuaria la seva vida d'oració i recolliment, i és on fou sorprès per uns milicians de la ciutat el dia 30 d'agost de 1936. En ser detingut, els digué: «Podeu fer de mi el que vulgueu». Això, ben clarament i més que un llarg discurs, prova l'estat del seu ànim. De casa seva fou portat al "Casino" de Manresa, on hi havia el comitè que entenia dels «judicis». Allí romangué fins al dia 31 a la nit, ignorant-se com fou tractat i quines penalitats hagué de suportar. Quan se li va donar l'ordre de pujar al fatídic cotxe, la va rebre resignat i hi pujà amb ànim, essent conduït al cementiri, lloc de l'execució que degué ser ràpida, perquè el seu cadàver, trobat i sepultat l'endemà, 1 de setembre, no presentava grans esquinçaments. Com a gest edificant, cal destacar que, en baixar del cotxe al cementiri, va besar amb devoció el crucifix. Hi va estampar tot el seu cor, conscient que la seva ànima es presentaria davant de Déu i que, com a recompensa, Crist la rebria amb la glòria eterna. Si Jesús a Getsemaní es va deixar besar pels pecadors, com no ha de rebre amb amor els qui donen la vida per Ell?

MN. RAMON COLOMER BOVER

Vicari mestre de Surroca

Va néixer a Sant Joan de las Abadesses el 2 de desembre de 1870. Estudià la carrera eclesiàstica al Seminari de Vic; fou ordenat sacerdot el 18 de setembre de 1897 i, al cap de poc temps, passà a exercir el càrrec de mestre de les mines de Surroca. Més tard, diverses vegades se li oferiren destinacions que mai no acceptà, de manera que ja no ocupà cap altre càrrec fins a la seva mort, dedicant tot el temps, més de quaranta anys, a la cura espiritual i cultural d'aquella colònia minera, els obrers de la qual coneixia tots, perquè els havia batejat, ensenyat i casat, i no hi havia família que no li fos deutora d'algun favor.

No hem conegut sacerdot més jovial i alegre. La seva vida era una perpètua Pasqua florida. Ni envejós ni envejat, vivia com un patriarca entre els seus estimats miners. En esclatar la revolució no es va moure de casa seva, perquè quan els seus familiars i veïns l'invitaven a amagar-se en alguna casa de la muntanya, responia que enlloc no es veia tan salvat com a les mines, on havia batejat tothom. La història del seu martiri és la mateixa que la dels rectors de Surroca i Ogassa, perquè tots tres varen córrer la mateixa sort. Mig vigilats, mig detinguts tots tres a la seva casa de les mines, reberen repetides promeses del comitè local que no els passaria res. Tanmateix, el dia 9 de setembre comparegueren uns milicians del comitè de La Garriga, els quals varen fer presentar els tres sacerdots davant el comitè local, i finalment, aquella mateixa nit, amb el pretext d'anar a declarar a la Generalitat de Barcelona, se'ls varen emportar en cotxe. Mentrestant, els tres sacerdots s'havien confessat mútuament. No se'n va saber res més fins després de la guerra. Aleshores, s'esbrinà que tots tres havien estat assassinats aquella mateixa nit del 9 al 10 de setembre, a la carretera, prop del cementiri de l'Ametlla del Vallés, on foren enterrats en una fossa comuna. L'agost de 1939 es varen identificar els seus cadàvers.

DR. FRANCESC MARIA COLOMER OMS

Beneficiat de Santa Maria d'Igualada

El dia 27 de novembre de 1876 va néixer a la ciutat d'Igualada, mostrant des petit una gran predilecció per les cerimònies i pràctiques religioses. Cursà el batxillerat amb gran aprofitament i brillantor a les Escoles Pies d'Igualada. A Barcelona, estudià Filosofia al Seminari Conciliar i simultàniament es llicencià en Dret a la Universitat. Amb la seva carrera i talent podia, en la seva joventut, aspirar a ocupar un lloc distingit i honorós, però Déu el cridava per altres camins, i ell, fidel a la vocació del Senyor, abraçà amb satisfacció l'estat sacerdotal, desitjós de dedicar la seva vida enterament a la glòria de Déu, i ingressà al Seminari de Vic, d'on sortí ordenat sacerdot l'any 1900. Fou destinat coadjutor de les parròquies de Copons, primer, i de la Soledad d'Igualada, després, passant més tard a regentar un benefici a la comunitat de preveres de la parròquia de Santa Maria d'Igualada, on desplegà el seu zel apostòlic en les tasques catequètiques de la mateixa parròquia i en els diversos càrrecs que la jerarquia eclesiàstica tingué a bé confiar-li: el de censor eclesiàstic; el de consiliari, durant vint-i-tres anys, del Centre Catòlic Obrer d'Igualada, on, a més de les conferències apologetiques que donava als seus estimats socis, fundà una revista catòlica, de la qual ell era el principal col·laborador; el de director de la Caritat Cristiana d'aquesta parròquia; el de director de la Congregació de la Immaculada i Sant Lluís Gonçaga, als joves congregants de la qual dedicà la revista «Virtus et Labor» i, el 1925, un opuscle titulat «Siguem devots de la Mare de Déu de la Pietat», fulletó de propaganda mariana igualadina; el de prior de la confraria del Sant Crist d'Igualada i de la Minerva, que exercí amb tant de zel i entusiasme, degut a l'amor entranyable que sentia per l'Eucaristia i pel Crucificat, del qual és imatge viva el miraculós «Espòs de sang», com anomenava el bisbe Torras i Bages la citada imatge. Aquest entusiasme l'induí a escriure i publicar, costejant-la pel seu compte, l'any 1916, la «Història del Sant Crist d'Igualada i del seu Culte»; el 1917, el «Devocionari Igualadí», i el 1925, el «Petit Devocionari Eucarístic». També el 1930 fundà la revista «El devot del Sant Crist d'Igualada», que il·lustrà amb multitud d'articles, escampant la bona llavor i difonent la caritat ardent del seu cor ple de Déu en altres llibrets i fulls de pietat eucarística i mariana.

La nit del 18 al 19 de setembre de 1936, quatre homes assaltaren la seva pròpia casa i, després d'espoliar-lo i de destrossar-li l'oratori i tot allò que tenia caràcter religiós, i després que ell hagués fet professió de fe declarant amb santa valentia que era sacerdot de Crist, precisament i únicament per revestir aquest caràcter, el varen treure violentament del seu domicili i l'assassinaren aquella mateixa nit a la carretera d'Igualada a Vilafranca, prop del cementiri de la Pobla de Claramunt, assolint així l'aurèola del martiri. El seu cos fou trobat l'endemà banyat en la seva pròpia sang i sepultat per mans caritatives al mateix cementiri, des del qual els seus familiars, el 3 d'agost de 1939, el traslladaren al cementiri d'Igualada, on dorm el son dels justos, juntament amb les restes mortals dels seus avantpassats.

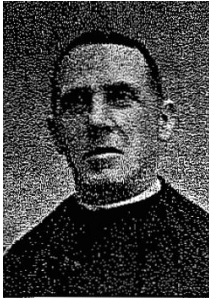

MN. ISIDRE CONILL VILAR

Professor del Seminari de Vic

Va néixer a Vic el 24 de gener de 1870. Estudià al Seminari de Vic, defensant les conclusions de Filosofia i Teologia, i més tard, el 1897, obtingué el grau de llicenciat en Sagrada Teologia per la Universitat Pontifícia de València. La seva ordenació sacerdotal tingué lloc el 27 de maig de 1893. Fou vicari de Granollers de la Plana, de Gurb i de Nostra Senyora de la Pietat de Vic, fins al 1900, any en què fou nomenat professor del Seminari. Poc després, ocupà també el càrrec de capellà de l'església dels Caputxins, i durant algun temps fou, a més, encarregat de l'oració de les Quaranta Hores.

Es dedicà amb afany a escoltar confessions, i el seu confessorari de l'església dels Caputxins era molt concorregut. Era igualment confessor ordinari i extraordinari de diverses comunitats de religioses, i molt especialitzat en les confessions d'exercicis espirituals. En esclatar la revolució de 1936 canvià de domicili i es va estar uns quinze dies a casa de la seva germana. Després, una mica confiat, tornà al seu pis. El dia 13 de setembre de 1936 va ser requerit pel comitè, davant el qual es presentà. Dels quatre que el reberen, tres se li donaren a conèixer, manifestant-li gratitud i estima i assegurant-li que no li passaria res. Amb això ell tornà a casa molt tranquil; però davant l'alarma dels seus digué: «La meva missió ha acabat; si la Divina Pastora em vol per a ella, estic preparat». El dia 15, al migdia, ell deia: «Passen tals coses que hem d'estar preparats per a qualsevol instant», quan en aquell moment trucaren a la porta; ell mateix recomanà serenor. Es tractava d'un grup de milicians que preguntaren pel capellà dels Caputxins. En sentir-ho, sortí immediatament. Se'l varen emportar, assegurant que tornaria de seguida. La seva germana anà a l'ajuntament i el va poder veure quan el portaven d'un lloc a un altre, i ell encara li pogué dir: «Encomaneu-me a Déu». Després va ser traslladat a la presó i, com que aquella nit va ploure molt, hi degué estar fins a la matinada del dia 17 de setembre de 1936, en què fou assassinat a la carretera de Barcelona, al terme de Malla, juntament amb un altre sacerdot i el senyor Julià, exregidor de l'ajuntament de Vic. És enterrat al cementiri de Malla, on es troben les restes mortals de dinou víctimes més.

MN. JOSEP COSTA SOLER

Beneficiat de Vic

Va néixer a Sant Martí de Merlès el 14 de febrer de 1864. Estudià al Seminari de Vic i fou ordenat prevere el 16 de maig de 1889. Aquell mateix any fou nomenat vicari del Vilar; el 1892, de Súria; el 1894, de Boixadors. D'aquesta mateixa parròquia passà a ser ecònom l'any següent, i el 1898, de Ferrerons, de la qual fou rector l'any següent fins al 1907, quan prengué possessió d'un benefici a la ciutat de Vic, on, a més, exercí també el càrrec de capellà de la presó.

Després del 18 de juliol continuà residint al seu domicili del carrer de la Riera, de Vic, i allà el varen anar a buscar els primers dies de setembre de 1936. Al mateix temps varen anar a buscar el seu germà, Mn. Martí Costa, capellà de les religioses carmelites de Santa Teresa de Vic. Mossèn Josep, com un anyell mans, seguí les indicacions dels milicians que es presentaren a casa seva. La sorpresa dels dos germans va ser immensa en trobar-se junts camí de la mort. Germans de sang, ho foren també de martiri. Sens dubte, en el temps transcorregut entre la seva detenció i la mort, es donarien mútuament l'absolució, darrer afecte dels seus nobles cors abans de partir cap a l'eternitat. Els varen portar a Sant Hilari Sacalm, i el dia 6 de setembre de 1936 varen ser assassinats tots dos a sis quilòmetres d'aquella població, al lloc anomenat el "Bosc de Joanet", en presència de Mn. Salvador Rovira, sacerdot que més tard també fou assassinat. Les seves restes es traslladaren solemnement al cementiri de Sant Hilari Sacalm el dia 30 d'abril de 1939.

MN. MARTÍ COSTA SOLER

Capellà de les Carmelites Descalces de Santa Teresa de Vic

Va néixer a Sant Martí de Merlès l'11 de gener de 1867. Estudià al Seminari de Vic i ordenat sacerdot el 19 de setembre de 1891. Aquell mateix any fou nomenat vicari mestre de Súria i, el 1894, vicari de Sant Hipòlit de Voltregà. El 1900 passà a exercir el càrrec de capellà procurador del convent de Santa Teresa de Jesús de religioses carmelites descalces, a la ciutat de Vic.

En esclatar la guerra el juliol de 1936, no es va moure de la seva residència, al costat del convent, sigui per causa de la malaltia que feia temps que patia a la cama; sigui, com molts altres sacerdots, perquè, atesa la seva vida retirada i allunyada de tota activitat social, ni tan sols sospitava la persecució de què serien víctimes; sigui, finalment, com tants altres, perquè s'havia conformat i disposat de bona gana al martiri, si aquesta era la voluntat de Déu. Els instruments d'aquella persecució el varen anar a buscar a casa seva els primers dies de setembre de 1936 i, juntament amb el seu germà, també sacerdot, Mn. Josep, varen ser traslladats a Sant Hilari Sacalm. S'ignora què en feren i on els tingueren fins al dia 6 de setembre de 1936, quan tots dos varen ser assassinats al «Bosc de Joanet», a sis quilòmetres de Sant Hilari Sacalm. Estigueren enterrats al mateix lloc del martiri fins al 30 d'abril de 1939, quan varen ser traslladats al cementiri de Sant Hilari Sacalm.

MOLT IL·LUSTRE JOAQUIM CREIXELL IGLESIAS

Canonge de la Catedral de Vic

Va néixer a Barcelona el 6 de maig de 1878. Feu els estudis al Seminari de Barcelona i obtingué la llicenciatura en Teologia a la Universitat Pontifícia de Tarragona. Fou ordenat sacerdot l'any 1902. Després d'haver exercit diversos càrrecs parroquials a la diòcesi de Barcelona, essent rector de Miralles, fou nomenat canonge de la Catedral de Vic el 1921.

Nomenat president del Secretariat Catequètic Diocesà per l'Excm. Sr. Bisbe, arran de la Setmana Catequística de 1929, col·laborà al Full Dominical en la secció de «Varietats». En esclatar la revolució s'absentà alguns dies del seu pis, canviant de domicili. A finals d'agost, tornà a instal·lar-s'hi; al cap de pocs dies el varen anar a buscar i l'assassinaren a la carretera de Manlleu, prop de Granollers de la Plana. Els primers trets els hi varen disparar a primeres hores de la matinada del dia 9 de setembre. Sembla que va quedar viu i algú el veié i ho divulgà, cosa que després donà lloc a les històries més peregrines i contradictòries sobre la vida i la sort del canonge Creixell. El cert és que fou rematat a les vuit del matí del mateix dia i al mateix lloc. El seu cos, que després de la guerra fou degudament identificat, està enterrat al cementiri de Granollers de la Plana.

MN. JOAN CREUS MAS

Rector de Pruit

Va néixer a Manlleu el 9 de novembre de 1879. Estudià al Seminari de Vic i fou ordenat sacerdot el 22 de setembre de 1906. Fou nomenat, el 1912, vicari de Susqueda, després de Folgueroles, Sesgueioles, Sant Hipòlit de Voltregà i Roda. El 1921 passà a ser regent d'Estiula; el 1925, rector de Vallespirans; i, finalment, el 1935, de Pruit.

Després d'esclatar la revolució del 36, quan ja no li fou possible quedar-se a la seva parròquia, es traslladà a primers d'agost a Manlleu, residint a casa de la seva família. Allí estigué amagat fins al 22 d'agost de 1936, quan es varen presentar a buscar-lo tres homes armats. Els parents encara volgueren ocultar-lo dissimulant la seva personalitat, però ell s'hi oposà i, adreçant-se als milicians, els va dir: «Busqueu el sacerdot, oi? Doncs jo soc el rector de Pruit». I després als seus: «Si a les sis no he tornat, m'hauran assassinat; no busqueu el meu cos». En marxar, digué amb decisió als milicians: «Vosaltres em matareu, però vinc amb vosaltres». Se l'endugueren dient que era requerit pel Sindicat de Pruit, però era mentida, perquè se'l varen emportar per assassinar-lo, com de fet va passar aquell mateix dia al terme de Santa Maria de Corcó, essent enterrat al cementiri d'aquesta població.

RVD. MN. PERE CREUS RAFAEL

Beneficiat de Santa Maria d'Igualada

Va néixer a Igualada el 26 de maig de 1870. Seguí els estudis eclesiàstics al Seminari de Vic, assolint el sagrat orde del sacerdoci el 12 de juny de 1897. L'octubre del mateix any fou nomenat vicari de Collsuspina i després, successivament, de Sant Martí de Centelles, de Llaers, del Vilar, de Calldetenes, de Sant Joan de las Abadesses, ecònom de Surroca, rector d'Astor i, finalment, beneficiat de Santa Maria d'Igualada.

Mn. Pere Creus va ser la primera víctima a Igualada, la seva ciutat natal. Fou el protomàrtir d'aquesta ciutat. El dia 28 de juliol de 1936, una patrulla de milicians de la F.A.I. es presentà al domicili de mossèn Creus, convidant-lo a seguir-los amb el pretext que havia de prestar declaració davant el comitè. Serenament i tranquil·lament els va seguir. Pocs minuts després, als afores de la població, el ministre del Senyor queia assassinat. Els seus familiars, vencent tota mena de dificultats, pogueren fer-se càrrec del cadàver i donar-li sepultura.

MN. JOSEP MARIA CREUS SIRVENT

Regent d'Aguiló

Va néixer a Vic el 15 de febrer de 1896. Va estudiar al Seminari de Vic i després obtingué la llicenciatura en Teologia a la Universitat Pontifícia de Tarragona. Fou ordenat sacerdot el 29 de juny de 1921. L'octubre del mateix any fou nomenat professor del Col·legi de Segon Ensenyament de Ripoll, càrrec que exercí fins al 1928. El 1929 passà a ser vicari de Sant Hipòlit de Voltregà; el 1932, de Nostra Senyora del Carme de Manresa; i, finalment, des del desembre de 1935 era regent d'Aguiló.

Fins al 23 de juliol de 1936 estigué a la rectoria d'Aguiló, d'on sortí uns moments abans que hi arribessin els revolucionaris procedents d'Igualada. Quan uns bons feligresos s'adonaren que pujaven els milicians cap a la parròquia, varen córrer cap a la rectoria perquè Mn. Creus tingués temps d'escapar-se. Ell, molt afectat, exclamà: «Déu meu! Si em voleu com a víctima, aquí em teniu». Poc faltà perquè els milicians el trobessin a la rectoria vestit de sacerdot, perquè sense tenir temps ni tan sols de treure's la sotana hagué de passar a una casa veïna. Allà el varen vestir de paisà i, sortint per la part del darrere, un bon feligrès l'acompanyà cap als afores de la parròquia. Mentrestant, els milicians varen destruir l'interior de l'església i, després de calar-hi foc, se'n varen anar. A la nit, mossèn Creus tornà a la parròquia i s'acollí en una casa veïna, des d'on contemplà esgarriat com cremava el temple parroquial. L'endemà, per més seguretat, els seus amics cregueren oportú que s'allunyés de la rectoria; per això, un bon feligrès el va amagar dins les bosses del seu carro i així el portà a una masia situada a tres quarts d'hora de la parròquia. Allà s'hi va estar fins el dia 8 de setembre.

Durant la seva estada en aquella casa rebé per casualitat la visita d'un altre sacerdot veí que també cercava refugi. Es comprèn que tots dos sacerdots aprofitessin l'ocasió per confessar-se. Alguns dies després, Mn. Josep Creus manifestà a un feligrès que havia anat a veure'l que estava molt satisfet perquè havia tingut la sort de confessar-se i que es trobava completament disposat i preparat per morir. Diverses vegades manifestà a la casa el temor de ser assassinat, però afegia: «Encara que em matin, si fos possible tornar a viure, una altra vegada em faria sacerdot». La família que l'acollia conserva encara viu l'agradable record de la breu estada d'aquell sacerdot a casa seva, que els edificava amb el seu exemple i els animava amb el seu caràcter alegre.

Se suposa que va ser descobert per algú i denunciat al comitè de Santa Coloma de Queralt que es va presentar a la casa la mitjanit del dia 8 de setembre de 1936, manifestant que sabien del cert que tenien amagat «un hoste» i que volien que els el fos lliurat. Comprenent que era inútil resistir-se, comparegué el sacerdot i, amb el pretext d'anar a declarar, se'l varen endur. Els de la

casa varen poder veure des de les finestres com, tan bon punt varen ser fora, ja començaven a maltractar-lo i colpejar-lo. Se suposa que fou assassinat poc després, perquè l'endemà al matí, molt d'hora, es va trobar el seu cos a la carretera de Santa Coloma a Igualada, al mateix indret on comença el camí que des de la carretera puja al poble d'Aguiló. Va ser enterrat al cementiri d'aquesta parròquia. El dia 10 de setembre tingué lloc l'exhumació de les seves restes, que foren col·locades en un nínxol del mateix cementiri.

MN. FRANCESC CUNYÉ CESARI

Rector de Ciuret

Va néixer a Manlleu el 27 de maig de 1875. Estudià al Seminari de Vic i fou ordenat sacerdot el 20 de setembre de 1902. Fou vicari successivament de les parròquies següents: Castellfollit del Boix, Osor, Santpedor, Santa Maria de l'Estany, Santa Maria de Corcó i Borredà. El 2 de juliol de 1918 fou nomenat ecònom i, en les oposicions de 1924, rector de Santa Llúcia de Ciuret, on el trobà la revolució de 1936.

Es va quedar a la casa rectoral, celebrant missa cada dia, fins al 31 de juliol. Aquell dia arribà a Ciuret, procedent de Sant Quirze de Besora, un grup de milicians que saquejaren l'església i la sagristia i varen destrossar els altars i les imatges, cremant-ho tot davant del temple. Enmig d'aquell desordre, Mn. Francesc tingué cura de salvar el que va poder, guardant-ho i amagant-ho a la rectoria. En marxar, s'endugueren detingut el rector juntament amb altres sacerdots que s'havien refugiat en aquella apartada parròquia. Traslladats a Sant Quirze de Besora, varen ser deixats en llibertat l'endemà, assegurant-los que no els havia de passar res. Per això, mossèn Francesc tornà tranquil a la seva casa rectoral de Ciuret.

Però encara no havia transcorregut una setmana quan, el dia 7 d'agost, va arribar molt d'hora al matí un altre grup de tretze milicians, aquesta vegada procedents de Sant Privat d'en Bas, els quals ja des del primer moment no dissimularen les seves intencions, maltractant de paraula i d'obra el sacerdot. Després d'haver fet un registre i destruït el que els semblà, se'n varen anar a dinar, deixant una guàrdia muntada al voltant de la casa. A la tarda tornaren i, des de la mateixa rectoria, varen telefonar al comitè de Sant Quirze de Besora, d'on pujaren tres milicians més. Aleshores partiren tots junts, enduent-se el rector pel camí de Vidrà. Mn. Francesc, coneixent el que aviat farien amb ell, s'acomiadà serenament de la seva serventa, dient-li: «Encomana'm a Déu». En efecte, tot just havia caminat un quilòmetre quan, en passar per una dreuera sota el Mas Moreu, ja es varen sentir els trets. El cos, trobat l'endemà a la vora d'un precipici, fou recollit i enterrat al cementiri de Ciuret.

Després de la guerra, el 23 de juliol de 1939, tots els feligresos de la parròquia, precedits pel nou rector i per un altre sacerdot que havia predicat la missió, anaren en processó a erigir una creu al lloc on havia estat assassinat.

MN. JOAN DACHS SOLDEVILA

Rector de Perafita

Va néixer al mas «La Devesa», de Sovellas, el dia 2 d'octubre de 1870. Estudià Humanitats, Filosofia i Teologia al Seminari de Vic, essent promogut al sacerdoci el 9 de maig de 1895. El mes següent començà a exercir el seu ministeri sacerdotal com a vicari, primer a Sobremunt i després a Sant Hilari Sacalm; i com a rector, des del 1900, a Aranyonet; i des del 1908 a Perafita. Feia, per tant, vint-i-vuit anys que era rector d'aquesta parròquia.

El dia 22 de juliol de 1936 va sortir de la rectoria, encara vestit amb sotana, i es dirigí per camins apartats a una casa de pagès de la mateixa parròquia. Allà es va vestir de paisà amb la roba que li facilitaren els propietaris de la casa. Aquell mateix dia, mentre cremaven les imatges i altres objectes de l'església parroquial, marxà a la seva casa pairal, «La Devesa», de Sovellas. S'hi va amagar fins el dia 18 d'agost, en què el comitè de Perafita el va anar a buscar, instant-lo perquè anés a declarar. L'endemà, es va presentar ell mateix al comitè de Sovellas, que residia a la Farga de Bebié, i aquest, poc abans del migdia, l'entregava al comitè de Perafita. Conduït a aquesta població, el mantingueren tancat a la seva pròpia habitació de la casa rectoral, que el comitè utilitzava com a local, mentre alguns convertien en burles i insults els beneficis i favors que d'ell havien rebut.

Cap a les nou del vespre va ser traslladat pel comitè de la població a Vic, per apoderar-se, segons es diu, dels diners que ells creien que guardava en algun banc d'aquella ciutat. L'endemà al matí, 20 d'agost, el seu cadàver va ser trobat a la carretera de Prats, prop de Sant Joan del Galí, al cementiri del qual és enterrat.

MN. RICARD DOU ABADAL

Vicari de Vilanova i la Geltrú

Encara que fou assassinat a Barcelona, el cataloguem entre els nostres, perquè va néixer aquí i es va formar el seu esperit sacerdotal.

Va néixer a Vic el 16 de desembre de 1903. Als deu anys ingressà al Seminari Conciliar de Vic per seguir la carrera eclesiàstica, cursant alhora els estudis de batxillerat. Rebé l'orde del presbiterat a Barcelona l'11 de juny de 1927, i celebrà la seva primera missa a la seva església parroquial de Nostra Senyora de la Pietat, de Vic. El mes següent fou destinat com a vicari a Sora, on exercí el sagrat ministeri durant uns dos anys, i després anà a Madrid, on acabà a la Universitat Central la carrera de Dret, que ja havia començat durant la seva estada al Seminari. En tornar de Madrid, el setembre de 1932, passà a la diòcesi de Barcelona, on entrà com a secretari d'Acció Popular Catòlica d'aquella ciutat, essent adscrit a la parròquia del Pi, fins que fou nomenat vicari de l'arxiprestal de Sant Antoni Abat de Vilanova i la Geltrú, destacant-se per la seva constant i sacrificada tasca en la direcció de les «Escoles Obreres». Juntament amb l'altre vicari, Mn. Eduard Bohigas, es llançaren a una intensa tasca de predicació i formació dels infants, particularment dels de les classes més humils. Tots dos varen ser detinguts el dia 29 de juliol de 1936 i conduïts a la carretera de Vilafranca, on regaren amb la seva sang la terra que havien sembrat amb la llavor del seu zel i de les seves virtuts.

MN. JAUME ERAS PUIG

Rector de La Tallada

Va néixer a Sant Martí d'Albars el 2 de novembre de 1880. Cursà els estudis eclesiàstics al Seminari de Vic i rebé l'ordenació sacerdotal el 23 de setembre de 1905. El seu primer càrrec fou, el 1908, de vicari mestre a Perafita. Després va ser, successivament, vicari del Pont de Vilomara, d'Artés i de Nostra Senyora del Carme, de Vic. El 1929 passà a ser ecònom de Rocafort i el 1925 fou nomenat rector de La Tallada.

El 19 de juliol de 1936 es presentaren uns enviats del comitè de Sant Guim, que li feren entregar tot el que varen voler, dient-li que a ell no li passaria res. Els preguntà si el deixaven anar a celebrar missa, i li respongueren que sí. Mentre la celebrava, algun ja desitjava disparar contra ell, però altres el detingueren dient que no. L'endemà varen tornar i li ordenaren que es retirés. Ell contestà que on aniria, que ells mateixos el portessin on millor els semblés, a Manresa o a Barcelona. Li replicaren que no calia anar tan lluny, que s'amagués al bosc.

Passà quinze dies en una masia de la parròquia, al cap dels quals anaren a buscar-lo dos individus que no pertanyien a cap comitè i, amb ànim de salvar-lo, el varen portar a Manresa i li proporcionaren un passatge per a Barcelona. Tornaren de nou a buscar-lo els de Sant Guim, juntament amb tres de La Tallada, però ell, mentrestant, havia marxat a Barcelona, on també anaren els milicians seguint-li la pista. Tampoc no el varen trobar a Barcelona, perquè s'havia traslladat a Girona, i allí anaren els seus perseguidors, practicant un registre a la casa on s'hostatjava. En saber-ho Mn. Jaume, ell mateix es presentà a la presó. Allà va trobar un jove que es desesperava perquè desitjava confessar-se i no trobava cap sacerdot; a la qual cosa respongué mossèn Jaume, amb gran satisfacció del jove, que ell era sacerdot. Aviat el varen fer sortir de la presó i, no sabent on anar, es dirigí una altra vegada a Barcelona, des d'on va escriure una carta a la seva serventa en què li deia: «...ja tinc molt pocs dies de vida; pregueu molt per mi i ja ens veurem al Cel».

El dia 29 d'agost de 1936 se n'anà a Manresa, on va passar la nit, i l'endemà al matí prengué l'autobús de Prats de Lluçanès. Des d'aquesta població va agafar el camí de Perafita, amb la intenció de refugiar-s'hi. Però ja no hi va poder arribar. S'ignora què va passar; el cert és que l'1 de setembre de 1936 va ser trobat mort en un barranc del terme municipal de Lluçà. Estigué enterrat al cementiri de Santa Eulàlia de Puigoriol fins al 22 d'agost de 1939, quan les seves restes varen ser traslladades al cementiri de Perafita.

MN. FRANCESC ESQUERRÀ SABATÉS

Beneficiat de la Catedral de Vic

Va néixer a Sant Quirze de Besora el 17 de març de 1872. Cursà la carrera eclesiàstica al Seminari de Vic i fou ordenat sacerdot el 19 de setembre de 1896. Aquell mateix any fou nomenat vicari de Gombreny; el 1899, de Sant Pere de Torelló; el 1900, d'Oristà i després d'Artés; el 1902, de Santa Maria d'Igualada; el 1905, de la Seu de Manresa; el 1908, ecònom de Castellgalí i després regent d'Aguilar; el 1910, ecònom de Santa Coloma de Centelles; el 1915, rector de Sant Fruitós de Bages; el 1924, rector arxipreste de Santa Maria d'Igualada; i finalment, el 1930, fou beneficiat de la Catedral de Vic, exercint a més amb molt de zel els càrrecs de secretari de la Direcció Diocesana de les Obres Missionals i director de la Santa Infància.

En esclatar la revolució del 18 de juliol es refugià en una masia de Sant Joan del Galí, prop de Vic, on va estar amagat diverses setmanes, pregant i preparant-se per a morir, perquè ja no esperava altra cosa. El dia 14 de setembre de 1936 arribà a aquella casa una patrulla de milicians de Vic que cercaven un propietari de la comarca de Manresa. Havent trobat Mn. Esquerrà i havent esbrinat que era sacerdot, només per aquest fet el varen detenir, maltractant-lo i insultant-lo. Passaren per una altra casa dels voltants, d'on s'endugueren mossèn J. Vinyeta, rector de Rupit, i tots dos varen ser conduïts a l'Ajuntament de Vic, on varen quedar detinguts fins l'endemà, 15 de setembre, dia que foren assassinats, juntament amb el Dr. Pous i altres dos sacerdots, a la carretera de Manresa, davant el poble de Malla. Està enterrat al cementiri d'aquesta parròquia.

MN. SEVERÍ FAJA SUNYER

Capellà del santuari de la Mare de Déu de Bellmunt

Va néixer a Sant Pere de Torelló el 8 de setembre de 1877. Estudià al Seminari de Vic i fou ordenat sacerdot el 17 de desembre de 1904. Primer fou vicari mestre de Campdevàrol. El 1906 s'establí a Vic, exercint el càrrec de professor de francès al Col·legi de Sant Miquel dels Sants de Vic. El 1909 fou nomenat vicari de Jorba. Més tard es traslladà a la diòcesi de Tenerife, a Canàries, on durant deu anys exercí diversos càrrecs parroquials. Retornat a la nostra diòcesi, fixà la residència al seu poble natal, amb els càrrecs de mestre de nens i capellà del santuari de la Mare de Déu de Bellmunt.

En esclatar la revolució no es mogué de casa seva, on va viure discretament amagat, ocupat a llegir i a pregar, i mig confiat en les promeses que li havien fet que no li farien res. Malgrat tot, fou víctima, juntament amb altres quatre sacerdots residents o refugiats a Sant Pere de Torelló, de la incursió practicada en aquella població pel comitè de La Torrassa el dia 2 de setembre de 1936. Els altres sacerdots eren Mn. Josep Miralpeix, rector, i Mn. Francesc Molas, vicari de Sant Pere de Torelló; Mn. Pau Ordeig, rector de Vidrà, i Mn. Jeroni Novellas. Tots junts estigueren detinguts al local del comitè, on varen passar la nit resant el sant rosari i confortant-se mútuament, i a la matinada foren traslladats en cotxe fins a Granollers de la Plana, on els varen assassinar. Enterrats primer al cementiri d'aquesta parròquia, tres anys després, el 2 de setembre de 1939, les seves restes foren traslladades solemnement al cementiri de Sant Pere de Torelló.

MN. PERE FARRÀS PEIPOCH

Arxipreste de Calaf

Va néixer a Santa Maria de l'Estany el 8 d'octubre de 1876. Feu la primera comunió el Dijous Sant de 1887. Estudià al Seminari de Vic i fou ordenat sacerdot el 22 de setembre de 1900. El 1904 va ser nomenat vicari d'Oristà; el 1906, d'Alpens; i el 1908, de Ripoll. El 1913 fou nomenat ecònom de Muntanyola; el 1915, de Calonge; el 1916, de Santpedor; i el 1917, de Calaf, on residí durant dinou anys, fins al seu martiri. Des de l'any 1924 era rector arxipreste.

El juliol de 1936 es quedà a la rectoria fins al dia 22 a la tarda, quan fou expulsat de casa i foren cremades a la plaça Major les imatges de l'església parroquial per milicians procedents d'Igualada. Passà la nit en una casa de la població i l'endemà es va traslladar al «Mas Nicolau», de Prades, sufragània de la Molsosa. Allà hi va estar fins l'1 d'agost, quan, per a més seguretat, es refugià juntament amb altres sacerdots al bosc, on romangueren diversos dies. Per raons de salut, el dia 6 del mateix mes va haver de tornar al «Mas Nicolau». Dos dies després, el 8 d'agost de 1936, mentre es trobava als afores de la casa llegint el «Criterio» de Balma, fou detingut per milicians procedents d'Igualada i de Calaf. No s'amagava gaire ni prenia grans precaucions, d'una banda perquè no creia que s'arribessin a cometre crims semblants i, de l'altra, perquè la consciència li deia que sempre havia complert el seu deure i perquè era molt estimat pels seus feligresos.

Fou sotmès a un interrogatori particular, en el qual, pels gestos dels milicians i per la seva actitud, es coneixia que volien obligar-lo a descobrir alguna cosa que ell no els va voler revelar. Acabat l'interrogatori, el varen obligar a pujar en un cotxe juntament amb Wifred Lladó, del «Mas Nicolau», i foren immediatament conduïts a l'entrada d'un bosc proper a la carretera, a dos quilòmetres de Prades, en direcció a la Molsosa. En aquest indret va ser trobat ja cadàver l'endemà al matí i enterrat al cementiri de La Molsosa. L'11 de setembre de 1939, les restes de Mn. Farràs foren solemnement traslladades a Calaf en una imponent manifestació de dol, i col·locades a la tomba de la comunitat de preveres de la parròquia. Al lloc on havia estat assassinat s'hi col·locà una gran creu de pedra treballada.

MN. RAMON FARRÀS TORT

Vicari de Sant Guim de Freixanet

Va néixer a Muntanyola el 29 de gener de 1912. Estudià al Seminari de Vic. Rebé l'ordenació sacerdotal el juny de 1935 i, l'octubre del mateix any, fou nomenat vicari de Freixanet, essent aquest el primer i l'últim càrrec que exercí el jove sacerdot.

En esclatar la revolució i adonar-se de la terrible persecució religiosa, es refugià a «Prades», una masia de la parròquia de la Molsosa. Convergiren en el mateix lloc Mn. Josep Lladó i Mn. Lluís Pla —aquest era vicari de Calaf—, amb els que va compartir la pregunta que abans s'havia fet a si mateix: «Què fem de la nostra joventut quan els nostres semblants, potser no tan joves, estan vessant la seva sang per la nostra llibertat?». I tots tres es posaren immediatament en camí cap a les seves respectives cases, amb la intenció de passar la frontera i afegir-se a les tropes que ja avançaven per terres castellanès. En passar prop de la població de Súria, segurament aclaparats per la set, es varen aturar uns moments davant una font. La presència dels tres sacerdots fugitius fou advertida per un individu del poble que els denuncià als sicaris, els quals els detingueren en aquell mateix lloc. Era el dia 31 de juliol de 1936. Varen ser assassinats poc després i els seus cadàvers foren enterrats al cementiri de la mateixa població. Acabada la guerra i un cop identificat el de Mn. Ramon Farràs, fou traslladat al cementiri de Muntanyola, el seu poble natal, on espera el dia de la Resurrecció universal.

És un dels més joves dels nostres sacerdots màrtirs. Tenia vint-i-quatre anys i feia només un any que havia sortit del Seminari.

MN. RAMON FELIU TURIGAS

De l'Oratori de Sant Felip Neri de Vic

Va veure la primera llum al poble d'Oló, el dia 3 de maig de 1889. Cridat per Déu al sacerdoci, cursà la carrera eclesiàstica al Seminari de Vic, i fou ungit ministre del Senyor el setembre de 1915. Després d'haver servit com a vicari a les parròquies de Freixanet, Riuprimer i Sant Joan de les Abadesses, l'abril de 1929 entrà a l'Oratori de Sant Felip Neri de Vic, on, per la seva sòlida pietat i el clar coneixement de les ànimes, ben aviat un públic nombrós el prengué com a prudent conseller i savi director.

Trobat-se a Aiguafreda amb els seus familiars en esclatar la revolució de 1936, procurà que els seus dos nebots metges, el 25 de juliol, l'acompanyessin a Vic, on es refugià a la casa número 6 de la plaça dels Sants Màrtirs. A primers d'agost passà a la «Clínica Comarcal» —avui «Aliança»— per a ser operat, però al cap de pocs dies tornava, ja restablert, a la plaça dels Sants Màrtirs. La seva estada allí fou molt edificant. Pregava, llegia bons llibres, principalment el *Kempis*, escoltava en confessió tots els qui la hi demanaven, i restà en vetlla durant tota una nit davant del Santíssim quan, en certa ocasió, li portaren una hòstia consagrada; a l'alba del dia següent combregaren ell i la seva majordoma. A aquesta, quan li manifestà una especial confiança en la Mare de Déu del Roser en entrar el mes d'octubre, ell li respongué: «Sí, però si ella ens vol, aquí ens té», i poques hores després fou cridat al sacrifici. Eren les onze del dia 1 d'octubre quan, a la porta de la casa on s'hostatjava el P. Feliu, s'aturà un cotxe ocupat per milicians que buscaven un germà de la mestressa. Registraren el pis i trobaren el Pare, sense cap altre document que un rebut de la «Clínica», motiu pel qual havia d'acompanyar-los, segons digueren, a la casa de l'Ajuntament, on el documentarien degudament. Allà es varen assabentar que era sacerdot i això va ser suficient perquè, probablement després d'unes hores a la presó, fos assassinat. El seu cadàver es va trobar el matí del dia 2 d'octubre, estès a la carretera de Manlleu, amb un tret al cap i un altre a l'esquena. Fou enterrat al cementiri de Manlleu, sense que es pogués identificar passada la guerra.

MN. EUDALD FERRET FOSSAS

Beneficiat de Santa Maria de Ripoll

Va néixer a Ripoll el 28 de febrer de 1868. Va ser ordenat prevere el 24 de setembre de 1892. L'octubre d'aquest mateix any, va ser nomenat vicari de Seva i després de Navarcles, Roda de Ter i Santa Maria de Manresa. Llavors, fou ecònom de Gombrèn i de Cabrianes. L'any 1908, rector de Sant Pere de Torelló i en 1915 d'Igualada. Algun temps després, per motius de salut, va deixar els càrrecs parroquials i va prendre possessió d'un benefici al monestir de Ripoll, si bé aquests retir no fou un descans sinó un canvi de situació ja que en el seu nou destí fou un auxiliar important del rector i un gran col·laborador. Era amant de les bones lletres, orador de notòries qualitats i entusiasta de l'apostolat de l'Obra d'Exercicis Espirituals i de la Premsa Catòlica.

Els primers dies de la revolució, es va retirar a una casa de pagès, on pogué celebrar la missa cada dia. Tement que la seva presència pogués comportar dificultats als seus protectors, va retornar a casa seva el 31 de juliol. L'endemà, el varen sorprendre els milicians i el varen portar a la mútua de «Sant Hou». Va caure greument malalt i, tot i que el metge ho va certificar, no va ser ni hospitalitzat ni alliberat. Alguns dies després, l'11 d'agost, es varen posar en llibertat tots els detinguts després d'haver aportat quantitats considerables. Mn. Eudald, a causa dels maltractaments, vexacions i la malaltia que va agafar a la presó, va morir a casa seva el 24 d'agost de 1936. Es va poder reconciliar amb Mn. Josep Raguer (assassinat pocs dies després) i va seguir la recomanació de l'ànima que llegia un dels seus familiars. «Llàstima que no em matessin aquells dies a la presó -va dir alguna vegada-, ja que així hagués sigut màrtir».

MN. RAMON FEU PORTELLA

Vicari de Calders

Va néixer a Santa Maria de Corcó el dia 5 de desembre de 1910. Va cursar els estudis eclesiàstics al Seminari de Vic i fou ordenat prevere el 18 de juny de 1933. Va ser vicari de Pruit, de Sant Joan de Fàbregas, amb residència Rupit, de Sant Guim de Freixenet i, finalment, des de l'agost de 1935 de Calders.

Pocs dies abans d'esclatar la guerra el juliol de 1936 estava a casa seva i els seus pares l'aconsellaven que s'hi quedés pel mal caire que prenia la situació. Però ell s'hi va negar dient que el seu senyor rector estava delicat i volia estar amb ell en tot el que passés.

Ja a Calders i iniciada la revolució, els incendis i els assassinats, poc abans de ser detingut el convidaren a amagar-se, facilitant-li mitjans, però ell va dir que no volia abandonar el senyor rector encara que li costés la vida. I així ho va aconseguir. Ambdós varen ser detinguts a la mateixa rectoria el dia 23 de juliol de 1936 per part del comitè de Calders, que aquell mateix dia també havia detingut Mn. M. Gros, ecònom de Marfà. Tots tres foren entregats a una patrulla d'un altre comitè que se'ls va emportar en cotxe i els va assassinar la matinada del dia 24 de juliol a la carretera de Vilassar a Argentona, prop de Cabrera de Mataró, on estan enterrats.

RVD. MN. JOAN FOLCRÀ ROQUER

Rector d'Alboquers

Va néixer a Sant Joan de les Abadesses el 13 de febrer de 1875. Estudià al Seminari de Vic i rebé el presbiterat el 22 de setembre de 1900. El 1901 fou nomenat vicari de Viñoles d'Orís i, successivament, de Perafita, Calders, Gombreny, Castellterçol, Sant Pere de Manresa, Nostra Senyora de la Soledat d'Igualada i Sant Pere de la Catedral de Vic. Finalment, el 1914, passà a ser ecònom i el 1915 rector, d'Alboquers.

En esclatar la revolució del 18 de juliol de 1936 se'n va anar al bosc, on romangué alguns dies, i després es va refugiar en una casa de la parròquia. Per la seva edat avançada i la seva salut precària, no es va atrevir a anar lluny de la parròquia. Passava el temps ocupat en les seves meditacions i pregàries, preparant-se per a la mort, que veia certa i propera. En efecte, el dia 10 d'agost de 1936 fou detingut pel comitè de Sallent amb el pretext d'anar a Santa Maria de Oló a signar uns documents. En realitat el varen portar a Rocafort, on estigué diverses hores detingut, essent maltractat i apallissat fins a vessar sang. Aquell mateix dia el varen traslladar a Sant Fruitós de Bages, a la porta del cementiri del qual fou assassinat. Està enterrat en aquest mateix cementiri.

MN. JOSEP FONT SOLOMÓ

Rector de Sobremunt

Va néixer a Ripoll el 2 de novembre de 1877. Estudià al Seminari de Vic i fou promogut al sacerdoci el 21 de setembre de 1901. Fou vicari de Granera, de Sant Boi de Lluçanès, de Sant Julià de Vilatorrada i de Manlleu. El 1914 va ser nomenat ecònom de Granollers de la Plana; el 1915, rector del Coll; i des del 1924 de Sant Martí de Sobremunt.

En abandonar casa seva el 24 de juliol de 1936, digué a la seva germana: «Passi el que passi, no guardeu odi a ningú, perdoneu tothom i pregueu perquè es converteixin». Passà alguns dies als turons propers a la seva parròquia i el 3 d'agost va arribar a Ripoll, la seva vila natal, presentant-se al comitè revolucionari. Els va demanar permís per a residir amb els seus familiars, cosa a la qual accediren els prohoms de la revolució. El dia 21 de setembre de 1936, trenta-cinquè aniversari de la seva ordenació sacerdotal, fou pres pels milicians i traslladat al quarter de les milícies, sense que durant tot el dia els seus familiars en sabessin res. L'endemà, mentre els milicians feien un nou registre a casa seva, les seves germanes s'assabentaren que ja era cadàver al cementiri de Ribes de Freser. Allà descansen les seves restes.

MN. JOSEP FORN TALLÓ

Beneficiat de Santa Maria d'Igualada

Va néixer a Igualada el 10 de març de 1886. Seguí la carrera eclesiàstica al Seminari de Vic i obtingué el sagrat orde del sacerdoci el 21 de setembre de 1912. Adscrit primer a una parròquia de Barcelona, fou després nomenat successivament vicari de Sora, de Copons, capellà de Raimat, Lleida i, finalment, beneficiat de Santa Maria d'Igualada.

Fou assassinat el 18 d'agost de 1936 a «Can Sabater», al terme d'Òdena, a uns cinc-cents metres de la casa d'uns parents seus on s'havia refugiat en esclatar la revolució. Els milicians d'Igualada el varen sorprendre donant lliçó de gramàtica a dos fills de la casa. En ser interrogat, no va ocultar la seva condició de sacerdot. Quan se l'enduïen, algú de la casa el va voler acompanyar, però ell, tement per la seva sort, no ho volgué, i els digué: «Torneu-vos-en; val més que em deixeu». Els mateixos assassins avisaren, després de matar-lo, a Can Sabater, que hi havia un home mort allà a prop.

Fou enterrat l'endemà al cementiri d'Òdena, i al seu nínxol s'hi posà després, en llatí, la inscripció següent: «José Forn Talló, prevere, poeta, coronat amb el martiri el 18 d'agost de 1936. Viu en pau amb els sants». Al lloc on fou assassinat s'alça una fita, costejada pels seus millors amics, amb la inscripció següent, també en elegant llatí: «El dia 18 d'agost, l'any del Senyor de 1936, els perseguidors de l'Església mataren aquí José Forn Talló, home il·lustre, igualadí, sacerdot, escriptor i poeta. Viu en pau amb els sants».

MN. PERE GALLART PASQUÉS

Capellà i professor del col·legi del Sagrat Cor dels Germans de les Escoles Cristianes de Manlleu

Nascut a Vic el 4 d'agost de 1884, va estudiar al Seminari de Vic i va ser ordenat prevere el 19 de setembre de 1908. De 1919 a 1936 fou capellà i professor del col·legi del Sagrat Cor que els Germans de les Escoles Cristianes dirigien a Manlleu.

En esclatar els esdeveniments del juliol de 1936 es va refugiar a casa d'una seva cunyada a Vic. No es va moure d'allà fins que el varen anar a detenir. Resava tots els dies el breviari i havia dit a la seva cunyada que si l'anaven a buscar no negués que ell era sacerdot, perquè seria senyal - deia- «que Déu Nostre Senyor així ho tenia destinat, i per si un cas, ja m'hi preparo; i si em maten, no et preocupis per mi, ja que tant me fa que m'enterrin en un nínxol o a terra».

El varen anar a buscar el 23 de novembre de 1936, a les vuit del vespre, quatre milicians de Vic. La cunyada de Mn. Gallart coneixia a un d'ells i li va preguntar quan el deixarien tornar i per tota resposta, li va dir «Això no m'ho preguntis». El varen portar primer a l'oficina del comitè, instal·lada al carrer Verdaguer, i després a la presó, on va sopar. En treure'l de la presó aquella mateixa nit, suposant ja perquè el treien, els va dir: «Què us he fet per què em vulgueu matar?».

Fou assassinat aquella mateixa nit, a les 10, a la carretera de Manlleu a Roda. Plovia molt i no va morir de seguida, sinó que des d'una casa veïna el varen sentir sospirar durant molt temps. Al dia següent fou recollit enmig d'un bassal de sang i, segons sembla, està enterrat al cementiri de Roda de Ter.

MN. JOAQUIM GALLIFA CORONAS

Resident a Sant Hipòlit de Voltregà

Va néixer a Masies de Voltregà el dia 2 de gener de 1882. Va estudiar llatí al santuari de la Mare de Déu de la Gleva i filosofia i teologia al Seminari de Vic. Va ser ordenat sacerdot l'any 1909, passant a residir a la seva casa nadiua, essent tota la seva vida sacerdotal un preciós auxiliar del clergat parroquial de Sant Hipòlit de Voltregà i últimament, confessor també de les religioses d'aquest poble.

A partir del 18 de juliol de 1936, sense voler amagar-se, va continuar la seva vida ordinària a casa seva, al Mas Gallifa de Voltregà, fins i tot administrant el sagrament de la penitència a diverses persones. Ell ja comptava que el matarien i, així, el dia 3 de setembre de 1936, quan algú li va fer un petit encàrrec, va contestar, amb naturalitat: «Si no em maten, avui ho faré, i demà, si no m'han mort, t'ho portaré». Ho va poder fer, però no pas entregar-ho perquè, efectivament, al dia següent ja l'havien assassinat. El varen anar a buscar, el dia 4 de setembre de 1936, uns milicians desconeguts. En saber-ho, Mn. Gallifa volia presentar-s'hi amb la sotana de mossèn i només va desistir davant les repetides demandes dels seus que temien que d'aquella manera provocaria majors burles, irreverències i mals tractes.

Com que els milicians li varen dir que només es tractava d'anar a Manlleu a declarar i que de seguida tornaria, els va respondre amb una seguretat que no admetia rèplica: «No, vosaltres em veniu a matar; si voleu, podeu fer-ho aquí mateix». Es va acomiadar dels seus amb una esbalaïdora enteresa dient-los tranquil·lament: «Adeu siau; fins al cel». Encara des del cotxe quan arrancava, els va dirigir una serena mirada de comiat. El cotxe es va parar en un lloc determinat i els milicians varen parlar amb un home que Mn. Gallifa va reconèixer de seguida com un company sacerdot però, per a no descobrir-lo ni tan sols el va mirar. A dos quarts d'una del migdia del mateix dia, tres quarts d'hora després d'haver-se'l emportat de casa seva, el varen matar entre els quilòmetres 83 i 84 de la carretera de Ribes. Presentava dos trets al cap. Fou enterrat, l'endemà, en el nínxol que la família Gallifa té al cementiri de Sant Hipòlit de Voltregà.

M. IL·LTRE. DR. JOSEP GALOBARDES ALBERCH

Canonge ardiaca de la Catedral de Vic

Va néixer a Vic el 8 de novembre de 1861. Cursà els estudis al Seminari i fou ordenat sacerdot el 1888. Passà a estudiar Dret a la Universitat de Barcelona, on es llicencià, i després a la de Madrid, on es doctorà. El 1906 obtingué la llicenciatura en Teologia a la Universitat Pontifícia de Tarragona. Des de 1890 fou professor del Seminari de Vic. El 1894 fou nomenat provisor de la diòcesi de Solsona, i al cap de pocs anys tornà al Seminari de Vic. El 1901 passà a la Cúria de Barcelona, però tornà aquell mateix any. El 1905 obtingué, per oposicions, la canongia magistral de la Catedral de Vic. El 1915 se li conferí la dignitat de mestre d'escola, i el 1935, la d'ardiaca.

Nomenat director de les Adoratrius Perpètues, posà el seu gran cor al servei d'aquella respectable comunitat vigatana, a la qual molt deu el seu actual esperit i observança monacal. Els juriconsults de la ciutat el consultaven amb força freqüència en assumptes d'índole seriosa i de solució difícil, i la seva opinió era sempre tinguda en gran estima. La legislació eclesiàstica i civil era la matèria ordinària dels seus estudis, dels seus amors i de la seva preocupació.

Des del 18 de juliol de 1936 es va quedar al seu domicili de la plaça de Dom Miquel, fins que el varen anar a buscar a les tres de la matinada del dia 13 d'agost, amb el pretext de portar-lo a declarar. Li preguntaren si era canonge i respongué afirmativament. Varen practicar un registre minuciós i un total espoli a casa seva mentre ell era custodiat juntament amb Mn. Miquel Ordeig, que havia baixat del pis superior. A la porta, tancat en un cotxe, hi havia Mn. Antoni Reixach. A les cinc del matí, tots tres, juntament amb el P. Arqués, C.M.F., varen ser conduïts a Lliçà de Vall, on foren assassinats. El dia 15 de maig de 1939 les seves restes varen ser traslladades al cementiri de Vic.

MN. JOSEP GALOBARDES PLANAS

Rector de Sant Pere Màrtir (actual Crist Rei) de Manresa

Va néixer a Artés el 3 d'octubre de 1868. Estudià al Seminari de Vic, defensant conclusions de Filosofia. Fou ordenat sacerdot pel bisbe Morgades el 27 de maig de 1893, i celebrà la seva primera missa a Montserrat. Acabat d'ordenar, es va quedar a Artés, on exercí el càrrec de professor de llatí que li havia estat adjudicat abans d'acabar la carrera. El 1901 fou nomenat regent d'Aiguafreda, on restà com a ecònom en morir el rector aquell mateix any. El 1908 passà a ser rector de Fals, i des del 1915 fins a la seva mort, durant vint-i-tres anys, ho fou de Sant Pere Màrtir, de Manresa, actualment, Crist Rei.

A partir del 18 de juliol de 1936 encara celebrà tres dies la santa missa a l'església parroquial. Estigué tres dies més a casa de Mn. Josep Puigbò, beneficiat. El dia 24 de juliol, a causa del seu estat de salut, una ambulància de la Creu Roja el va portar al Sanatori de Sant Josep, on s'hi va estar fins el 7 d'agost, quan fou traslladat a la seva casa rectoral, on quedà malalt durant onze dies, fins que fou detingut, el 18 d'agost, per cinc individus del comitè. Amb santa llibertat pronuncià paraules de pau i de caritat per acomiadar-se dels qui es trobaven amb ell a la rectoria. Fou conduït al domicili del comitè, al Casino, i després a la presó. Hi va estar fins l'1 d'octubre de 1936, quan, a dos quarts de vuit del matí, fou mort prop del mur posterior del cementiri de Manresa, juntament amb Mn. Joan Antonell i Mn. Pere Palomera, i els seglars Dr. Isidre Alabern, metge, i Francesc Blanch, empresari de construccions. Es diu que exhortà fervorosament els seus companys de martiri abans de ser assassinats. Fou enterrat al cementiri de Manresa i traslladat a Artés el 4 de setembre de 1939. La ciutat de Manresa col·locà una làpida commemorativa al mateix lloc de la seva mort.

MN. JOSEP GAROLERA POUS

Vicari de Santa Maria de Corcó

Va néixer a Santa Maria de Corcó el 26 de juliol de 1908. Cursà els estudis eclesiàstics al Seminari de Vic i fou ordenat sacerdot el 26 de juny de 1932. Primer fou nomenat vicari de Tavertet; després ho fou d'Osor, i des del 1933 ho era del seu poble natal, Santa Maria de Corcó. Era molt amic dels infants, malgrat el seu temperament seriós. Un bon vicari i un bon mestre.

Els primers dies de la revolució els passà a la mateixa casa rectoral, juntament amb el senyor rector; però després, davant el perill imminent, aconsellà al senyor rector que s'amagués, acompanyant-lo ell mateix fins a un lloc segur. Ell se n'anà a casa dels seus pares, al mateix poble, esperant amb serenitat cristiana els esdeveniments. Els familiars, veient que la pròpia casa no era el lloc més adequat per amagar-se, procuraren que es traslladés a un altre indret més segur, proporcionant-li un cotxe per al trasllat. Quan intentava fugir, fou sorprès pels milicians i va tornar immediatament a casa seva. Aquella mateixa nit, era el 21 d'agost, es presentà a la casa el comitè del poble, preguntant per Mn. Josep Garolera i fingint que l'havien de conduir a Vic per unes declaracions, se'l varen endur. En ser detingut, amb gran serenor d'ànim digué als seus familiars, que estaven molt consternats: «No ploreu per mi, perquè vaig a morir per Crist i pregaré per vosaltres». L'endemà al matí, 22 d'agost de 1936, el seu cadàver va ser trobat prop del mas «El Pont», de Sant Martí Sescorts, amb trets al ventre, en un braç i al front. Fou enterrat al cementiri de Sant Martí Sescorts, i el 10 de novembre de 1939 les seves restes foren traslladades al de Santa Maria de Corcó.

MN. JOSEP GENER CODINA

Rector de Granollers de la Plana

Va néixer a Igualada el 23 de març de 1877. Estudià al Seminari de Vic i rebé l'ordenació sacerdotal el 21 de setembre de 1901. Fou vicari de Santa Eulàlia de Riuprimer, de Sant Hilari Sacalm, de Sallent, de Centelles i de la Catedral de Vic. El 1916 fou nomenat ecònom de Santa Eulàlia de Puigoriol; el 1917, de Vacarisses; després, de Sant Hilari Sacalm, i el 1924, de Campdevàrol. El 1925 passà a ser rector de Sant Fruitós de Bages, i des del 1931 ho era de Granollers de la Plana.

Fou una de les víctimes desconegudes, però víctima, de la revolució marxista de 1936. Només se sap que se l'endugueren d'una casa de Vic, on s'havia refugiat, els del comitè de Sant Fruitós de Bages; però s'ignora què en varen fer, on l'assassinaren, en quin lloc és inhumat... un misteri com tants d'aquells dies. El comitè de Vic el descobrí buscant una altra persona. El varen fer presentar a la Casa de la Ciutat, li demanaren la documentació... «No tinguis por. Pots tornar tranquil». Ell no havia negat que fos sacerdot, i sonaria el nom de Sant Fruitós de Bages, i funcionarien, sens dubte, els fils de transmissió. El cert és que aviat acudiren els milicians d'aquell poble. Això succeí el dia 25 d'agost de 1936, que fou l'últim de la seva vida temporal i l'alba eterna.

MN. JOAN GENER GALTÉS

Vicari de Jorba

Va néixer a Igualada l'11 de novembre de 1911. Estudià la carrera eclesiàstica al Seminari de Vic i rebé l'ordenació sacerdotal el 21 de juny de 1936, menys d'un mes abans de la revolució, de manera que era el qui portava menys temps de sacerdoci entre els nostres màrtirs. Nomenat vicari de Jorba, amb prou feines pogué exercir el ministeri, perquè de seguida esclatà la revolució.

Poc temps després havia d'anar a exercir el càrrec de vicari de Granollers de la Plana, amb el seu oncle rector, Mn. Josep Gener, també assassinat. Oncle i nebot no pogueren conviure a la terra. El primer fou mort el 25 d'agost de 1936. Mn. Joan Gener, creient-se més segur a Barcelona que a Igualada, es refugià a casa d'una tia seva, al carrer de Muntaner. No se sap com, fou descobert en aquest domicili per una patrulla marxista, que se'l va endur detingut el dia 2 de desembre de 1936. Aquell mateix dia, poc abans de ser detingut, l'havia estat visitant el seu amic i company Mn. Pere Masramon, avui difunt. Mn. Gener, des del seu domicili, devia ser traslladat directament a Montcada, on fou assassinat. Inhumat en aquell cementiri, després de la guerra les seves restes foren traslladades a Igualada.

MN. JOSEP GILI CAMPS

Beneficiat de Santa Maria d'Igualada

Va néixer a Igualada el 28 de juny de 1882. Cursà els estudis de llatí a Igualada i la resta de la carrera eclesiàstica al Seminari de Vic, essent ordenat sacerdot el 21 de setembre de 1907. El 1909 fou nomenat vicari mestre de Campdevàdol; el 1912, vicari de La Molsosa; el 1915, de Sant Julià de Vallfogona; el 1917, capellà de l'Hospital d'Igualada; i el 1935, beneficiat de Santa Maria.

En esclatar la revolució de 1936, es va quedar al seu domicili, sense sortir per no ser vist, perquè des dels primers dies el perseguiren i el buscaren. S'ocupava a pregar i a escriure un llibre, els milicians, en practicar el registre a casa seva, varen trobar i destruir completament. Fou detingut el dia 28 de setembre de 1936 al seu domicili pel comitè de la C.N.T. i portat al local del P.O.U.M., on va estar incomunicat fins l'endemà. En caure en mans dels milicians, digué als seus: «Si no ens veiem més en aquesta vida, Déu vulgui que ens vegem en l'altra». L'endemà, 29 de setembre, festivitat de Sant Miquel Arcàngel, jeia cadàver prop del cementiri del poble de Vallbona, a quinze quilòmetres d'Igualada. Al mateix cementiri fou enterrat el 30 de setembre.

MN. MAURICI GOMIS NOGUERA

Resident a Manresa

Va néixer a Manresa el 18 de març de 1878. Cursà la carrera eclesiàstica al Seminari de Vic i fou ordenat sacerdot el 24 de setembre de 1904. Fou nomenat vicari de La Molsosa el 1907 i d'Espinelves el 1908. Per causa de malaltia es retirà del ministeri parroquial, tornant-hi el 1909 com a vicari de Gombreny; el 1912, de Navarcles; i el 1913, d'Astor. Es tornà a retirar el 1918, fins el 1924, any en què fou nomenat rector de La Castanya. Després de residir algun temps en aquesta parròquia, es retirà definitivament, a causa de les seves xacres, a la seva ciutat natal, Manresa, on, agregat a la parròquia de Sant Pere Màrtir (actual Crist Rei), exercí un fecund apostolat.

Pocs dies abans d'esclatar la revolució, va escriure a les seves germanes religioses en aquests termes: «S'aproxima, a passos de gegant, la persecució; si se'ns dona temps, ens ajuntarem i viurem com els cristians allà a les catacumbes; i si el Senyor no ens permet escapar del furor de les tenebres, morirem de gust, i hem d'expirar al crit de: Visca Crist Rei! Esteu en això? Fins a la vista o fins al cel. El que Déu vulgui».

Els primers dies de la revolució es refugià a la fonda «Europa», de Manresa, i allí mateix fou detingut el dia 27 de juliol de 1936, juntament amb un altre sacerdot que també era allà, Mn. J. Gregori. Alguns dels presents, compadits d'aquells sacerdots ancians i inofensius, s'interposaren dient que aquells senyors eren persones de bé i que no havien fet mal a ningú. Però els milicians varen respondre que sabien que eren sacerdots i que per això se'ls emportaven. Aquella mateixa nit els conduïren al cementiri de Sant Fruitós de Bages, on foren assassinats, morint, com tants altres, pel sol fet de ser sacerdots.

MN. JOAN GRAU ROQUETA

Professor del Seminari de Vic

Va néixer a Sant Vicenç de Castellet el 23 de març de 1879. Va estudiar al Seminari de Vic i va ser ordenat prevere el 19 de setembre de 1903. Va ser vicari mestre de Sant Martí de Sobremunt i des del setembre de 1907, subdirector del col·legi de seminaristes de Sant Josep de Vic.

En esclatar la revolta va haver d'abandonar el col·legi, que fou saquejat pels milicians. Se sap que un d'ells va dir: «Sento veure aquest desastre, perquè jo havia passat per aquest col·legi». Mn. Grau es va refugiar en una masia de Santa Eugènia de Berga, on va portar una vida edificant. Emprava la major part del dia a resar. Tenia una profunda convicció que volia ser màrtir, i ho desitjava. Només li sabia greu, segons deia, que hagués de ser assassinat d'amagat, sense poder donar exemple, com els màrtirs del martirologi. En una de les cases on va estar amagat, predicava l'evangeli del dia a la família, al costat d'un aparell de ràdio, oint la missa de Florència. Es conserva algun esquema d'aquestes homilies. Els sicaris el varen anar a buscar, a la casa de pagès on estava refugiat, la nit del 6 d'octubre de 1936. Fou assassinat, probablement, la matinada del dia 7, festa del Santíssim Rosari, del qual era molt devot. No se sap finalment on va ser assassinat. Es contaren d'ell signes de gran heroisme i exemplaritat com cridar «Visca Crist Rei», encara després d'haver rebut els primers trets. Està enterrat a Malla.

MN. JOSEP GREGORI CLOSA

Rector de Castellgalí

Va néixer a Calaf el dia 18 de març de 1875. Fill d'una família humil i cristiana, va cursar la carrera eclesiàstica al Seminari de Vic, i va ser ordenat prevere pel bisbe Torras i Bages el 22 de setembre de l'any 1900. Va exercir el càrrec de vicari de les parròquies de Sant Martí de Sesgueioles, Sant Vicenç de Castellet, Sant Vicenç de Torelló, Sant Hilari Sacalm i Roda de Ter. L'any 1912 fou nomenat rector de Conill. L'any 1924, va ser nomenat rector de Castellgalí.

La revolució de 1936 el va sorprendre amb els seus feligresos i ni ell ni el seu vicari no es mogueren de la rectoria, ni tan sols es varen treure les sotanes. Així els varen trobar quan un grup de 50 a 60 milicians els anà a buscar el dia 11 de juliol de 1936. Els varen detenir a tots dos maltractant-los i pegant-los de tal manera que al vicari li varen trencar fins i tot les dents. Un d'ells presumia d'haver assassinat el rector de Santpedor. Un altre va preguntar si era veritat que hi havia infern; i havent respost positivament els dos sacerdots, va dir que els enviarien allà al cap de poc. Els van demanar aigua i abans de beure-se-la els la varen fer provar. Varen registrar i saquejar bàrbarament la rectoria i l'església, espatllant-ho tot i profanant el Santíssim Sagrament. Al final els varen conduir amb camió cap a Sant Vicenç de Castellet on foren retinguts fins l'endemà. Aprofitaren la detenció per a resar el breviari i confessar-se mútuament. Al capvespre els varen portar al cementiri del poble, potser només per intimidar-los, perquè arribant a la porta varen girar i es dirigiren a Manresa. Hi varen arribar a mitja nit i pogueren veure amb dol les flames que cremaven la Seu. Els varen portar a la presó però foren alliberats inesperadament aquella mateixa nit. Un membre del comitè va preguntar: «Aquests qui són?» -«Són sacerdots». -«Què han fet?» -«Que sapiguem, res». -«Doncs així, que se'n vagin». I els varen deixar anar. Se n'anaren a la fonda "Europa" on van estar fins el dia 27 del mateix mes. Aquest dia, el vicari va marxar cap a Vic i, al cap de poc d'haver marxat, uns milicians arribaren a la fonda i es varen endur a Mn. Gregori i a Mn. M. Gomis que també era allà. Foren assassinats aquella mateixa nit al cementiri de Sant Fruitós de Bages. Enterrats en aquest cementiri, acabada la guerra, per acord unànim de l'ajuntament i del poble de Castellgalí, les restes de Mn. Josep Gregori foren traslladades al panteó construït expressament al cementiri d'aquesta població.

MN. JOAN GRIVÉ SOLER

Vicari de Sant Feliu de Torelló

Va néixer a Manlleu el 27 de març de 1897. Cursà els estudis eclesiàstics al Seminari de Vic i rebé l'ordenació sacerdotal l'1 de juliol de 1923. El 1925 fou nomenat vicari mestre de Vidrà. Després ho fou de Folgueroles, el 1928; de Sant Hipòlit de Voltregà, el 1932; de Sallent, el 1935; i des de l'octubre d'aquell mateix any ho era de Sant Feliu de Torelló.

A partir del 18 de juliol de 1936 estigué amagat en una casa de pagès dels voltants de Torelló, fins que al cap de quinze dies el va trobar una patrulla de milicians, que el varen portar al poble i li varen dir que no podia sortir d'allà fins a nova ordre. Aquesta ordre arribà el dia 2 de setembre de 1936, dient-li que podia anar a casa seva, a Manlleu, on residien els seus familiars, i prometent-li que no li passaria res. Tanmateix, al cap de tres dies, el 5 de setembre, ja el varen anar a detenir. Ell s'acomiadà serenament de la seva família, recomanant-los la pau i la caritat cristiana. En el mateix cotxe en què ja portaven l'arxipreste, Mn. Ramon Pladelasala, fou conduït a Torelló, on els milicians s'aturaren uns instants al local del comitè, i immediatament continuaren per la carretera d'Orís, assassinant-los tots dos, rector i vicari, prop de La Mambla. Enterrats primer al cementiri d'aquesta colònia, foren traslladats després de la guerra. Mn. Joan Grivé ho fou al cementiri de Manlleu el dia 17 d'abril de 1940.

MN. MARIÀ GROS SERRA

Rector de Sant Pere de Marfà

Va néixer a Calders el dia 9 de gener de 1864. Va estudiar al Seminari de Vic i ordenat sacerdot el 20 de setembre de 1890. El mes següent va ser nomenat vicari de Sant Guim de Freixenet i l'any següent, de Lluçà; l'any 1892 va ser vicari de Monistrol de Calders i en 1894 d'Alpens. Finalment, des de 1895 era rector de Marfà.

En esclatar la guerra del 36 va residir a la seva casa pairal "La Grossa" de Calders, on els seus familiars amb prou feines el pogueren convèncer que es vestís de seglar. Va continuar la seva vida normal ocupant-se en exercicis propis del seu ministeri, lamentant-se sovint de la situació política del país i sentint profund dolor pel desordre i la immoralitat d'aquells dies.

El dia 23 de juliol de 1936, un grup de catorze milicians varen arribar a la casa i, en no reconèixer-lo per anar vestit de seglar, es varen emportar, en lloc seu, un nebot. Llavors, es va avançar i va dir: «Deixeu-lo a ell; el sacerdot soc jo». Marxant, va dir a unes seves nebodes que ploraven: «No ploreu, que Déu Nostre Senyor em cuidarà». Va ser conduït en cotxe a la carretera de Vilassar a Argentona i mort aquell mateix dia prop de Cabrera de Mataró, juntament amb el rector i el vicari de Calders, Mn. Jaume Tornamira i Mn. Ramon Feu. Després d'haver-los disparat, varen intentar cremar-los ruixant-los amb benzina. Els seus cossos foren recollits l'endemà i enterrats al cementiri de Cabrera de Mataró.

MN. FRANCESC GÜELL ALBERCH

Rector de Bellprat

Va néixer a l'Estany el dia 2 de maig de 1887. Va estudiar al Seminari de Vic i fou ordenat prevere el 23 de desembre de 1916. L'any 1918 va ser nomenat vicari de Sant Agustí de Lluçanès i després de Granera, fins que en 1921 passà a ser vicari de Sentfores, Tenes i Montbui. Des del febrer de 1935 era rector de Bellprat.

En esclatar la guerra no va voler marxar perquè deia: «la meva obligació és regir la parròquia». Davant la insistència dels seus fidels amics, responia sempre: «Si em maten, moriré per Déu». El dia 21 de juliol de 1936, uns incendiaris procedents de Santa Coloma de Queralt varen calar foc a l'església parroquial de Bellprat, al mateix temps que maltractaren cruelment el rector, manant-li que no es mogués de casa. Mn. Güell va obeir fins que cinc dies després, quan es revestia amb els ornaments sagrats per a celebrar missa a casa seva, va ser detingut per un grup de trenta-tres milicians que varen saquejar la casa, tirant els mobles al carrer i destrossant-ho tot. A ell li tiraren objectes al cap i l'amenaçaven amb burles cruels. Després d'un interrogatori, un d'ells va confessar que aquell sacerdot era un home de bé. Tot i així, tractant-lo sense miraments, fins a tirar-li cosses i trencar-li les ulleres, se l'empotaren als afores, al lloc anomenat "Roques d'en Paratge", on, obligant-lo a pujar sobre una pedra, el varen disparar amb fusells i escopetes al cap i al ventre i després el varen estimbar per un barranc embardissat. Però Mn. Güell no va morir, sinó que encara va tenir forces per arrossegar-se fins arribar a un rierol i beure una mica d'aigua. Moments després, un jove (organista del poble) va voler saber què havia passat amb el seu bon rector i, donant un volt pel lloc, el va descobrir tot i que es va pensar que era mort. Altres veïns, amb una tartana i fent veure que marxaven del poble, el varen anar a buscar, el varen treure del barranc, el posaren sobre un matalàs i varen avisar un metge de Santa Coloma de Queralt. Després de curar-lo el varen portar en una ambulància a l'hospital d'Igualada. Allà va tenir el consol de trobar el capellà del lloc, Mn. Joan Badia que, amb uniforme de metge, va poder administrar-li els sagraments, rebuts dues vegades per Mn. Güell amb gran alegria i fervor. Cuidat per una infermera, que era germana de la Caritat, es va poder curar una mica de les ferides mortals que havia rebut.

No obstant, Déu va voler que Mn. Güell conquerís una altra palma del martiri abans d'entrar al regne dels escollits. Passats quinze dies, havent esbrinat els assassins on era, donaren ordre d'incomunicar-lo i el dia 27 d'agost següent, quan estava gairebé curat, es varen presentar a l'hospital i li varen demanar on volia anar, que l'acompanyarien. Ell va triar Tona. El varen pujar a un cotxe i varen anar cap a Bellprat i, en arribar al "Pla de les Malles", a uns dos quilòmetres del poble, l'assassinaren definitivament. Després li varen tapar el cap amb un sac i el varen enterrar al cementiri de Bellprat. El 17 d'abril de 1939 les seves restes foren traslladades a un nínxol del mateix cementiri.

MN. FRANCESC ILLA FERRER

Resident a Vic

Va néixer a Santa Maria d'Horta el dia 14 d'agost de 1868. Va cursar els estudis eclesiàstics al Seminari de Vic, rebent l'orde del presbiterat el 23 de setembre de 1893. El mateix any va ser nomenat vicari de Santa Maria de Besora i successivament, d'Osor en 1896, d'Oristà en 1897, de Santa Coloma de Centelles l'any 1899 i de Ripoll en 1902. Després va passar a ser regent d'Estiula, 1903, rector de Boixadors, 1908 i de Saderra, l'any 1925. Finalment, l'any 1936, s'havia retirat a Vic, on feia de sagristà de l'església dels Caputxins, vivint a la casa destinada a aquest càrrec.

Quan va esclatar la guerra, no es va moure de casa seva i s'hi va estar entre desassossecos i hores d'intranquil·litat fins el 14 de setembre de 1936. Mentrestant, els milicians conegueren la seva condició de sacerdot. Sembla que el motiu de la delació va ser l'ambició d'ocupar la casa.

Mn. Illa fou requerit pel comitè i, tot i que li varen fer, com era habitual, promeses que no li havia de passar res, aquest mateix dia 14 se'l varen emportar de casa seva i fou conduït a la carretera de Malla, on el varen matar.

Poc després, també varen matar la seva minyona que, quan els assassins s'emportaven Mn. Illa, va tenir el valor de protestar contra tanta injustícia, i dir-los que era inútil que matessin els sacerdots, que no s'acabarien, que amb el vessament de sang augmentarien... Aquestes expressions i el crit de Visca Crist Rei varen ser la seva sentència de mort. Fou assassinada a la carretera de Roda de Ter, prop de l'ermita de "Sant Francesc s'hi moria".

M. IL·LTRE. DR. JOAN LLADÓ OLLER

Canonge Magistral de la Catedral de Vic

Va néixer a Igualada el 25 d'abril de 1882. Amb motes dificultats, pagant-se ell mateix els estudis, va ingressar al Seminari de Vic. L'any 1900 va ser enviat al Col·legi Espanyol de Roma on va obtenir els doctorats de Filosofia i Teologia. Allà també fou ordenat sacerdot el dia 20 de novembre de 1904, retornant a Vic aquest mateix any. Als vint-i-tres anys va obtenir, per oposició, la càtedra d'ètica i metafísica al Seminari i deu anys més tard, en 1915, també per oposició, fou nomenat canonge magistral. La seva gran vocació, que desenvolupà amb zel incansable, fou la predicació de la Paraula de Déu. Va renunciar als seus honoraris de canonge per a poder-se dedicar plenament a aquesta vocació junt amb altres sacerdots amb els que va formar l'Agrupació de Sacerdots Diocesans Missioners.

El 18 de juliol de 1936, sortia de Vic per a predicar, al dia següent, a Cantonigròs; i des d'allí, s'havia de traslladar al santuari de la Mare de Déu del Coll per a dirigir una tanda d'exercicis espirituals. Això últim ja no ho va poder fer, sinó que, junt amb el rector de Cantonigròs, hagueren d'abandonar el poble, essent atesos amb valenta hospitalitat per diverses famílies de pagès. Li van oferir traslladar-se a Vic, ho va acceptar i per això es varen dirigir a una casa del poble. Era el dia 6 d'agost. No se sap com, però aquell mateix dia varen arribar a la casa uns membres del comitè de Vic preguntant per «aquells senyors». Quan Mn. Lladó ho va sentir, es va presentar de seguida espontàniament. Varen ser traslladats a la presó de Vic, on el Dr. Lladó restà fins el dia 19. A la una de la matinada del dia 20, se'l varen endur juntament amb Mn. Ramon Clarà, i a dos quarts de quatre se sentiren trets al costat de l'església de Sant Martí de Riudeperes, on foren trobats els seus cadàvers. Un dels assassins, aquell mateix dia, a la taverna de "Can Palló", va manifestar estar vivament impressionat. El cos del Dr. Lladó fou traslladat a Vic el juny de 1939. Els qui el veieren des del 18 de juliol, resumeixen així la seva actitud: «Fou simplement el que era sempre: el Dr. Lladó; sense exclamacions inútils ni depressions profundes, sempre impertorbable i suau».

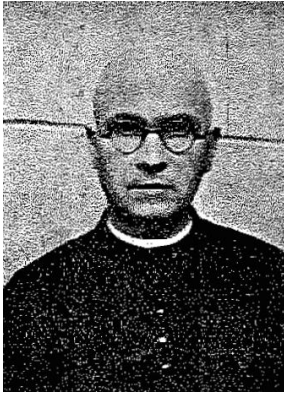

MN. JOSEP LLADÓ RAMONET

Capellà de les Germanes Dominiques de Manresa

Nascut a Manresa el 6 de novembre de 1887, va cursar la carrera eclesiàstica al Seminari de Vic i va ser ordenat prevere el dia 20 de setembre de 1913. El febrer de 1917 va ser nomenat vicari mestre de Castellar de Segarra i en 1919 de Calders. Va exercir, finalment, el càrrec de capellà de les Germanes Dominiques de Manresa. En aquesta mateixa ciutat, es dedicava al periodisme, essent assidu col·laborador de "Pàtria" i "Pla del Bages", dos diaris defensors dels alts ideals de religió i pàtria. Així mateix, fou col·laborador del Centre Excursionista de Manresa, secretari de l'Associació de la Premsa i arxiver de l'ajuntament. Les activitats desenvolupades varen ser múltiples i constants, i sempre de cara al bé dels seus germans i de la seva estimada ciutat de Manresa.

A partir del 18 de juliol de 1936, dia que fou saquejat el pis on vivia a Manresa, es va traslladar al domicili d'una seva germana, a la mateixa ciutat. Però vist el caire que prenien els esdeveniments i tement per la seva vida, va marxar a La Molsosa, a casa d'una altra germana on va restar amagat fins el dia 30 del mateix mes. Llavors, va decidir dirigir-se a la seva casa pairal "Lladó de Serrasols" de Súria, i ho va fer en companyia de dos altres sacerdots fugitius, Mn. Pla i Mn. Farràs; però no hi pogué arribar ja que, descobert pel comitè de Súria, va ser assassinat amb els seus companys prop de la colònia "Fusteret", del terme municipal de Súria, apareixent el seu crani destrossat a cops de culata, junt amb els altres dos sacerdots. Va ser enterrat el mateix dia 30 de juliol al cementiri de Súria i el 12 de juny del 1939, traslladat a la capella de la susdita casa pairal.

MN. PERE LLEHÍ RAMONEDA

Beneficiat de la Seu de Manresa

Va néixer a Manresa el dia 26 de febrer de 1884. Va cursar la carrera eclesiàstica al Seminari de Vic i fou ordenat sacerdot el 24 de setembre de 1910. Va cantar la seva primera missa a la petita església de Sant Bartomeu, ara desapareguda, del barri de "Les Escodines". L'any 1912 va obtenir la llicenciatura en Sagrada Teologia per la Universitat Pontifícia de Tarragona. Era capellà de les Germanetes dels Pobres i beneficiat de la Seu de Manresa. Va ser professor d'un col·legi de segon ensenyament que hi havia llavors a la ciutat. Fou un dels fundadors de la popular revista "Ave Maria" de la qual era encarregat de la secció apologètica, signant amb el pseudònim de "Justí". Va ser col·laborador de la revista "Perseverança" i molt entusiasta de l'Obra dels Exercicis Parroquials, essent un zelosíssim director de la seva Lliga de Perseverança. Consiliari també de la Federació de Joves Cristians, va organitzar dos cercles d'estudis setmanals per a homes i dones, havent influït eficaçment amb la seva tasca a la formació religiosa de molts. Era, endemés, un gran predicador. Va predicar molt i bé a Barcelona, Manresa, Sabadell, Terrassa, Vic, Tarragona, per tota la comarca del Bages i a altres pobles de Catalunya.

Pel que fa al seu calvari i mort, heus aquí el que consta en el diari d'una de les Germanetes dels Pobres: «Del dia 22 de juliol al 2 d'agost de 1936 va restar amagat a l'asil de les Germanetes, celebrant la santa missa cada dia. Pels freqüents registres, es va traslladar a una altra casa del mateix carrer de Sant Bartomeu, on va trobar Mn. J. Autonell. El dia 5 d'agost, a les onze de la nit, els milicians varen trucar al pis i es varen emportar els dos sacerdots al comitè. Poques hores després, els mateixos milicians acompanyaren el Dr. Llehi a l'asil de les Germanetes i li varen entregar un salconduit. Quan va quedar-se en companyia de les germanes els va explicar el següent: No us podeu imaginar el sofriment moral que hem passat amb Mn. Autonell. Se'ns va presentar una partida de milicians armats i, després de mil preguntes, ens varen portar a comitè. Allà, ens varen tancar i, suposant que ens matarien, ens vàrem confessar mútuament, esperant serenament l'hora del sacrifici de les nostres vides. Davant d'aquell Tribunal he dit sempre la veritat. Per fi, em varen cridar a declarar; més tard, em comunicaren que quedava lliure i quan trepitjava el carrer vaig ser detingut altre cop i portat al comitè. Per evitar noves detencions, ells mateixos m'han portat fins aquí. A Mn. Autonell se l'han emportat a la presó». L'endemà, dia 6 d'agost, se'n va anar a casa seva i el dissabte, dia 8, a les dotze de la nit, es presentaren de nou els milicians. Va obrir la porta la seva germana, però de seguida va aparèixer el Dr. Llehi, dient: «Ja sé que veniu per mi». Al·legant els milicians que es tractava d'una declaració, la germana va preguntar: «Serà fora gaire estona?». «Una hora justa», respongueren. El Dr. Llehi es va acomiadar dient: «Estic preparat com mai no ho havia estat; i afegí: Senyor! Disposeu com millor pugui servir-vos». Aquella mateixa nit, fou traslladat a Sant Fruitós de Bages i assassinat a la cuneta de la carretera, al costat del cementiri. A la seva ma, fortament tancada, hi tenia un petit crucifix. Primer, va ser enterrat al cementiri de Sant Fruitós i acabada la guerra, la Lliga de Perseverança de Manresa va demanar les seves restes i, amb tota solemnitat, a la qual es va sumar tota la ciutat de Manresa, foren traslladades al cementiri d'aquesta ciutat el dia 2 de març de 1941.

MN. CAMIL LLEONART RIERA

Capellà del santuari de Montgrony

Nascut a Taradell el dia 27 de desembre de 1887. Va estudiar al Seminari de Vic, i fou ordenat sacerdot el dia 19 de setembre de 1914. Va ser capellà de l'ermita de Sant Segimon del Montseny. L'any 1921, fou nomenat vicari de Tous i, des del 1925, era capellà del santuari de Montgrony, on realitzà grans millores.

En esclatar la revolució del juliol de 1936 estava greument malalt d'un càncer d'estómac. La seva primera preocupació va ser salvar la imatge de la Mare de Déu, i ho va aconseguir fent-la traslladar a una casa de pagès on es va guardar intacta fins acabada la guerra. Malgrat el risc, celebrava missa cada dia i acollia, a casa seva, sacerdots i altres persones que, perseguits, marxaven cap a la frontera. Però no va poder continuar la seva obra perquè, a principis d'agost, el comitè de Gombren va confiscar el santuari, practicant un registre i cremant tots els objectes del culte. El capellà va dir llavors als milicians: «Si per ser sacerdot em volen matar, que ho facin quan vulguin». Però com que estava malalt i no es podia traslladar, el varen deixar al santuari en qualitat de detingut fins el dia 14 d'agost que va ser traslladat a l'hospital de Gombren. Expliquen les germanes que hi havia a l'hospital, com a infermeres, que el dia abans de ser assassinat els va dir: «Demà prepareu-me les coses, que vull celebrar missa». En dir-li que podria passar alguna cosa, va contestar convençut: «Confio en Déu, que m'ajudarà, a més, sento un impuls i certa necessitat de celebrar demà». Així fou, va celebrar amb ànim i les germanes varen poder combregar.

Aquell mateix dia, 18 de setembre de 1936, membres del comitè de Ripoll varen arribar a les 8 del vespre amb l'encàrrec d'emportar-se el sacerdot hospitalitzat. El van fer aixecar del llit i li digueren que recollís tots els diners que tingués perquè el portaven a un hospital de Vic. Però ell els va dir que ja sabia que el matarien. I, efectivament, no es va equivocar ja que anant per la carretera de Gombren a Ripoll es varen parar davant de Sant Llorenç de Campdevàrol, prop del mas "La Riera" i allà l'assassinaren. Segons varen explicar el mateixos botxins, les seves últimes paraules foren: «Mare de Déu de Montgrony, ajudeu-me». El seu cos fou sepultat l'endemà al cementiri de Sant Llorenç de Campdevàrol. En el lloc on fou assassinat, els seus familiars hi varen aixecar una creu amb una inscripció commemorativa.

MN. RAMON LLEOPART PUIG

Arxipreste d'Olost de Lluçanès

Va néixer al "Mas Colomer", de Taradell, el dia 8 de juliol de 1869. Va estudiar al Seminari de Vic, amb les millors qualificacions, defensant conclusions que llavors eren el màxim honor de finals de curs. Va rebre l'orde del presbiterat el dia 21 de maig de 1893. L'any 1897 es va graduar com a llicenciat en Sagrada Teologia a la Universitat Pontifícia de València. Va ser vicari de Viladrau i de la Pietat de Vic. L'any 1900 passà a ser regent de Sant Bartomeu del Grau; l'any 1903, rector de Sant Feliu Sasserra i en 1908 de Les Llosses, on va estar fins el 1915 quan va ser nomenat arxipreste d'Olost, càrrec que exercí durant 21 anys, fins el seu martiri.

A partir del 18 de juliol de 1936 va estar alguns dies a un bosc de Sant Bartomeu del Grau i després, en una ermita derruïda de Sant Roc de Gurb. A mitjans de setembre, va arribar al "Mas Genís", de Santa Eugènia de Berga, on s'hi va estar fins el 9 d'octubre quan va marxar cap a la seva casa nadiua, el "Mas Colomer". Uns dies després, el 13 d'octubre, uns milicians del comitè revolucionari de Vic, buscant un altre sacerdot, varen fer un registre al "Mas Colomer" i varen trobar Mn. Lleopart. Assabentats que era mossèn, i únicament per aquesta raó, el varen detenir i li digueren que el portaven a treballar al camp d'aviació de Vic. Però l'endemà, el seu cadàver va ser vist prop del pont del "Mas Llobet", a la carretera de Vic a Roda. Es desconeix on fou enterrat.

MN. MANUEL MARSENYACH IGLESIAS

Canonge de la Seu de Manresa

Va néixer a Manresa l'any 1887 i va entrar al Seminari diocesà en 1898. Es va formar a la Universitat de Comillas on va ingressar el setembre de 1906. El seu primer destí va ser de vicari a Sant Vicenç de Castellet, d'on fou cridat per anar a la Seu de Manresa. Va crear la revista "Ave Maria!", de caràcter apologètic popular que arribava a llars de tot Catalunya. Es dedicà, també, a la predicació. Fou l'ànima dels pelegrinatges que s'organitzaven a Manresa i va exercir un fecund apostolat entre els joves.

Conscient del clima social en el que es movia, al primer esclat de violència va buscar refugi a Barcelona, però no li va servir de gaire perquè fou sorprès per la policia i conduït a San Elies, d'on se l'emportaren al cap de pocs dies; no se n'ha sabut res més.

MN. DEUGRÀCIES MARTÍ BORAFULL

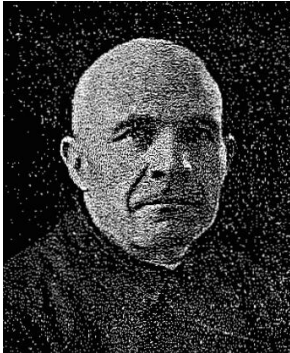
Beneficiat de Santa Coloma de Queralt

Va néixer a Savellà del Comtat el 10 de gener de 1887. Va estudiar al Seminari de Vic i fou ordenat prevere el 19 de setembre de 1914 pel bisbe Torras i Bages, del qual fou gran devot.

Home de lletres, va cultivar amb notori aprofitament la literatura, i versificava amb facilitat i pulcritud. Alternava les hores d'estudi amb les d'ensenyament al col·legi episcopal de Sant Josep de Santa Coloma de Queralt, del qual era director.

El juliol de 1936, quan va esclatar la guerra, després de restar amagat durant alguns dies en un poble deshabitat juntament amb Mn. Antoni Reguant, varen marxar d'allà prometent-se no separar-se perquè per molts anys havien conviscut i treballat per Déu. Amagats prop del seu poble natal, varen ser descoberts i presos pel comitè, que els va traslladar al cementiri de Conesa. Allà, el dia 9 de setembre, instantàniament va caure el seu cos.

Varen traslladar les seves restes a Santa Coloma de Queralt el maig de 1941, rebent cristiana sepultura al temple parroquial.

MN. COSME MARTÍ CARBONELL

Rector de Sant Esteve de Vallespirans

Va néixer a Alpens l'1 de setembre de 1884. Va estudiar al Seminari de Vic i fou ordenat sacerdot el 24 de setembre de 1910. A partir de l'any 1913 va ocupar els càrrecs de vicari de Fals, Sant Martí de Sesgueioles, Vilanova de Sau, Oristà i del Far. En 1928 va ser nomenat regent de Miralles i en 1935 rector de Sant Esteve de Vallespirans.

Després del 18 de juliol de 1936, el comitè del poble li va fer dir que treballés les terres de la rectoria, prometent-li que no li passaria res i, per tant, no s'havia de moure de la parròquia. Va seguir aquestes indicacions i, alguns dies anava a una masia de la mateixa parròquia a ajudar en les feines de la sega, com si fos un jornal·ler. Solia dir: «Hem de creure que Déu ja sap que som en aquest mon. Hem de confiar en ell. Faci's la seva voluntat». Un dia, mentre estava segant, quatre membres del comitè de Ripoll es varen presentar a la masia; un d'ells era de Torelló i havia treballat moltes vegades a la rectoria de Vallespirans.

Varen detenir el sacerdot i el portaren en direcció a Ripoll, assassinant-lo a la "Costa de Terradelles". Això va passar del 20 al 22 de setembre de 1936. Quan se l'emportaren, ja el varen començar a maltractar, fent-lo caminar més del que podia, donant-li cops de peu i de culata. Va ser enterrat al mateix lloc del martiri però, més tard, havent estat soscavat per rapinyaires, es va procedir a cremar el seu cos.

MN. JOSEP MASDÉU COSTA

Beneficiat de Sant Joan de les Abadesses

Nascut a Sant Joan de les Abadesses el 29 de març de 1864, va cursar la carrera eclesiàstica al Seminari de Vic. Va ser ordenat sacerdot el 16 de març de 1889. Primer, fou nomenat vicari de Borredà, en 1890 de Santa Maria de Besora, en 1891 de Sentfores i l'any 1892 se li va permetre retirar-se al seu poble natal, on pren possessió d'un benefici de l'ex-col·legiata i exerceix de mestre d'escola nocturna per a obrers del Centre Catòlic del poble. Era, a més, director de l'Apostolat de l'Oració, propagador de la devoció al Sagrat Cor de Jesús i expert director i consolador d'ànimes amb la seva assídua presència al confessional, la seva segona casa, essent en veritat home de confiança i conseller dels santjoanins. Cultíssim aficionat a les coses d'art, passava llargues hores i dies sencers a l'arxiu catalogant bona part de documents d'aquell antic monestir. I com a insigne patriota santjoaní va deixar un bell record de les glòries dels seus avantpassats en l'opuscle titulat "Resum històric del monestir de Sant Joan" i treballant activament per a la reconstrucció del monestir, des de l'any 1912 com a president de la Junta Local. També va escriure una obra teatral de costums pirenaïques.

Quan va esclatar la guerra, comptava amb la «noblesa i paraula d'honor» d'uns compatriotes que li varen prometre salvar el Santíssim Misteri i que a ell «no li passaria res». Però el 6 de setembre de 1936, el sacerdot fins abans admirat i respectat per tots, fou sostret de casa seva amb l'excusa d'anar a declarar a Girona i, no comptant ja amb els amics de «tantes promeses», es va acomiadar dels seus familiars dient: «Adeu siau, ja no ens veurem més, al cel us espero, pregueu per mi». I llavors començà el seu calvari, juntament amb els seus companys Mn. Pere Verdaguer i Mn. Esteve Orriols, primer a la presó, patint les injúries i paraules grolleres dels seus assassins, i després lligats de mans amb durs filferros. Varen ser conduïts en un cotxe fantasma al solitari paratge del "Coll de Capsacosta", a la carretera d'Olot, i, havent-se reconciliat mútuament, varen caure com a dignes ministres de Jesús -segons s'afirma-, al crit de "Visca Crist Rei". L'endemà, els seus cossos foren enterrats de manera indecorosa al costat de la carretera, en el mateix lloc del martiri fins que, passada la guerra, el 12 d'abril de 1939, foren traslladats al cementiri de Sant Joan de les Abadesses.

MN. JOAN MASOLIVER ILLA

Rector de Sant Cristòfol de Cerdans

Va néixer a Manlleu el 27 de setembre de 1889. Va estudiar alguns cursos de llatí en aquesta mateixa ciutat i després va continuar assistint a les classes del Seminari de Vic, on es traslladava a peu des de Manlleu cada dia. Després, va entrar al Col·legi de Sant Josep i, més tard, fou estudiant mestre de Casa Caritat. El 29 de setembre de 1914, el mateix dia en què vint-i-cinc anys abans, havia sigut batejat, va rebre l'ordenació sacerdotal. Abans de ser destinat, en 1918 va passar un curs d'estudis a València, d'on va haver de tornar per motius de salut. Poc després, va ser destinat com a vicari mestre a la parròquia de Sant Martí de Sobremunt i després, de Mura, havent de retornar de nou a casa dels seus pares perquè va patir un atac cardíac mentre cantava la Passió del Diumenge de Rams. Un cop refet, l'any 1924 va ser nomenat capellà mestre de la colònia de Còdol-Dret, on va estar fins el 1932 que va passar a Savassona. L'any 1935 va ser nomenat rector de Cerdans, però encara no s'ha havia traslladat definitivament quan va esclatar la guerra del 36, que el va trobar encara a Savassona.

El 22 de juliol de 1936 varen passar pel castell de Savassona Mn. Josep Serra i Mn. Joan Toll, rectors de Folgueroles i Tavèrnoles respectivament, que, fugint de la persecució, se n'anaven a refugiar a una masia dels voltants. Mn. Joan Masoliver els va acompanyar fins a les envistes de la casa i se'n va entornar dient: «Me'n vaig a la meua parròquia, així que si alguna ànima busca un sacerdot, em trobarà a mi; tornaré a visitar-los». Així ho va fer diverses vegades fins que, el dia 9 d'agost, foren assassinats prop del castell aquells dos mossens. Des de la mort dels seus companys, Mn. Joan cada dia veia més propera la seva i es preparava per això. Quasi tots els dies uns homes armats el visitaven al castell de Savassona i li prometien que no li passaria res i que l'ajudarien en tot, però que vigilés el castell. Ell, no obstant això, prevenia als seus dient: «Doneu gràcies a Déu perquè em deixen passar la presó aquí; quan estiguin servits i no tinguin tanta feina, em vindran a buscar... Si em deixessin seria per dolent, cosa que em sabia molt greu». Tots els dies, abans d'anar a dormir, s'agenollava dirigint una súplica als dos sacerdots màrtirs que estaven enterrats al cementiri, a pocs passos d'allà: «Pregueu a Déu per mi, vosaltres que m'heu precedit i sou al cel des dels primers dies». El 29 de setembre va estar recordant i comentant amb la seva família el doble aniversari del seu bateig i de la seva ordenació sacerdotal. Algunes vegades, els seus familiars l'instaren a marxar, ni que fos per ells. Però ell els va respondre: «Si no fos per vosaltres, em presentaria al comitè i els diria: no feu vessar més sang, sacieu-vos amb la meua». El dia 2 d'octubre de 1936, quan el sol es ponía, uns mals manlleuencs, assassins a sou, l'anaren a buscar. Ell es va avançar als seus, que el volien amagar, i entaulant conversa amb els seus botxins, va començar a sermonejar-los fins que, cansats de sentir-lo, furiosos i blasfemant, el varen obligar a seguir-los. Llavors, va abraçar els seus pares i germans, dient-los: «No ens veurem més en aquest món; fins al cel». Alguns dels seus va voler acompanyar-lo, però els milicians ho varen impedir, prometent que no li passaria res i que ja el tornarien. Però mentien com sempre ja que aquella mateixa tarda el varen matar quan passaven per davant de l'ermita de "Sant Francesc s'hi moria". Les seves restes reposen al cementiri de Granollers de la Plana.

MN. JAUME MASOLIVER MOSOLL

Rector jubilat de Rupit

Nascut a Sant Bartomeu del Grau el 20 de desembre de 1875, va seguir els cursos eclesiàstics al Seminari de Vic, essent ordenat sacerdot al monestir de Santa Maria de Ripoll el dia 22 de setembre de 1900. L'any següent va ser nomenat vicari mestre de Sant Boi de Lluçanès i després, successivament, d'Espinelves, Balenyà, Sant Joan de les Abadesses, la Soledat d'Igualada, Ripoll i Calaf. L'any 1913 passà a ser regent d'Estiula i en 1915, rector de Tagamanent. Finalment, l'any 1924, va ser nomenat rector de Rupit, d'on més tard es va retirar passant a ser beneficiat de Sant Pere Màrtir (actualment Crist Rei) de Manresa, on el va trobar la revolució del 36.

No es va moure del seu domicili del carrer de la Mel, on el varen anar a buscar els milicians un dels dies de la primera quinzena de setembre, sorprenent-lo quan s'asseia a taula per a dinar. No se sap on el varen matar ni tampoc on està enterrat.

MN. JOSEP MIRALPEIX SERRA

Rector de Sant Pere de Torelló

Va néixer el 19 de març de 1871 a Sant Martí Sescorts i va cursar els estudis eclesiàstics al Seminari de Vic, ordenant-se sacerdot el 19 de setembre de 1896. A partir de 1897 fou, successivament, vicari de Sant Martí de Tous, Sant Vicenç de Torelló, Sant Hilari Sacalm, la Pietat de Vic i Massana. L'any 1906 va ser nomenat ecònom de l'Espelt. Des de 1915 era rector de Sant Pere de Torelló.

En esclatar la guerra de 1936 va estar amagat durant uns dies, passats els quals es va reincorporar a la rectoria, avisant als del comitè perquè fossin coneixedors del seu retorn. Com si al·ludís a possibilitats de ser víctima, un d'ells va respondre instintivament: «Què diu vostè? Això, ni de bon tros». Amb el seu vicari, Mn. Francesc Molas, anaven a dormir al convent de les germanes Carmelites de la Caritat -convertit en local de milícies- ja que se'ls va dir que allà estarien millor custodiats. Mentrestant, se li exigí una quantitat del poc que tenia a la Caixa d'Estalvis de Torelló. Les xacres i les circumstàncies el varen posar, al principi, molt malalt. Després va millorar una mica i fins i tot va sortir alguns dies amb el seu vicari a fer un tomb pels voltants de la vila. Malgrat el pànic que va dominar el poble el dia 2 de setembre de 1936, a causa de l'arribada de patrulles forasteres, al captard se'n va anar, com sempre, a dormir a la caserna de milícies, d'on fou tret aquella mateixa nit amb el seu vicari, i assassinat amb uns altres quatre sacerdots de la població, a la carretera de Manlleu a Vic, a tocar de Granollers de la Plana. Ell i Mn. Novellas foren els primers caiguts dels cinc. Les seves restes foren traslladades a Sant Pere de Torelló acabada la guerra.

MN. PERE MOLAS CAÑELLAS – NO ÉS A LA LLISTA

MN. FRANCESC MOLAS COSTA

Vicari de Sant Pere de Torelló

Nascut a Sant Pere de Torelló el 20 d'octubre de 1879, va cursar la carrera eclesiàstica al Seminari de Vic i es va ordenar sacerdot el 23 de setembre de 1905. Llavors, començà exercint els càrrecs de capellà del convent de les germanes Carmelites de la Caritat, al seu poble natal, i consiliari de la Joventut Catòlica Obrera. L'any 1910 va ser nomenat vicari de Sant Pere de Torelló, càrrec que va desenvolupar fins la seva mort, havent estat, durant un temps, ecònom interí d'aquesta mateixa parròquia.

En esclatar la guerra es va haver d'amagar, juntament amb Mn. Miralpeix, rector, i Mn. Jaume Godayol, vicari, en una masia. Retornat al poble, va ser detingut i sotmès a un terrible interrogatori que, amb encert i serenitat sobrenaturals, va contestar i fou posat en llibertat. Se'l va obligar, sota paraula d'honor, també amb el rector Mn. Miralpeix, a anar a dormir cada nit al convent, convertit en local del comitè. Durant aquest temps, fou un company inseparable del seu rector, amb fidelitat admirable, fins el punt de no fer cas de les amenaces que havia rebut per aquest comportament, dient-li que seria causa suficient de la seva mort, ni va voler aprofitar les facilitats que tenia per amagar-se o fugir. La tarda del dia 2 de setembre, quan milicians provinents de La Torrassa (Barcelona) es passejaven pel poble amb els dirigents d'allà, prenent posicions per a consumar els seus crims, Mn. Francesc Molas, complint amb la paraula donada, se'n va anar, com cada dia, a buscar el rector per anar junts al local del comitè. Poc després s'emportaren, presos, Mn. Pau Ordeig, Mn. Jeroni Novellas i Mn. Severí Faja. A dos quarts de dotze de la nit, foren conduïts tots cinc a un cotxe i, acompanyats pels milicians, varen anar fins prop del temple parroquial de Granollers de la Plana on foren assassinats. Mn. Francesc Molas va ser l'últim i, mentre queien els seus companys de martiri, ell els animava amb fortes veus de "Visca Crist Rei" i invocacions a la Mare de Déu de Bellmunt i sinceres frases de perdó per als seus botxins i perseguidors. El seu entusiasme va molestar especialment a les dues dones de les patrulles forasteres, les quals apressaven als de l'escamot perquè eliminessin a aquell sacerdot. Ell, lluny de refusar la mort, la va acceptar per Crist i amb un "Visca Crist Rei!" fet amb més fermesa que els altres, va acabar la seva existència corporal. Les seves restes, com les dels seus companys, foren traslladades al cementiri de Sant Pere de Torelló.

MN. ELIES MOLIST BRUSSOSSA – NO ÉS A LA LLISTA

MN. JAUME MOLIST SERRABASSA – NO ÉS A LA LLISTA

SR. JOSEP MONCOSÍ CASTELLS

Seminarista

Va néixer a Santa Coloma de Queralt el 17 de març de 1914. Estava cursant els estudis eclesiàstics, amb aplicació i profit, al Seminari diocesà. Acabat el penúltim curs de Teologia, pocs dies abans d'esclatar la guerra, se n'anava cap a Sant Joan de les Abadesses per exercir el càrrec de preceptor durant les vacances a una casa particular. Com a seminarista teòleg i per haver rebut ja algunes ordes menors, portava sotana. Fou, per tant, un vertader màrtir de la vocació sacerdotal.

El varen detenir els milicians que li varen dir que el portarien al seu poble natal. En realitat, el varen portar per la carretera d'Olot i, al quilòmetre 10, després d'haver-lo fet baixar del cotxe, fou assassinat traïdorament per l'esquena aquell jove de vint-i-dos anys que, deixant el mon en l'edat que tot li somreia, generosament i abnegadament s'oferia al servei de la salvació de les ànimes.

MN. EVARIST MORATÓ CARNER

Beneficiat de Moià

Va néixer a Moià el 2 de desembre de 1869. Va estudiar la carrera eclesiàstica al Seminari de Vic i va ser ordenat sacerdot el 24 de setembre de 1894. El mateix any, va ser nomenat vicari de Sant Vicenç de Castellet, en 1896 d'Artés, en 1899 de Sant Pere Màrtir (actualment Crist Rei) de Manresa, fins que l'any 1900 obté permís per a rebre un benefici a Moià essent nomenat, al mateix temps, vicari.

En esclatar la revolució de 1936, va estar els primers dies amagat en una casa de pagès. Més tard, va tornar a casa seva, a Moià i va procurar posar fora de perill els bens de la Comunitat de Beneficiats. Quan els milicians varen descobrir la seva presència, es presentaren a casa seva exigint-li una gran quantitat de diners. Tot seguit, fou detingut i reclòs al local del comitè on va ser molt maltractat. L'endemà, 10 d'agost de 1936, després d'un minuciós escorcoll a casa seva i en presència seva, se'l varen emportar en cotxe essent assassinat prop de Calders.

Es diu que, ja en el lloc del martiri, va fer present als assassins que el mataven només per ser sacerdot i, dirigint-se particularment a un d'ells, li va predir que dintre de pocs dies també seria mort a trets, com així va ser.

Mn. Morató no va morir a l'acte sinó que va viure llarga estona, patint molt. Primer fou enterrat al cementiri de Calders i més tard, el 28 de gener de 1940, fou traslladat a l'església parroquial de Moià.

MN. JUST MORATÓ CARNER

Beneficiat de Moià

Va néixer a Moià el 6 de febrer de 1882. Cursada la carrera eclesiàstica al Seminari de Vic, fou ordenat sacerdot el 23 de setembre de 1905. L'any 1907, amb permís del bisbe, va prendre possessió d'un benefici a la parròquia de Moià, on passà a residir fins que va esclatar la guerra el juliol del 36.

Durant els primers dies, estigué amagat en una masia propietat dels seus familiars. Per les incomoditats i emocions sofertes, es va agreujar de manera alarmant la malaltia cardíaca que patia de feia temps. Per aquesta causa i previ coneixement dels individus del comitè, que li varen donar tota classe de seguretats, fou traslladat a l'hospital de Moià. Durant la seva estada allà, el varen visitar diverses vegades i li renovaren en diferents ocasions les seguretats sobre la seva persona. Havia ingressat a l'hospital a principis d'agost i hi restà, juntament amb Mn. P. Perramon, arxipreste de Moià, fins el dia 28 de setembre, quan foren presentats al comitè i, la matinada del dia següent, 29 de setembre de 1936, varen ser assassinats prop de Collsuspina, reben sepultura en el cementiri d'aquesta població.

MN. JERONI NOVELLAS ROCA

Beneficiat de la catedral de Vic

Va néixer a Torelló el dia 13 de juliol de 1878. Va cursar estudis eclesiàstics al Seminari de Vic, vivint al Palau Episcopal. Va rebre l'ordenació sacerdotal el 23 de setembre de 1905 i va cantar la primera missa apadrinat pel bisbe Torras i Bages. Després d'ordenat es va quedar al Palau com a familiar del senyor bisbe i l'any 1905 va ser nomenat capellà d'honor i almoner del mateix Torras i Bages. En 1913 va prendre possessió d'un benefici a la catedral de Vic. Després de morir el bisbe Torras i Bages, l'any 1917, passà com a adscrit a l'església de les Sagramentàries de Vic, on exercia el seu ministeri i dirigia una associació de nenes i, a més, ensenyava el catecisme a la parròquia de Sant Domènec de Vic.

A partir del 18 de juliol de 1936, va estar primer a l'hospital i després a la casa sacerdotal, fins el dia 24 de juliol. Aquest dia, va marxar amb el cotxe de línia cap a Sant Pere de Torelló. En passar per Torelló fou reconegut com a sacerdot per una patrulla de milicians que es varen quedar els seus documents, però el varen deixar continuar el seu viatge cap a Sant Pere, on es va refugiar a casa d'un seu germà. El dia 27 d'agost els milicians del comitè local el varen anar a buscar, dient que el comitè de Vic el buscava. Aquella nit estigué detingut al local del comitè, l'endemà, varen registrar casa seva i li varen deixar tornar, dient que si no es movia, no li passaria res. Durant aquest temps, resava el rosari amb freqüència, i tots els dies el breviari. El dia que el varen anar a buscar per a matar-lo, havia manat anar a buscar un altre volum del breviari a casa de Mn. F. Molas. No tenia cap por, encara que el matessin no li importava: «M'agradaria ser màrtir, deia, sempre que tingués valor; si se m'emporten, encomaneu-me a Déu». La primera vegada que el varen detenir, es va passar la nit resant. «No per mi -va dir als seus familiars-, sinó per vosaltres, perquè us sapigueu conformar». Va ser detingut una altra vegada el dia 2 de setembre de 1936 per milicians de La Torrassa (Barcelona) i del mateix Sant Pere. Fou conduït al local del comitè, on el varen fer esperar fins que hi portaren a altres quatre sacerdots: Mn. J. Miralpeix, rector; Mn. F. Molas, vicari, Mn. P. Ordeig, rector de Vidrà i Mn. S. Faja, capellà de Bellmunt. Tots varen ser conduïts en el mateix cotxe cap a Granollers de la Plana, on aquella nit foren assassinats a la carretera, davant l'església parroquial. Enterrats primer al cementiri de Granollers, van ser traslladats al cementiri de Sant Pere de Torelló el dia 2 de setembre de 1939, tercer aniversari del seu martiri.

MN. BENET OLIVA ALABERN

Rector de Sant Pere de Bellmunt

Va néixer a Vic el dia 15 de febrer de 1891. Va cursar la carrera eclesiàstica al Seminari de Vic i, després de rebre l'ordenació sacerdotal el 23 de desembre de 1916, el mes següent va cantar la seva primera missa a la Seu de Manresa, d'on era llavors rector-arxipreste el seu oncle Dr. Josep Alabern. Primer fou vicari mestre de Balsareny; després de Castellterçol; de la Soledat d'Igualada i de Santa Maria de Manresa. L'any 1930 fou nomenat ecònom de Sant Pere de Bellmunt i el 1935, rector d'aquesta mateixa parròquia.

El seu destí seria la immolació per Déu, perquè a Manresa fou repetidament convidat a quedar-se. Va voler marxar a Barcelona i, al cap de vuit dies, en ocasió de buscar una presidenta de les Filles de Maria a la casa on s'allotjava, va caure en mans dels assassins.

A partir de la revolució, va estar amagat en boscos fins el dia 29 d'agost que va arribar a Manresa. D'allà es va traslladar a Barcelona el dia 2 de setembre. Una setmana després, el dia 11 del mateix mes, fou detingut per sis patrullers de la FAI.

Va confessar que era sacerdot i fou conduït a la txeca del Passeig de Sant Joan. Se sap que hi restà fins el dia 13 de setembre de 1936, desconeixent-se, des d'aquest dia, en el qual se suposa que fou assassinat, cap altra notícia.

MN. MIQUEL ORDEIG ANGLADA – NO ÉS A LA LLISTA

MN. RAMON ORDEIG CLASCÀ / CLASCAR

Rector de Clariana

Va néixer a Sant Martí d'Albars el 22 d'octubre de 1877. Va cursar els estudis eclesiàstics al Seminari de Vic i va rebre l'ordenació sacerdotal el 23 de setembre de 1905. L'any 1908 va ser nomenat vicari de Sant Mateu de Bages i, successivament, de Folgueroles, de Sant Hilari Sacalm, de la Mare de Déu del Carme de Vic, d'Artés i de la Mare de Déu del Carme de Manresa. L'any 1920 passà a ser ecònom de Pinós, en 1922 de Pardines i l'any 1924 de Clariana d'on fou nomenat rector l'any 1925.

Amb la revolució del 36, Mn. Ordeig va haver d'abandonar la parròquia i, després d'un seguit de vicissituds, ocultar-se a Barcelona on, a causa de la persecució de que era objecte, va haver de canviar varies vegades de refugi, fins que el dia 6 d'abril de 1937 va ser detingut, juntament amb la seva germana, la Sra. Dolors, a una casa del carrer Portaferriça, per les anomenades Patrulles de Control, de trist record. Res no s'ha tornat a saber dels dos germans des d'aquest dia, ni als seus parents se'ls ha atorgat el consol de trobar les seves restes.

MN. PAU ORDEIG BAQUER

Rector de Vidrà

Va néixer a Sant Pere de Torelló el 4 de setembre de 1880. Va cursar els estudis eclesiàstics al Seminari de Vic, essent ordenat sacerdot el 22 de setembre de 1906. En 1909 va ser vicari de Sobremunt, després, de Sant Hilari Sacalm, de Sant Joan de les Abadesses, de Sant Feliu de Torelló i, per últim, de Santa Maria d'Igualada. L'any 1923 fou ecònom de la Tallada, el 1925 rector de Gàver i, finalment, des del febrer de 1935 era rector de Vidrà.

Després del 18 de juliol de 1936 es va quedar algun temps a la rectoria, després passà alguns dies errant per diverses cases de pagès; algunes nits dormint al ras fins que, a finals d'agost, va anar a parar a la seva casa natal de Sant Pere de Torelló. Assabentat el comitè, el varen sotmetre a vigilància. Ell no tenia por i volent confiar en la paraula del comitè, deia: «Lloat sigui Déu, faci's el que Ell vulgui». El dia 3 de setembre varen arribar a Sant Pere de Torelló molts milicians de La Torrassa que varen detenir tots els sacerdots que trobaren al poble. En veure Mn. Pau que la casa on era estava rodejada de milicians, va dir: «No hi ha cap més remei que obrir-los», i ell mateix els va obrir la porta. Sabent que l'anaven a buscar, va dir a la seva germana: «Si em maten, pregaré per tu. Adéu-siau». Fou conduït, com els altres detinguts, al local del comitè, on varen resar tots el Sant Rosari fins a mitjanit. Llavors, se'ls endugueren en cotxe fins a Granollers de la Plana, on varen ser assassinats la matinada del dia 4 de setembre de 1936. Les restes de Mn. Pau, enterrats primer al cementiri de Granollers de la Plana, foren traslladats a Sant Pere de Torelló el dia 2 de setembre de 1939.

MN. ANTONI ORRIOLS BAYONA

Arxipreste de Santa Maria de la Seu de Manresa

Nascut a Manresa el 4 de juny de 1877, va estudiar al Seminari de Vic fins la seva ordenació sacerdotal, el dia 20 de setembre de 1902. Fou, successivament, vicari de Sant Hilari Sacalm, Súria, Sant Joan de les Abadesses i la Mare de Déu del Carme de Manresa. L'any 1914 fou nomenat rector de Sant Fruitós de Bages, després, de Fonollosa, de Navarcles i en 1918, de Ripoll, on restà fins l'any 1924 que passà a ser ecònom de Sant Vicenç de Castellet i nomenat rector d'aquesta mateixa parròquia l'any següent. Hi va fundar una escola parroquial i una casa bressol de beneficència; i ja va haver de patir molt a causa dels enemics de la religió, sobretot l'octubre de 1934. Finalment, el febrer de 1935, passà a ser rector arxipreste de la Seu de Manresa.

Quan esclatà la revolució, es va refugiar a una casa particular pròxima a la Seu, on se'l va atendre el millor possible. Practicava sovint el *Via Crucis*, del qual era molt devot. Convençut des del principi que seria víctima d'aquella terrible persecució es mostrava molt serè, preocupat només per la conservació de la parròquia que tenia a la vista. Va ser detingut per uns patrullers el 10 d'agost de 1936 i tancat a la presó. Alguns dies després el varen portar a la basílica de la Seu per ser interrogat, allà mateix, sobre les joies i valors. Va ingressar novament a la presó fins que es va simular un judici en el qual fou condemnat a mort amb l'únic càrrec de ser sacerdot. Va ser afusellat juntament amb dos seglars el 27 d'agost de 1936 al cementiri de Manresa, on fou enterrat. Acabada la guerra, el seu cos va ser traslladat al panteó de la Comunitat de la Seu.

MN. ESTEVE ORRIOLS MUNS

Vicari de Sant Joan de les Abadesses

Va néixer a Sant Joan de les Abadesses el 9 de febrer de 1902. Va estudiar la carrera eclesiàstica al Seminari de Vic, ordenant-se prevere el 15 d'agost de 1926. El mateix any va ser nomenat vicari mestre de Collsuspina; en 1929 d'Alpens; en 1934 de Tona i des del gener de 1936 ho era de Sant Joan de les Abadesses.

A partir del 18 de juliol de 1936 va seguir vivint discretament amagat a casa seva amb el seu pare i germans, havent rebut la promesa del comitè que no li passaria res. No obstant això, el captard del dia 6 de setembre de 1936, els components del comitè local, que abans havien profanat, saquejat i cremat imatges, retaules i el cor monumental tallat en rica fusta del seu romànic i artístic temple mil·lenari, despullant-lo del Miracle Eucarístic que havien respectat les persecucions religioses i les commocions socials de set segles, distraient el poble que encara estimava els seus sacerdots amb la paròdia d'un "míting" al local del Centre Catòlic, requisat i convertit en el local de les Joventuts Llibertàries, varen obrir les portes de la vila a uns milicians d'Olot, fortament pressionats pel propi comitè, per assassinar de la manera més cínica i covarda els tres pacífics sacerdots que vivien a Sant Joan. Eren Mn. Josep Masdeu, beneficiat, de 72 anys; Mn. Pere Verdaguer, rector retirat d'Orís, de 63 anys i Mn. Esteve Orriols, tots tres naturals de Sant Joan i molt devots, incansables pregoners de la glòria i el culte al Santíssim Misteri. Amb l'acostumada excusa d'anar a declarar, aquesta vegada a Girona, els dos ancians van ser arrabassats de les cases on bons amics els havien acollit; mentre que el vicari ho era de casa seva per part d'un dels milicians armats, ex amic de la infantesa i de l'escola i, per tant, de la seva família que algunes vegades s'havia vist afavorida pels cristians pares de Mn. Esteve. «Espera, li va dir al milicià, que torni el meu pare perquè pugui acomiadar-me, perquè temo no poder-lo veure més aquí a la terra». - «No pot ser; el cotxe ja està preparat i cal anar aviat a Girona... Demà seràs altre cop aquí». Aguantant-se les llàgrimes, es va acomiadar de la seva germana i familiars amb un «Adeu i fins el cel». Ja a la plaça de l'abadia i abans de pujar al cotxe, amb sorpresa i admiració dels pocs que presenciaven la seva partida cap al cel, es va senyar desafiant les paraules barroeres i ofensives dels seus assassins.

Al cotxe es troben els tres sacerdots, companys de calvari i de martiri. El fatídic cotxe es va aturar a Sant Pau de Segúries on els milicians es varen parar a sopar. Mentre sopaven, un d'ells, sembla que el més jove, va dir als amos de l'hostal: «D'aquí a poc sentireu trets, no tingueu por... Serà que netegem el país de mala gent». Després de menjar i beure en abundància, partiren de nou fins arribar a l'indret solitari de la carretera d'Olot conegut amb el nom de "Coll de Capsacosta" i allí, entre vexacions i insults, varen caure pels trets de les armes, els dos ancians; mentre que el vicari Mn. Esteve, que amb paraules de caritat i de perdó pretén moure el cor dels assassins al penediment, és obligat a estirar-se a terra per ser aixafat per les rodes del cotxe, com bé ho testifica el seu cos i desfet, a més del que va explicar un testimoni ocular que es va veure obligat a presenciar l'horrible espectacle. Els seus cossos varen estar enterrats al costat de la carretera, en el mateix lloc del martiri, fins que el dia 12 d'abril de 1939, foren traslladats al cementiri de Sant Joan de les Abadesses.

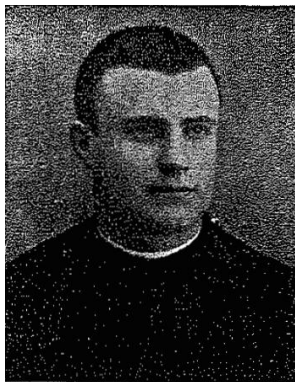

MN. PERE ORRIOLS VILAMITJANA

Rector de Valfogona

Va néixer a Ripoll el 7 de setembre de 1877. Va estudiar al Seminari de Vic i fou ordenat sacerdot el 23 de setembre de 1905. Va ser nomenat vicari de La Molsosa en 1908; de Campdevàrol en 1912, de Borredà en 1914, de Roda de Ter en 1918 i aquest mateix any, de la Pietat de Vic. L'any 1923 va ser nomenat regent de Ferrerons i l'any 1926 ecònom de Malla. El 2 de febrer de 1935 fou nomenat rector de Valfogona.

Quan va esclatar la guerra, es va negar a abandonar la parròquia i, mentre estigué amagat, encara va administrar els últims sagraments a una malalta. Molt aviat, el dia 4 d'agost, va ser detingut pel comitè de Valfogona, essent greument maltractat i injuriat des del primer moment. Va ser conduït a la presó de Valfogona on restà fins el dia 25 del mateix mes, que va aparèixer assassinat i el seu cos cremat, al quilòmetre 3 de la carretera de Ripoll a Valfogona. Fou enterrat allà mateix per uns veïns, fins que el maig de 1939 les seves restes varen ser traslladades a Valfogona.

MN. JOSEP PALÀ CASELLAS

Vicari mestre de Sant Hilari Sacalm

Va néixer a Camps el dia 4 d'abril de 1904. Va estudiar la carrera eclesiàstica al Seminari de Vic, amb les millors classificacions, i per això fou enviat a continuar els estudis a la Pontifícia Universitat Gregoriana de Roma, d'on va haver de retornar aviat per falta de salut. Un cop recuperat, va continuar i acabar els estudis al Seminari de Vic, essent ordenat sacerdot el 13 de juny de 1927. El mes següent va ser nomenat vicari de Montmaneu i el desembre del mateix any, mestre beneficiat de Sant Hilari Sacalm, càrrec que exercí fins la seva mort. En els anys de la República, veient la necessitat de l'ensenyament privat per a fer front al laïcisme oficial, malgrat les seves moltes ocupacions, en divuit mesos va aconseguir el títol de mestre de primer ensenyament. També fou consiliari de la Federació de Joves Cristians del poble.

En esclatar la revolució del juliol del 1936, es va amagar als boscos de Sant Hilari, perquè no volia allunyar-se més per no deixar sol a un altre sacerdot de més edat, Mn. Josep Bruguera, martiritzat amb ell. Va estar tres mesos amagat a la muntanya fins que, a principis de novembre, va retornar al poble. La seva principal ocupació era la pregària, especialment el res del Sant Rosari. La seva actitud davant els esdeveniments es pot veure en aquella frase que repetia freqüentment: «Per què entristir-nos? Que dolça una queixa de dolor a la terra i un etern sospir de goig al cel». Fou detingut el dia 13 de novembre de 1936 per les patrulles de la localitat, que amenaçaren la família que l'havia acollit. Les seves paraules varen ser un record per la seva mare i recomanar que no ploressin per la seva mort. Va ser conduït, primer, a l'ajuntament, on fou interrogat i com que era responsable de totes les activitats dels joves de la Federació del poble, fou bàrbarament colpejat. Amb les mans i la cara ensangonats, el pujaren al cotxe juntament amb Mn. Bruguera i se'ls varen emportar, ja entrada la nit, a Osor i després a un quilòmetre lluny del poble, a la carretera de Sant Hilari a Girona. Allí fou interrogat novament i a les respostes serenes i encertades del sacerdot responien els botxins amb multitud de cops i mutilacions fins que va caure a terra i ja sense forces per parlar, va traçar amb la ma estesa una creu damunt els seus botxins en senyal de perdó i absolució. Una descàrrega al cap va acabar amb aquella agonia. Un cop morts els sacerdots, els assassins, abans de reunir-se en un àpat per celebrar l'assassinat, varen obligar dues persones d'Osor a enterrar els cossos en el mateix lloc del martiri. El maig de 1939 les seves restes foren solemnement traslladades a Sant Hilari, amb l'assistència de tot el poble i rebent honrosa sepultura al cementiri junt amb altres víctimes del poble.

MN. PERE PALOMERA PUJOL

Vicari de Santpedor

Va néixer a Gombrèn el dia 6 de juny de 1902. Cursà els estudis eclesiàstics al Seminari de Vic i ordenat sacerdot a Barcelona el dia 11 de juny de 1927. Immediatament, fou nomenat vicari de Tàrragona; en 1929 d'Osor, i des de 1933 era vicari de Santpedor.

El dia 23 de juliol de 1936, al matí, varen ser sorpresos a la rectoria juntament amb el rector Mn. J. Serra, encara vestits amb sotana, per uns milicians que varen intentar que els ajudessin a destruir bancs i imatges de l'església parroquial. Mentre durava aquesta destrucció, va arribar un altre grup de milicians que en veure els sacerdots els varen disparar matant el rector i ferint el vicari a la cama i al coll. Per un disseny especial de la providència, no el varen rematar sinó que el portaren a un hospital de Manresa. Des d'allà, va trobar la manera i relatives facilitats per a traslladar-se a la seva casa nadiua de Gombrèn on, amb l'atenció dels seus familiars, s'anaven curant les ferides. Encara no havien cicatritzat del tot, però, que el dia 5 d'agost varen detenir-lo de nou, conduït a Manresa i tancat a la presó de la ciutat. Durant cinquanta-sis dies va haver de patir les penalitats de l'empresonament fins que, el dia 1 d'octubre del 36, se'l varen emportar junt amb altres dos sacerdots i dos seglars fins al cementiri de Manresa on foren assassinats al costat de les seves parets. Abans de morir, els preveres es varen absoldre mútuament i Mn. P. Palomera va exclamar: «Perdona'ls Senyor, que no saben el que fan». Va ser enterrat a Manresa i traslladat a Santpedor el 19 de maig de 1940.

MN. NICOLAU PANADÈS MAS

Rector de Boixadors

Nascut a Sant Martí de Tous el 13 de gener de 1870, va estudiar al Seminari de Vic i fou ordenat sacerdot el 28 de maig de 1903. Nomenat, successivament, vicari de La Molsosa, de Santa Eulàlia de Riuprimer, de Sant Salvador de Guardiola, dels Prats de Rei i de l'Astor. En 1913 passa a ser regent de Llorach; en 1920 vicari de Sant Martí de Tous i l'any 1921 coadjutor de l'Astor. Finalment, i des de 1924 era rector de Boixadors, sobretot després d'haver pogut estrenar l'església i la rectoria construïdes entre 1933 i 1934.

En esclatar la revolució, primer va procurar amagar totes les coses de valor de l'església, fins i tot la imatge gòtica d'alabastre; després, ell es va refugiar al castell de Boixadors. D'allí es dirigí a una masia però tement ser descobert es va refugiar al bosc on els seus feligresos li portaven menjar; al bosc, es va posar malalt i per això fou acollit en una altra casa de pagès on fou curosament atès durant nou mesos. Després, per por als refugiats, se'n va anar a Vilanoveta i d'allà, a Tous, on es va quedar una llarga temporada ocupat en resar i administrar els sagraments d'amagat. No tenia cap por i portava sempre uns rosaris al coll molt poc dissimulats. L'abril de 1938, desitjós de veure de nou els seus feligresos, va voler tornar a Boixadors on va passar uns dies. Però el 24 del mateix mes d'abril, quan es dirigia a una altra casa de la parròquia, fou sorprès per uns soldats de l'anomenada brigada del "Pagès" que estaven de descans a La Fortesa (sufragània de Boixadors) i que recorrien tots els voltants. Sembla que sospitaren alguna cosa i quan Mn. Nicolau entrava a la casa li varen registrar la maleta on varen trobar el breviari i altres objectes religiosos. A les primeres preguntes que li varen fer ell va contestar de seguida dient que «era el rector del poble i que no havia fet més que bé». Els soldats varen respondre en to de burla: «Doncs avui tindrem missa». Se'l varen emportar a l'església de La Fortesa, on hi havia instal·lat el lloc de comandament, que també servia de presó. No se sap com el varen tractar, però abans del capvespre d'aquell mateix dia, un veí de La Fortesa va veure des de casa seva com a uns 500 metres i al costat d'un camí, els soldats cavaven una fossa a la vora de la qual feren asseure un home a qui van disparar immediatament. El varen enterrar de qualsevol manera, de forma que se li podia veure una espatlla coberta amb una mena de jersei pel qual Mn. Nicolau fou reconegut. Assabentat d'això, el jutge municipal, l'endemà, el va anar a desenterrar juntament amb alguns veïns de La Fortesa i traslladaren les seves restes al cementiri d'aquesta sufragània, al seu costat mateix, on encara reposen.

MN. ENRIC PEREIRA SOLER - NO ÉS A LA LLISTA

MN. PERE PERRAMON PALOMA

Arxipreste de Moià

Nascut a Calders el 2 de maig de 1869, va cursar la carrera eclesiàstica al Seminari de Vic i fou ordenat sacerdot el 21 de setembre de 1895. Va ser a vicari de les parròquies de Perafita, Borredà, Prats de Lluçanès, Sant Feliu de Torelló, La Pietat de Vic i la catedral de Vic. L'any 1904 va ser nomenat rector de La Molsosa i finalment, el 8 de juny de 1915, rector arxipreste de Moià, càrrec que va exercir fins la seva mort.

En esclatar la revolució del 36, es va refugiar a un bosc de la parròquia de Ferrerons patint molt a causa de la humitat i el fred fins que, no poden aguantar més, se'n va anar a casa d'uns llauradors que li portaven el menjar, amb ànim de quedar-se allà. El varen advertir del perill però es va conformar i, al cap de mitja hora, s'hi varen presentar uns milicians que buscaven el propietari del "Mas Masot" de Moià, i en reconèixer l'ancià rector el varen detenir i bufetejar. Traslladat a l'hospital de Moià, en fou tret pocs dies després juntament amb un altre sacerdot, Mn. Just Morató, i ambdós varen ser afusellats a la carretera de Vic, davant el bosc anomenat del Garet i enterrats al cementiri de Collsuspina el dia 29 de setembre de 1936. Abans de morir, es varen donar mútuament l'absolució.

En aquells moments va dir a l'escamot: «Una cosa us demano, i és que sigui l'última víctima de Moià».

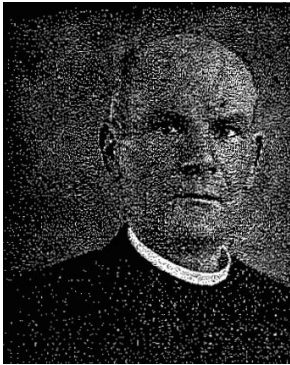

MN. ANTONI PICAS FARGUELL

Rector de Santa Maria de l'Estany

Va néixer a Sant Boi de Lluçanès el 21 de juny de 1865. Va estudiar al Seminari de Vic i fou ordenat sacerdot el 21 de febrer de 1891. Va ser vicari de Susqueda, de Sant Martí de Centelles, de Tona i de la Soledat d'Igualada. L'any 1898 va ser nomenat rector de Vespella fins l'any 1908 que ho fou de Surroca. Des de 1924 era rector de Santa Maria de l'Estany.

Així que va esclatar el moviment revolucionari, que el va expulsar de rectoria, va anar a refugiar-se a la Casa Sacerdotal de Vic, pensant que seria un lloc de salvació. Però no fou així. Al cap de pocs dies es va obligar als mossens, grans i malalts, a traslladar-se al convent de les germanes Josefines, convertit en alberg pels milicians, sota la seva direcció. Mn. Antoni estava tranquil i confiat (era home molt equànim), i creient-se més segur encara quan el varen cridar a la Casa de la Ciutat i confessat el seu caràcter sacerdotal, va sentir del president del comitè la ja acostumada frase: «Vagi-se'n tranquil i no es mogui». I no es movia, malgrat els requeriments d'algunes persones que no creien en la paraula donada. Fou cridat per segona vegada i ja no es va saber res més d'ell. Es desconeix on i com fou assassinat. Tenia més de 70 anys.

MN. VALENTÍ PINYOT PLAYÀ

Rector de Vacarisses

Nascut a Castellgalí el 13 d'octubre de 1832, va estudiar al Seminari de Vic i va rebre l'ordenació sacerdotal el 21 de setembre de 1907. Va seguir els seus estudis a la Pontifícia Universitat de Tarragona, on es va llicenciar en Sagrada Teologia l'any 1909. Va ser vicari mestre de Callús, de Centelles, de Sallent, de Santa Maria d'Igualada i de la catedral de Vic. L'any 1921 va ser nomenat rector de Sant Guim de Freixenet; en 1924 de l'Ametlla fins el 1935 en què ho fou de Vacarisses.

Després del 18 de juliol es va traslladar a casa d'uns nebots a Manresa, on restà amagat entregat a la lectura i a exercicis pietosos. Com va ser descobert? Es diu que els milicians varen seguir la seva minyona i així van intuir el seu domicili. Sigui com sigui, les patrulles de Vacarisses, Olesa i Castellgalí es varen presentar a Manresa, el varen agafar, se l'emportaren i aquell mateix dia, 26 d'agost de 1936, varen trobar el seu cos a la carretera de Collbató. Se suposa que fou arrossegat perquè tenia el fèmur trencat. Va ser enterrat al cementiri de Collbató.

MN. LLUÍS PLA ROSSELL

Vicari de Calaf

Va néixer a Balsareny el 8 d'octubre de 1901. Va estudiar al Seminari de Vic i fou ordenat sacerdot el 15 d'agost de 1926. Aquest mateix any va ser nomenat vicari mestre de La Torre d'Oristà; en 1930, de Perafita; l'any 1933 de Santpedor i, des de febrer de 1935, era vicari de Calaf.

A partir del 18 de juliol de 1936 es va quedar a Calaf fins que el rector va ser fet fora de la rectoria i cremades les imatges de l'església el dia 22 de juliol. Llavors, juntament amb l'arxipreste Mn. Pere Farràs, es va refugiar a una masia de Prades de la Molsosa. Pocs dies després, el 31 de juliol, va marxar de Prades amb dos altres companys sacerdots, Mn. Josep Lladó i Mn. Ramon Farràs. El seu objectiu era anar a la masia "Lladó" de Súria. Passaren pel castell de Boixadors on hi havia el rector de Boixadors i el prior de Calaf. Després de parlar amb ells, varen continuar el camí i quan ja arribaven, a uns tres quilòmetres de la casa, en el lloc anomenat "Els Vals del Lladó", foren sorpresos i detinguts pel comitè de la fàbrica dita "del Fusteret" de Súria. Sembla que varen ser assassinats a trets immediatament. Varen trobar els seus cossos a la carretera el dia 1 d'agost de 1936 i foren enterrats al cementiri de Súria. Passada la guerra, les restes de Mn. Lluís Pla es traslladaren al cementiri de Balsareny, on varen rebre cristiana sepultura.

MN. RAMON PLADELASALA EURAS

Arxipreste de Sant Feliu de Torelló

Va néixer al «Mas Pladelasala», parròquia de Granollers de la Plana, terme de Gurb, el 16 de maig de 1859. A més del batxillerat civil, estudià la carrera eclesiàstica al Seminari de Vic. Fou ordenat sacerdot el 1881 i passà a ser vicari de Campdevàdol, on estigué durant l'epidèmia del còlera que s'esdevingué aquells anys. Després fou vicari de Sant Feliu Sasserra, de Sant Hilari Sacalm i, el 1890, de Sant Feliu de Torelló. El 1893 passà de rector a la parròquia de Vallfogona de Riucorp, que regí durant quinze anys, fins que el 1908 fou nomenat rector arxipreste de Sant Feliu de Torelló, càrrec que exercí paternalment durant vint-i-vuit anys, fins al seu martiri.

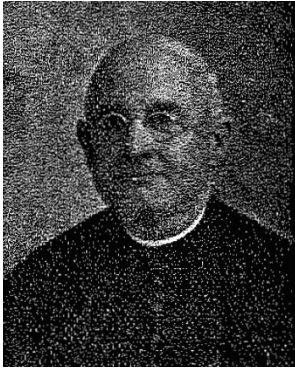
En plena revolució, es va quedar a la rectoria, vigilat i molestat sovint pels milicians, fins que el comitè de Torelló el va portar a la seva casa natal, el «Mas Pladelasala», el dia abans de la seva mort. Després d'un dia d'inquietud, a la nit resà, a més del Breviari i del Sant Rosari, el trisagi. L'endemà era primer divendres; per això va resar, juntament amb la seva neboda, religiosa dominica, les tres parts del rosari i els tres parenostres i deprecacions al Sagrat Cor de Jesús. Parlant després amb la seva neboda, digué que li semblava que la **revolució havia de durar molt, perquè la gent era molt dolenta i mereixia un càstig llarg.**

Es posà a resar el Breviari i, mentre resava, el varen avisar que arribaven els milicians. La seva neboda li suggerí que fes un acte de contrició, que recità amb molt fervor, i les seves darreres paraules foren: «Encomanem-nos a Déu». Se l'endugueren en un cotxe que, en passar per Manlleu, recollí el seu vicari, Mn. Joan Grivé, refugiat en aquella població. Tots dos foren presentats al comitè de Torelló i aquell mateix dia, cap a les dotze del migdia, varen ser afusellats a La Mambra de Orís, prop del cementiri, on després els enterraren.

El març de 1940, organitzat per l'Alcaldia de Torelló, es va fer el solemne trasllat de les seves restes al cementiri d'aquesta població. El trasllat i el funeral solemne constituïren un veritable i sentit homenatge de tot el poble a la memòria d'aquell que havia estat, durant tants anys, bondadós pare i pastor.

MN. JOSEP PONS POSADA - ÉS AL LLIBRE PERÒ NO A LA LLISTA

MN. JOAN PORSALS HORTAL – ÉS AL LLIBRE PERÒ NO A LA LLISTA

MN. MARTÍ POTELLAS PLADEVALL

Rector de Castellfollit del Boix

Va néixer a Avinyó l'11 de novembre de 1877. Estudià al Seminari de Vic i va ser ordenat sacerdot el 21 de setembre de 1901. El 1902 fou nomenat vicari mestre de Sant Martí Sescorts; després, de Talamanca, de Vidrà, de Castellterçol i de Manlleu; el 1917 va ser nomenat rector de Sescorgues; en 1921, rector Gaia; i des del 1924 era rector de Castellfollit del Boix.

El dia 1 d'agost de 1936, després d'esclatar la revolució, apareix en una fonda de Manresa resant el breviari al costat d'una taula. Descobert i interrogat, els milicians de Manresa el consideraren tan segur que es limitaren a informar el comitè de Sallent amb l'avertiment: «Vigileu, que puja un brètol». Els de Sallent compliren fidelment, perquè en baixar del tren ja li seguiren els passos fins a la sortida de la vila. Allí li preguntaren on es dirigia, i ell respongué planament, com a tot el que li preguntaven, que anava a casa de la seva cunyada. Li digueren que molt bé, però que abans havia de passar pel comitè, on li farien documentació perquè pogués anar on volgués sense ser molestat. El varen retenir tot aquell dia al comitè, i ja no se'n sap res més. Se suposa que fou assassinat aquella mateixa nit al Vilar de Castellbell, al cementiri del qual és enterrat.

MN. PERE POUS SOLÀ

Canonge lectoral de la Catedral de Vic

Va néixer a Centelles el 22 de gener de 1887. Estudià al Seminari de Vic fins al 1904, any en què fou enviat al Col·legi Espanyol de Roma. Des d'allí, estudiant a la Universitat Gregoriana, obtingué els doctorats en Filosofia i Teologia, i el 17 de juliol de 1910 fou ordenat sacerdot. Continuà a Roma estudiant tres cursos de Sagrada Escriptura al Pontifici Institut Bíblic, fent com a complement un viatge d'estudis a Terra Santa sota la direcció dels professors. Quan va tornar a Vic, se li encarregà la càtedra de Sagrada Escriptura al Seminari. L'any 1914 fou nomenat mestre de col·legials, després director espiritual del Seminari i, més tard, capellà de les religioses Sagramentàries. El 1927 passà a ser vicerector del Seminari i, al mateix temps, obtingué per oposició la canongia lectoral.

En esclatar la guerra s'absentà del seu domicili. Se li va oferir un mitjà segur per marxar a França, però no ho va voler, i estigué alguns dies amagat a "Casa España", a la plaça de Malla. Tornà al seu pis, on al cap de pocs dies se li va practicar un registre. El trobaren al llit una mica malalt i li varen dir que no es moguéssin, que no li passaria res. Aquells dies continuava estudiant i treballant en la seva traducció de la Bíblia per a l'Obra del Sant Evangeli. Quan se li emportaren per a ser cremats la major part dels llibres de la seva selecta i valuosa biblioteca i els treballs que tenia preparats, digué que ja no li importava res, que se l'enduguessin a ell.

El dia 14 de setembre es va practicar un segon registre i amb clars i humiliants maltractaments el varen portar a l'ajuntament. L'endemà, 15 de setembre, el trobaren mort, juntament amb altres quatre, a la carretera de Manresa, terme de Malla, al cementiri del qual és enterrat.

MN. JOSEP PRAT ROSSELL

Rector del Pont de Vilomara

Va néixer a Sant Pere de Torelló el 13 de novembre de 1871. Estudià al Seminari de Vic i fou ordenat sacerdot el 19 de setembre de 1896. El 1897 va ser nomenat vicari de Sant Pau de Segúries; en 1900, del Pont de Vilomara, i l'any 1904, de Santa Maria de Corcó. L'any 1905 fou rector de Sendomir; en 1908, de Clariana; en 1910, de Sant Martí de Sesgueioles. Nomenat rector del Pont de Vilomara l'any 1915, hi exercí el càrrec durant més de vint anys.

El seu calvari començà en esclatar la revolució, quan el dimecres 22 de juliol fou convidat pel comitè del Pont de Vilomara a abandonar el seu estimat ramat i aquell temple pel qual no havia escatimat cap sacrifici a fi de fer-lo digna estada de Déu. Després de moltes penalitats i perills, s'instal·là en una pensió del centre de Barcelona, on fou descobert i empresonat, juntament amb el seu patró, el dia 17 de desembre de 1936, a les quatre de la matinada, per una patrulla de control que el va portar a Sant Elies, i l'assassinà dos dies més tard al cementiri de Montcada, com es pogué comprovar en ser identificades les seves restes mortals.

MN. PIUS PRAT SERRA

Beneficiat de la Catedral de Vic

Va néixer a Vic el dia 2 d'agost de 1877. Cursà la carrera eclesiàstica al Seminari de Vic, amb molt bones qualificacions i defensant conclusions. Va rebre l'orde sacerdotal el 20 de setembre de 1902. El 1904 prengué possessió d'un benefici fundat a l'ermita de «Sant Francesc s'hi Moria», amb residència a la parròquia de Nostra Senyora de la Pietat, de Vic. Després fou beneficiat de la Catedral i, a més, director de la Congregació de les Filles de Maria. Practicà intensament el ministeri d'ànimes per mitjà del confessional, i després de la seva mort es publicà un llibret seu titulat «Directorio Espiritual». Fou durant algun temps segon capellà de les Carmelites de la Caritat.

En esclatar la revolució, romangué a casa de la seva germana, sense voler fugir ni amagar-se. Molts dies solia dir: «Ja ho he fet tot, he resat l'Ofici, he resat els rosaris... Si em passa res, doneu gràcies a Déu, perquè el martiri és un benefici que no es concedeix a tothom». Va ser detingut a casa seva a les quatre de la tarda del dia 12 de novembre de 1936 pels milicians de Vic. Conduït al tribunal que funcionava al carrer Verdaguer, contestà —com ho testifica un familiar seu que el va sentir— amb natural serenor i fermesa: «Sí, jo soc el sacerdot Mn. Prat». Aquell mateix dia fou assassinat a la carretera de Ripoll, dins el terme de Gurb. Quan l'anaven a disparar, digué: «Que Déu us perdoni; jo us perdono de cor». Els mateixos que el varen matar ho explicaren aquella nit al bar "Sport" de Vic. Fou enterrat primer al cementiri de Gurb i, l'any 1939, traslladat al cementiri de Vic.

MN. SILVESTRE PRAT TORREDEFLOT

Rector de Sant Feliu de Terrassola

Va néixer a Santpedor el 25 de febrer de 1879. Feu els primers estudis a Manresa i seguidament, al Seminari de Vic, on rebé el presbiterat el 23 de desembre de 1905. L'any 1909 fou nomenat vicari de Vidrà i successivament de Valfogona, d'Òdena i de Viladordis. Després passà a ser ecònom de Vilaramó, primer, i de Castellfolit del Boix, després. Finalment, des de 1924 era rector de Sant Feliu de Terrassola.

Des de finals de juliol fins el 10 d'agost de 1936 estigué amagat en algunes masies de la seva parròquia, molt ben atès, perquè en totes era molt apreciat. S'ocupava de pregar i d'aixecar l'ànim dels bons, perquè creia que tot allò seria cosa de pocs dies i confiava en el bon seny de les persones. Malgrat els requeriments dels seus familiars, digué que mai no abandonaria els seus feligresos i, per tranquil·litzar-los, afegia que no podia passar-li res de dolent, ja que era estimat de tots i no tenia cap enemic. Fins i tot en ser detingut digué als de la casa on es trobava: «No temeu per mi; ells mateixos diuen —referint-se als milicians— que, si no hi ha analfabets per aquests contorns, ho deuen a mi». Malauradament, ni el bon seny ni la gratitud, els impediren complir cegament les consignes rebudes. Va ser així com membres dels comitès de Sallent i de Santa Maria d'Oló detingueren Mn. Prat el dia 10 d'agost de 1936 i, juntament amb Mn. Folcrà, rector d'Alboquers, detingut aquell mateix dia, els varen portar en cotxe a Sant Fruitós de Bages, a la porta del cementiri del qual foren assassinats aquell mateix dia. Allà varen ser enterrats, i hi reposen les seves restes mortals.

MN. RAMON PUIG COLL

Professor del Seminari de Vic

Va néixer a Gombreny el 5 d'abril de 1868. Feu els estudis al Seminari de Vic i va ser ordenat sacerdot el 19 de setembre de 1891. Fou successivament vicari de Granollers de la Plana i de Sant Quirze de Besora, fins que, el 1893, va ser nomenat secretari d'Estudis del Seminari, càrrec que exercí fins el 1898. Aquell any obtingué, per la Universitat Pontifícia de Tarragona, la llicenciatura en Sagrada Teologia i fou nomenat professor del Seminari. El 1906 obtingué, per oposició, una càtedra de Teologia, i més tard va ser, també, professor de Patrologia.

Els primers dies de la revolució del 36 va fer tot el possible per celebrar missa cada dia. Es va quedar a casa seva fins el 14 d'agost de 1936, dia en què anà a Gombreny, a casa del seu germà. Dos dies després, el 16 a la nit, un cotxe de milicians procedent de Ripoll el va anar a buscar. S'acomiadà del seu nebot dient: «Al cel ens veurem». El varen afusellar entre Gombreny i Campdevànol, davant de Sant Llorenç. Fou enterrat el dia 17 al cementiri de Gombreny i, acabada la guerra, fou inhumat en un nínxol del mateix cementiri.

MN. JOAN PUIG ORRIOLS

Rector de Cavallera

Va néixer a Campdevàrol el 7 de setembre de 1885. El seu pare, humil empleat de telègrafs, mantingué amb el seu curt jornal els cinc fills que Déu li concedí, als quals educà cristianament amb sanes lliçons i pietosos exemples. Joan, el gran dels germans, essent escolà a Ripoll, on feia anys que residia amb la seva família, sentí la crida del Senyor, que el reclamava per al seu servei, i, atent a la seva veu, va començar la carrera eclesiàstica. Cursats els anys de llatí en aquella vila, passà al Col·legi de Sant Josep de Vic, on residí fins a acabar els estudis. Durant aquest temps va morir el seu pare, cosa que posà en greus dificultats econòmiques la mare, la qual, a més d'atendre el seu fill seminarista, havia de tenir cura de la manutenció i instrucció dels fills menors.

Ordenat sacerdot, celebrà la seva primera missa al monestir de Santa Maria de Ripoll el 24 de setembre de 1911. Exercí uns anys com a professor de primer ensenyament al Col·legi del Sagrat Cor, de la mateixa vila. Més tard, fou nomenat vicari de Sant Vicenç de Castellet, on s'exercità en l'apostolat parroquial. Va ser, també, vicari a les parròquies de Santa Maria de Corcó, Moià i Manlleu, i ecònom a la parròquia de Sant Bartomeu de Llaers. En 1935 fou nomenat rector de Cavallera, on era el juliol de 1936.

La seva rectitud i senzillesa no li deixaren entreveure els perills de la situació; per això, quan els seus familiars l'advertiren del perill que corria, es resistí a abandonar la parròquia, conformant-se amb retirar el Santíssim del Sagrari per evitar possibles profanacions. Els dies 24 o 25 es presentaren a la parròquia uns milicians de Camprodon, els quals, pistola en mà, obligaren el sacerdot a treure's la sotana i saquejaren la rectoria. Obligat a sortir, i per no comprometre una bona família que l'acollia, es refugià en una casa deshabitada de la muntanya. El dia 31 de juliol, sabent-lo perseguit, un dels seus familiars el va anar a recollir. En passar per Vidabona, els milicians de Surroca els detingueren i els varen presentar davant el seu comitè. Després de maltractar-los, comunicaren la detenció als seus col·legues de Ripoll, els quals els varen anar a buscar i els varen portar a Ripoll aquell mateix dia a la tarda. Alliberat el germà seglar, retingueren el sacerdot durant la nit a la Casa Municipal, on els seus nous botxins es lamentaven davant seu que els seus companys no l'haguessin afusellat ja. Els maltractaments i sofriments suportats esgotaren les seves forces, el lamentable estat de salut del qual obligà els botxins, l'endemà al matí, a traslladar-lo, malalt, a l'hospital. A la matinada del 3 d'agost de 1936, encara vigilat com un pres vulgar, va morir.

MN. ISIDRE PUIG PLA

Rector de Santa Maria de Segura

Va néixer a Seva el 13 de març de 1893. Estudià al Seminari de Vic i va rebre l'ordenació sacerdotal el 14 de juny de 1919. Primer, fou mestre del col·legi de Sant Quirze de Besora. L'any 1925 va ser nomenat vicari de Viladrau; en 1928, de Santa Coloma de Queralt; en 1931, de Santa Maria d'Igualada; i l'any 1935, rector de Segura.

Durant els primers dies de la revolució del 36, quan el sacerdot encara era a la casa parroquial, els milicians anaren a destruir les coses de l'església i després varen pujar a la rectoria preguntant ofensivament: «On és allò?». Es referien al Santíssim Sagrament, que no havien trobat a l'església perquè Mn. Isidre Puig ja l'havia retirat per evitar-ne una possible profanació. Ell, mogut pel seu amor a l'Eucaristia i preveient una situació com aquella, s'havia confeccionat, amb la seva rara habilitat artística, un petit però preciós sagrari de fusta, que havia col·locat en una habitació de la casa, amb dos ciris encesos.

Els milicians varen tancar el rector a una cambra i començaren un registre minuciós per tota la casa, entrant també a l'habitació on hi havia el Santíssim. Però, cosa estranya, tot i que varen buscar i mirar per tot arreu, no feren cap gest d'adonar-se del sagrari ni dels ciris, de manera que la serventa que presencià el fet, enormement sorpresa, va tenir la impressió que no l'havien descobert, malgrat trobar-se completament a la vista. Sembla tractar-se d'un miracle eucarístic digne de ser tingut en compte.

Després, Mn. Isidre Puig va estar alguns dies amagat en un paller, on uns bons veïns li portaven el menjar. El dia 29 de juliol de 1936, en emprendre amb alguns familiars el viatge per traslladar-se al seu poble natal, fou detingut pel comitè de Cervera, el qual va obtenir immediatament resposta afirmativa quan li preguntà si era sacerdot. Va ser conduït a la presó de Cervera, on estigué fins al dia 4 d'agost. La nit d'aquell dia se'l varen endur per la carretera de Sant Ramón i, en arribar aproximadament al quilòmetre 2, el varen fer baixar del cotxe. Mn. Puig demanà als patrullers que li deixessin fer les seves devocions abans de matar-lo, però els criminals s'hi negaren. En baixar, va preguntar on s'havia de posar, i de tres garbes que hi havia al camp li assenyalaren la del mig. Els digué que els perdonava de cor i exclamà: «Visca la religió catòlica, apostòlica i romana!». Aleshores varen disparar contra ell i, un cop mort, cremaren el seu cadàver.

MN. JOSEP PUIG RIQUER

Rector de Santa Maria d'Horta

Va néixer a Granollers de la Plana -Gurb- el 13 de desembre de 1877. Estudià al Seminari de Vic i va ser ordenat sacerdot el 23 de setembre de 1905. A partir de 1909 exercí successivament els càrrecs següents: vicari de Merlès, de Granera, de Sant Salvador de Guardiola, d'Artés i de Sallent; en 1923, ecònom de Sovelles; l'any 1925, rector de Fals, i el 1935, rector de Santa Maria d'Horta.

Després del 18 de juliol de 1936 residí en algunes cases de pagès de la parròquia, fins a primers d'agost, quan es va traslladar a casa d'una neboda seva a Tona. D'allà sortí el 18 del mateix mes per a refugiar-se, amb els seus familiars, a la seva casa natal, el «Mas Sobrerriba», de Gurb, parròquia de Granollers de la Plana. Resava el breviari cada dia i no manifestava cap por. El dia 9 de setembre de 1936, al vespre, es presentaren uns milicians de Vic. Ell es va acomiadar dels seus familiars dient: «Us encomanaré a Déu». El varen fer pujar al cotxe, que sortí en direcció a Vic; travessà la ciutat, sortint per la carretera de Sentfores, i, passada aquesta població, el varen assassinar a la carretera aquell mateix dia 9. Fou enterrat al cementiri de Sentfores, on reposen les seves restes mortals.

MN. AGUSTÍ PUIGBÒ CALLÍS

Capellà de l'Hospital de Vic

Va néixer a Sant Hipòlit de Voltregà el 22 de novembre de 1888. Estudià al Seminari de Vic i va rebre l'ordenació sacerdotal el 19 de setembre de 1914. El 1917 fou nomenat vicari de Castellfollit del Boix; el 1918, d'Avinyó; el 1919, de Borredà; el 1920, d'Artés; el 1926, de Sallent; el 1927, de la Mare de Déu del Carme de Vic; i el 1928, capellà de l'Hospital de la Santa Creu, de la mateixa ciutat.

Al principi de la revolució estigué amagat en una casa del carrer Pare Claret, a Vic, i més tard al "Mas Pedraltes", del terme de Muntanyola. No estava deprimat, sinó que es mostrava optimista, almenys entre els seus familiars, als quals animava constantment. Milicians enviats pels comitès de Vic i Oristà l'anaren a detenir en aquella masia el dia 24 de desembre de 1936. «Què he fet perquè em detingueu?», els digué; i encara que no pogueren acusar-lo de res, se'l varen endur a Vic, al convent del Sagrat Cor, convertit en quarter de milícies. Allà va restar detingut des de les onze del matí fins a les set de la tarda del mateix dia, quan va ser conduït en cotxe per la carretera d'Oristà fins al lloc anomenat «Soleya de les Serps». Durant tot el trajecte, Mn. Puigbò estigué amb les mans juntes, i en baixar del cotxe digué: «Jo us perdono, com Déu perdonà els seus botxins». L'assassinaren en aquell lloc i, com que fins i tot mort conservava una actitud orant, els milicians li varen separar les mans de manera violenta. En recollir el cadàver, s'apreciaren tres trets de fusell al parietal esquerre. Va ser enterrat el dia 27 de desembre al cementiri d'Oristà i traslladat al de Vic l'11 d'octubre de 1940.

MN. JOSEP PUIGBÒ CANELLAS

Beneficiat de la Seu de Manresa

Va néixer a Artés l'11 d'octubre de 1878. Acabats els estudis al Seminari de Vic, fou ordenat sacerdot el 24 de setembre de 1904 i destinat després a Fonollosa, on regentà una escola primària. El 1907 passà com a vicari mestre a Sant Hilari Sacalm; el 1914, com a vicari de la Mare de Déu del Carme de Manresa; i el 1918, de la Catedral de Vic. Va ser rector, el 1919, de Santa Eulàlia de Puigoriol; el 1922, de Gombreny; i finalment, el 1925, de Callús, on emprengué l'obra d'aixecar el temple parroquial que avui té, per facilitar als seus feligresos el compliment dels deures cristians, que a l'anterior església, inaccessible per a molts, no podien complir. El treball intens i esgotador que hagué de suportar durant els darrers anys afeblí les seves energies, cosa que el va induir a buscar una treva i reparació de forces en la residència d'un benefici que tenia a la Seu de Manresa.

En aquesta ciutat el trobà el moviment de 1936, i pels mateixos a qui havia dispensat el bé fou tret violentament de casa seva el 10 d'agost de 1936. Després d'un mes de detenció a la presó de Manresa, fou traslladat als voltants de Callús, on va ser sacrificat de cara al temple parroquial que havia aixecat.

MN. JOAN PUIGDOMÈNECH SERRABASSA

Rector d'Espinelves

Va néixer a Santa Eulàlia de Riuprimer el 17 de febrer de 1878. Estudià al Seminari de Vic i fou ordenat sacerdot el 23 de setembre de 1905. Exercí els càrrecs següents: el 1908, vicari mestre de Sant Martí Sescorts; el 1912, de Santa Maria d'Oló; el 1916, de Sant Joan de Fàbregas; el 1924, ecònom i, des del 1925 rector, de la Mare de Déu del Coll. Finalment, l'1 de febrer de 1935 prengué possessió de la parròquia d'Espinelves.

A partir del 18 de juliol de 1936 encara romangué vint dies a la seva parròquia, fins que, davant la impossibilitat de prestar auxili espiritual als seus feligresos i pregat insistentment per ells mateixos, es va traslladar a una masia de Sentfores, on vivien els únics parents que tenia, i hi restà amagat fins que —probablement denunciat— el dia 3 d'abril de 1937 el comitè de Vic es va presentar en aquell domicili. Ell, per no crear dificultats als seus parents, declarà amb senzillesa i enteresa que era el rector d'Espinelves. Fou conduït tot seguit a la presó de Vic, i exigiren als qui s'interessaven per la seva llibertat que presentessin un certificat de bona conducta de les autoritats d'Espinelves, però no el varen voler expedir, malgrat que tota la parròquia el demanava valentament. El dia 7 del mateix mes, abril de 1937, cap a les nou del vespre, va ser assassinat a la carretera de Vic a Olost, poc abans d'arribar al lloc anomenat «El Pont del Llop». El seu cadàver fou trobat l'endemà al capdavant del terraplè de la carretera, amb diversos trets al rostre i pedres pesades damunt el pit.

MN. BONAVENTURA PUIGSECH PLA – NO ÉS A LA LLISTA

MN. PERE PUJOL CIURÓ

Rector de Sant Martí d'Ogassa

Va néixer a Manresa el 29 de juny de 1878. Estudià al Seminari de Vic i va rebre l'ordenació sacerdotal el 24 de setembre de 1904. El febrer de 1907 fou nomenat vicari de Jorba i després, successivament, d'Oristà, Prats de Lluçanès, Moià i Sant Pere Màrtir (actualment Crist Rei), de Manresa. El 1922 passà a ser regent i, el 1924 rector, d'Ogassa.

En esclatar la revolució, Mn. Pere Pujol bé hauria pogut absentar-se i fins i tot travessar la frontera, que queda a poques hores d'Ogassa, però no ho volgué, per amor als seus feligresos. Ja els primers dies va rebre la visita dels milicians, que l'haurien afusellat sense contemplacions si no s'hi hagués interposat un d'ells. El varen deixar en llibertat, però amb la condició de residir a les mines de Surroca. Des d'aquell dia pressentí el seu martiri, i així ho indicava als seus companys, Mn. Pere Casals, rector de Surroca, i Mn. Ramon Colomer, mestre de les mines. El dia 9 de setembre arribà l'hora. El varen anar a buscar una altra vegada i, amb el pretext d'anar a declarar a la Generalitat, se l'endugueren en cotxe, juntament amb els altres dos sacerdots, cap a Barcelona; però quan passaven per l'Ametlla del Vallés, els botxins simularen una avaria mecànica i, obligant-los a baixar, varen disparar contra ells prop del cementiri d'aquella població, on foren sepultats. Abans de partir s'havien confessat mútuament, disposant-se per al trànsit.

MN. JOSEP RAGUER CARBONELL

Beneficiat de Santa Maria de Ripoll

Va néixer a Ripoll el 23 de gener de 1874. Orfe de pare de molt jove, gràcies a l'admirable abnegació de la seva mare, molt modesta en recursos materials, pogué rebre una sòlida primera ensenyança i cursar fins al final els estudis de batxillerat al col·legi de la vila. Acabada la segona ensenyança, es traslladà a Vic per a cursar la carrera eclesiàstica al Seminari de la diòcesi. Durant uns anys d'externat, es guanyà la subsistència com a auxiliar de farmàcia. Ordenat prevere pel bisbe Dr. Morgades el 19 de setembre de 1896, quan encara no havia complert vint-i-tres anys, cantà la seva primera missa a la basílica de l'Abat Oliba, aleshores acabada de restaurar.

Fou nomenat mestre de l'Escola parroquial de Ripoll i, al mateix temps, encarregat de la capella de la colònia fabril de Borgonyà, on tots els dies festius exercia els sagrats ministeris. Després d'uns onze anys va prendre possessió del benefici del Sagrat Cor de Jesús, a la basílica de Ripoll, càrrec que exercí fins a la seva mort. Apòstol infatigable, es consagrà als ministeris de la confessió, la predicació, el catecisme, la formació de la joventut a través de l'Acadèmia Catòlica i la beneficència. Fou, també, conservador del llavors anomenat Museu Folklòric.

Fou assassinat la nit del 28 al 29 d'agost de 1936, juntament amb altres sacerdots de Ripoll.

MN. JOSEP RAICH FARRÉS

Rector retirat de Montlleó, resident a Manresa

Va néixer a la parròquia de Sendomir, Freixanet, el 5 de desembre de 1878. Estudià al Seminari de Vic i va ser ordenat sacerdot el 19 de setembre de 1903. L'any 1905 fou nomenat vicari mestre de Sant Martí Sescorts; el 1908, de Collsuspina; el 1911, de Sant Fruitós de Bages; el 1914, de Sant Pere de Torelló; el 1917, d'Olost; el 1918, de Manlleu; i el 1919, de Sant Pere Màrtir (actualment Crist Rei), de Manresa. Des de 1920 residia a Montlleó, primer com a regent, després com a ecònom i finalment com a rector, si bé en esclatar la revolució feia pocs mesos que s'havia retirat i havia passat a viure a Manresa, amb el càrrec de capellà de l'església de Sant Miquel.

Des del principi es refugià a casa d'una bona família veïna de l'esmentada església, i hi convisqué fins que va ser descobert i detingut pels milicians el dia 26 d'agost de 1936. Fou assassinat el 29 del mateix mes, a les sis de la tarda, al cementiri de Manresa. Al lloc del seu martiri, l'Excm. Ajuntament d'aquesta ciutat col·locà, el novembre de 1942, una làpida commemorativa amb els noms de tots els caiguts en aquell indret.

MN. ANTONI REGUANT BADIA

Mestre de Santa Coloma de Queralt

Va néixer a Súria el 22 d'octubre de 1892. Cursà els estudis eclesiàstics al Seminari de Vic i va ser ordenat sacerdot el 14 de juny de 1919. Aquell mateix any, fou nomenat vicari de Sant Martí de Sesgueioles i, el 1921, mestre del Col·legi Episcopal de Sant Josep, de Santa Coloma de Queralt.

Els primers dies del Moviment s'amagà, juntament amb el seu company de vida i després de martiri, Mn. Deogràcies Martí, als voltants de la vila. Descoberts més tard, foren portats al cementiri de Conesa per afusellar-los. Mn. Reguant no va morir a l'acte, sinó que, greument ferit, primer escapà desorientat i després va caure demanant auxili. Rematat per una bala, lliurà per sempre la seva ànima al Creador el dia 9 de setembre de 1936. Fou traslladat a Santa Coloma de Queralt el 25 de maig de 1941.

MN. ANTONI REIXACH VILARÓ

Professor del Seminari de Vic

Va néixer a Sant Boi de Lluçanès el 6 de novembre de 1872. Cursà els seus estudis al Seminari de Vic fins a l'ordenació sacerdotal, que se celebrà el 24 de setembre de 1898. Havia estat estudiant mestre al mas "Fontanellas", de Santa Eugènia de Berga, on cantà la seva primera missa. Fou primer, vicari de Susqueda; després, de Sant Pere de Torelló, i molt aviat, el setembre de 1900, professor de Llatí al Seminari. Eminent llatísta, publicà la coneguda Gramàtica de Llatí, que serveix de text escolar en diversos seminaris. Capellà de les Carmelites Calçades —Devallades— i fervorós apòstol de les Missions, trobava temps i forces, a la seva edat i enmig de les seves tasques docents, per repartir ell personalment, cada mes, el «Full Missional» a més de tres-centes famílies.

Quan esclatà la revolució, no es va moure de casa seva, que va patir diversos registres. Sense preocupar-se gaire per ell mateix, va sortir diverses vegades per a confessar o practicar altres ministeris apostòlics. Convidat a marxar, no ho volgué fer, dient que, si havia de morir, no li importava. L'anaren a buscar el dia 12 d'agost, amb el pretext d'anar a declarar, i al mateix temps practicaren un registre minuciós, enduent-se tot el que varen poder. Ell marxà molt tranquil i, quan la seva germana li va preguntar si volia que li portés el menjar a la presó, respongué que no. Fou assassinat a les primeres hores del matí del dia 13 d'agost de 1936, juntament amb el canonge Galobardes i el Dr. M. Ordeig, al terme de Lliçà de Vall. Enterrat al cementiri d'aquell poble, fou traslladat al cementiri de Vic després de la guerra.

MN. JOAN RICART CODINA

Rector de Santa Maria de Gramuntell

Va néixer a Taradell el 23 d'agost de 1883. Estudià al Seminari de Vic i fou ordenat sacerdot el 18 de setembre de 1909. El 1913 fou nomenat vicari de Sant Martí de Sesgueioles i després de Prats de Rei, d'Artés, de Centelles, de Sallent, de Perafita, de la Soledat d'Igualada i de Ripoll. El 1926 passà a ser regent de Sesgorgues i el 1935 fou nomenat rector de Gramuntell.

Després del 18 de juliol de 1936 es vestí de paisà, va estar un dia amagat en una casa i després se n'anà pels boscos dels voltants, on passava el dia sol, resant moltes parts del sant rosari, i a la nit es refugiava en una barraca, on li portaven el menjar. El dia 24 o 25 d'agost, uns patrullers procedents de Cervera varen recórrer el bosc buscant-lo, però no aconseguiren trobar-lo. Un d'ells digué que, si el trobaven, l'arrossegarien amb una corda. Varen tornar l'endemà proveïts de llums i segurament el sorprengueren a la barraca on passava les nits. Fou detingut i conduït, aquell mateix dia, al cementiri de Cervera, on va ser assassinat juntament amb el P. Cortadellas, C.M.F. És enterrat en aquest cementiri, i un que veié el cadàver abans de ser sepultat va manifestar que mostrava senyals que l'havien fet patir molt abans d'assassinar-lo.

MN. FRANCESC RIERA GUANS

Resident a Sant Vicenç de Torelló

Va néixer al Pont de Vilomara el 27 de març de 1878. Cursà la carrera eclesiàstica al Seminari de Vic i va ser ordenat sacerdot el 23 de setembre de 1905. El 1909 fou, primer, vicari interí de Talamanca i, després, vicari de Montbui. El 1913 fou vicari de Sant Vicenç de Torelló; el 1917, de Sant Pere de Torelló; el 1920, de Manlleu; el 1926, de Sant Hipòlit de Voltregà; i el 1927, d'Orís, residint últimament a Sant Vicenç de Torelló.

Fins al 22 de juliol de 1936 romangué encara a casa seva de Sant Vicenç de Torelló. Després es va refugiar a la parròquia de La Vola i finalment fou acollit en una masia de Sant Pere de Torelló. Durant els dies que hi va ser demostrà sempre ànim i confiança en Déu, resant cada dia l'Ofici Diví i algunes parts del rosari. Fou detingut en aquella casa la nit del 29 d'agost de 1936 per elements revolucionaris de la localitat. A requeriment d'ells, es presentà Mn. Riera, serè i animós, acomiadant-se afectuosament dels benefactors que l'havien acollit. Fou conduït a uns cent passos de la casa i, sense judici ni interrogatori previs, li varen disparar a l'esquena quatre trets amb armes llargues. Eren les dues de la matinada. Fou enterrat l'endemà al matí al cementiri de Sant Pere de Torelló, on descansen les seves restes.

MN. EUSEBI ROSSICH SALA

Rector de Sant Salvador de Miralles

Va néixer a Vic el 23 de gener de 1884. Cursà els estudis eclesiàstics al Seminari de Vic i va ser ordenat sacerdot el 21 de setembre de 1912. El 1916 fou nomenat vicari de Folgueroles; després, de Tavertet, Súria, Santpedor, Sant Pere de Torelló, Prats de Rei, Moià i Astor. El 1929 passà a ser ecònom de La Guardiola i, finalment, el 1935, rector de Sant Salvador de Miralles.

S'ignoren la data i els detalls de la seva immolació. Segons sembla, s'esdevingué a finals d'agost o a principis de setembre, a les altures de la Seu d'Urgell, quan es disposava, juntament amb un company també sacerdot —que, per cert, encara no s'ha pogut saber qui era—, a passar la frontera per fugir dels horrors de la guerra. Després d'haver passat per Alsina d'Alinyà, en el camí d'Ossera, a la Vansa, i al lloc anomenat Pedraparet, trobaren dos homes que venien en direcció contrària, als quals preguntaren per la vigilància que hi havia als pobles del trajecte. Un cop arribats aquells dos homes a l'Alsina, sortí de seguida el comitè actuant en aquell poble i encaçà els dos sacerdots, que, indecisos, encara seien al mateix lloc. Foren interrogats i, per declaració pròpia, varen saber que eren sacerdots i rectors. El comitè de l'Alsina els lliurà al comitè d'Alinyà, i aquest al d'Organyà. El comitè d'Organyà els espolià la suma de diners que portaven i els varen fer pujar al cotxe de la mort, prenent la direcció de la Seu d'Urgell. Foren assassinats durant el trajecte, sense que se sàpiga amb seguretat el lloc. Sembla que foren enterrats al cementiri de la Seu d'Urgell.

MN. MELCIOR ROVIRA CODINA

Rector de Sant Salvador de Guardiola

Va néixer a Perafita l'1 de setembre de 1883. Estudià al Seminari de Vic i a la Universitat de Tarragona, on es llicencià en Sagrada Teologia el 4 de juliol de 1909. Havia estat ordenat sacerdot el 18 de setembre de 1910. Des del 1912 fou vicari, primer de Santpedor, després de Tona, de Sant Hilari Sacalm i de Santa Maria d'Igualada. El 1925 fou regent d'Aguilar. El 1927, ecònom de Sant Julià de Vallfogona i, finalment, el 5 de febrer de 1935 havia pres possessió de la parròquia de Sant Salvador de Guardiola.

Arrencat violentament de la seva casa paterna de Perafita, on s'havia refugiat últimament, fou assassinat la nit del 5 al 6 de setembre de 1936 pel comitè de Sant Quirze de Besora, al quilòmetre 1 de la carretera de Prats de Lluçanès.

En esclatar la revolta, primer se n'anà a la muntanya; després, a una casa de pagès; va estar tres setmanes a Igualada i finalment decidí marxar a la seva casa natal de Perafita. No cal dir que allí la seva vida fou la d'un cenobita. Reclòs a la seva habitació, s'ocupava de llegir i pregar. Quan es presentaren els del comitè, va ser interrogat sobre si tenia armes. «No en tinc ni n'he tingut mai, perquè, no havent fet mal a ningú, no creia necessitar-les». Malgrat això, anà a prestar declaració. Fou trobat cadàver el 6 de setembre i inhumat al cementiri de Prats de Lluçanès

MN. JACINT ROVIRA RAMON

Rector de Sant Salvador de Talavera de Segarra

Va néixer a Vic l'1 de gener de 1888. Estudià la carrera eclesiàstica al Seminari de Vic i fou promogut al sacerdoci el 21 de setembre de 1912. El 1915 va ser nomenat vicari de Sant Agustí de Lluçanès i després ho fou del Pont de Vilomara, de Santa Eugènia de Berga, d'Olost, de Roda de Ter i de la Mare de Déu del Carme de Manresa. El 1929 passà a ser ecònom d'Aguilar; aquell mateix any, de nou vicari a Sant Vicenç de Castellet; i el 1932, regent de Sant Pere Sallavinera. Finalment, el maig de 1935, prengué possessió de la parròquia de Talavera de Segarra.

El 26 de juliol de 1936, uns revolucionaris vinguts de Cervera, després de profanar l'església i fer davant d'ella una foguera amb les imatges i els altres objectes de culte, detingueren el rector. Unes hores després el varen deixar en llibertat, donant-li totes les seguretats i garanties que no seria molestat per res. Ho compliren tan fidelment que, uns deu dies més tard, l'11 d'agost, al migdia, varen tornar a Talavera uns revolucionaris, també de Cervera, i als afores del poble trobaren mossèn Jacint, al qual varen disparar dos trets i immediatament el seu cos fou cremat, sense que en quedessin sinó unes petites restes que més tard pogueren ser recollides.

MN. SALVADOR ROVIRA VALLS – NO ÉS A LA LLISTA

MN. JOSEP RUAIX GARRIGA

Rector de Santa Eugènia de Relat

Va néixer a Seva el 8 de febrer de 1870. Estudià la carrera sacerdotal al Seminari de Vic, i fou ordenat sacerdot el 21 de setembre de 1895. Exercí els càrrecs següents: vicari mestre dels Hostalets de Balenyà fins al 1897 i després de Seva. El gener de 1909 passà a Sant Quirze de Besora com a beneficiat, amb càrrec de vicari. El 1917 fou nomenat ecònom de Santa Eugènia de Relat, parròquia de la qual prengué possessió com a rector l'any 1924.

En esclatar la revolució del 36, es va quedar a la parròquia, celebrant missa cada dia fins al 25 de juliol. A les vuit del matí d'aquell dia es presentaren, procedents d'Avinyó, set milicians de Balsareny, que requeriren el rector i el propietari senyor Josep Iglesias per anar a declarar a Avinyó. Mn. Josep Ruaix, quan va saber que venien a buscar-lo, el primer que va fer fou anar a l'església. Després es presentà i, sense oposar cap dificultat, es va mostrar disposat a anar amb els milicians. Varen marxar a peu, enduent-se també el senyor Iglesias, en direcció a Avinyó; però en arribar a la Fàbrica Nova, giraren per un corriol en direcció a Balsareny i, arribats a la carretera d'aquesta població, a un quilòmetre d'Avinyó, al lloc anomenat La Bauma, varen ser tots dos afusellats. Els seus cadàvers foren recollits pel comitè d'Avinyó i enterrats al cementiri d'aquesta població. El germà del senyor Iglesias va fer les gestions oportunes perquè fossin enterrats en taüt i dins d'un nínxol. L'endemà, com passà en gairebé tots els casos, els milicians anaren a destruir i cremar les coses de l'església i a saquejar la rectoria. L'1 de desembre de 1940, les seves restes foren traslladades a Santa Eugènia de Relat, on es conserva tan bona memòria d'aquell ancià sacerdot.

MN. PERE SABATÉS SOT

Rector de Sant Salvador de Montoliu de Segarra

Va néixer a Barcelona l'1 de maig de 1881. Estudià al Seminari de Vic, incardinant-se canònicament en aquesta diòcesi. Fou ordenat sacerdot el 21 de setembre de 1907. El 1911 fou nomenat vicari de Sant Mateu de Bages; després ho fou de Cabrera, d'Oristà, d'Artés, de la Soledat d'Igualada i de Sant Pere Màrtir (actualment Crist Rei) de Manresa. El 1925 passà a ser regent de Sant Salvador de Guardiola i, finalment, el 1935 prengué possessió de la parròquia de Montoliu. Patia una malaltia crònica i, a més, estava gairebé impossibilitat a causa de les moltes varius que tenia a les cames.

Durant els primers dies de la revolució es va refugiar en una barraca, on unes persones amigues el cuidaven, mentre ell les confortava amb paraules plenes d'unció; sempre el trobaven resant el sant rosari. Quan li comunicaren que el comitè havia fet un pregó perquè se'l busqués, es presentà davant d'aquest, que era el de Guardiola, municipi al qual pertany Montoliu. Li varen comunicar que es considerés detingut i que es traslladés a la capella de Santa Magdalena, situada al promontori al qual està adossada la població. «Em serà impossible fer la pujada», els digué. «Camina tan a poc a poc com vulguis», li varen respondre. Entre les burles dels botxins, amb moltes penes pujà; però, en arribar-hi, trobant oberta la porta del cementiri que és al costat de la capella, hi va entrar, i un dels seus acompanyants li digué: «Sí, aquest és el teu lloc». Immediatament, fou assassinat. Eren les onze de la nit del dia 16 d'agost de 1936. Les seves restes estan enterrades gairebé al mateix lloc on va caure.

MN. JOSEP SALA DURAN

Rector de Santa Maria de Segur

Va néixer a Osor el 13 de juny de 1873. Estudià al Seminari de Vic i fou ordenat sacerdot el 24 de setembre de 1898. El desembre del mateix any va ser nomenat vicari mestre de Súria i més tard, ho fou successivament de Jorba, de Santa Maria de Corcó, de Sant Hilari Sacalm, de Sant Pere Màrtir (actualment Crist Rei) de Manresa, de Moià i de Sant Joan de Fàbregas. El 1913 passà a ser regent de Saderra; el 1915, ecònom, i aquell mateix any, rector de Segur.

A partir del 18 de juliol de 1936 residí al bosc fins que, intimidat, va marxar cap a Das, poble de la Cerdanya, i s'estigué a casa del seu germà Domènec, mestre nacional d'aquell poble. El 20 d'octubre de 1936 va ser detingut, juntament amb el seu germà, pel comitè revolucionari, i tots dos traslladats a Puigcerdà. Ingressaren a la presó, on varen estar fins a l'endemà, 21 d'octubre a la nit, quan fou assassinat Mn. Josep; i el dia després ho fou el seu germà Domènec. S'ignora el lloc on els varen matar i enterrar.

MN. JOAN SALA SALARICH

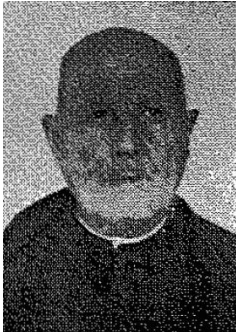
Rector de La Vola

Va néixer a Viladrau el 19 d'octubre de 1882. Estudià al Seminari de Vic i fou ordenat sacerdot el 24 de setembre de 1910. El 1914 va ser nomenat vicari de Vilanova de Sau, i successivament ho fou, el 1917, de la Torre d'Oristà; el 1918, de Santa Maria de Corcó; el 1923, de Prats de Lluçanès; i el 1925, de Puigrodon. El 1927 fou regent de Massana; el 1930, ecònom de Castellcir; el 1933, regent d'Estiula; i el 1935, rector de La Vola.

El 26 de juliol celebrà la seva darrera missa a l'església parroquial de Sant Andreu. El dia 27 va abandonar la rectoria, amagant-se en alguna de les masies de La Vola, fins que el dia 12 d'agost, a requeriment del comitè de Sant Pere de Torelló, s'hi va presentar. Durant un llarg interrogatori fou convidat a renegar de la fe i s'intentà obligar-lo a ensenyar en una escola laica, coses a les quals es negà rotundament. Malgrat això, el comitè el va deixar anar, considerant-lo una mica dement i, en expressió d'ells, «per babau», donant-li llibertat i expedint-li un carnet de sindicat amb el qual podria treballar on volgués, mentre fos dins el terme municipal de Sant Pere de Torelló.

Continuà novament per diferents masies de La Vola, sense deixar cap dia el res de l'Ofici Diví, que acostumava a resar al costat d'unes imatges amagades en un camp. Quan li preguntaven per què no s'amagava més, solia respondre que estava disposat a donar la vida per Déu.

Va ser cridat novament pel comitè que, després de moltes vexacions, el va tornar a posar en llibertat. El dia 2 de setembre, cap a les set de la tarda, havent resat ja matines i laudes del dia següent, trobant-se a la casa anomenada «La Sala», de La Vola, es varen presentar uns milicians que digueren que eren de La Torrassa, els quals urgiren la presentació de Mn. Joan, per tercera vegada, al comitè, assegurant-li que no li havia de passar res. Ell, pressentint que ja l'anaven a assassinar, encomanà a la família de la casa que es portessin bé amb Déu, es va acomiadar d'ells ja en aquest món i els va donar alguns encàrrecs sobre les seves coses. Fou conduït pel camí de Sant Pere i, uns deu minuts abans d'arribar a la població, al lloc anomenat «Sot de la Pumarola», va ser assassinat. L'endemà varen trobar el seu cadàver, que presentava diverses ferides d'arma de foc al cap i dos dits de la mà tallats. El dia 3 de setembre va ser enterrat al cementiri de Sant Pere de Torelló, on encara descansen les seves restes.

MN. VALENTÍ SALADEFONT CASAS

Resident a Barcelona

Va néixer a Calders el 21 de març de 1864. Cursà els estudis eclesiàstics al Seminari de Vic i fou ordenat sacerdot el 31 de maig de 1890. Va ser vicari de Calldetenes, de Santa Coloma de Queralt, de la Soledat d'Igualada i de Sant Pere de la Catedral de Vic. Després fou nomenat regent de Pruit, ecònom d'Alpens i rector de Vallfogona de Riucorp, càrrec que exercí durant vint-i-quatre anys, fins que el 1929 es retirà del ministeri parroquial per anar a viure a Barcelona, on estava adscrit a l'església de Nostra Senyora de la Mercè.

La persecució el sorprengué a Torrelavid, entre Sant Sadurní d'Anoia i Sant Pere de Riudevitlles, a casa del seu germà Antoni, on es proposava passar una temporada de vacances. Endevinant el perill de la seva presència en aquella casa, tant per la seva condició com per la del seu germà, propietari de finques, va demanar al comitè del poble un passí per marxar, però li va ser denegat. El 12 d'agost de 1936 irrompé a la casa un grup d'uns vint homes armats, preguntant per Mn. Valentí. Com que els seus familiars es negaren a declarar la seva presència a la casa, varen fer un registre minuciós i el trobaren en el racó on l'havien amagat. Després d'omplir d'insults i amenaces els valents familiars que havien fet tot el possible per salvar la vida d'aquell ancià, se'l varen endur amb l'excusa de portar-lo davant del comitè; però, en sortir de la casa, als seus voltants, li varen disparar tres trets al cap. El seu cadàver fou sepultat al cementiri de Santa Maria de Torrelavid.

MN. SALVADOR SALAT BOTET – NO ÉS A LA LLISTA

DR. PERE SALVANS ARAU

Rector de Santa Maria d'Alpens

Va néixer a Sant Martí de Merlès el 7 de desembre de 1855. Estudià al Seminari de Vic i fou ordenat sacerdot pel bisbe Morgades el 24 de març de 1883. Fou vicari de Tavertet i de Santa Maria de Corcó. El 1891 va ser nomenat ecònom i, dos anys després rector, de Sant Sadurní d'Osormort. I des del juny de 1908, durant vint-i-vuit anys, va ser rector d'Alpens.

A partir de la revolució, residí en diverses cases d'Alpens amb coneixement de tot el poble, fins que el dia 9 de febrer de 1937 hi va arribar un comitè de Barcelona a la recerca de dues persones que s'hi havien refugiat i, trobant en una casa Mn. Pere Salvans, que no dissimulà la seva condició de sacerdot, fou detingut per aquest motiu. En ser conduït sense miraments, com que era tan ancià que amb prou feines podia caminar, els va dir que tinguessin compassió d'un pobre vell malaltís, que tenia vuitanta-un anys complerts. El varen portar a Barcelona, a la presó de Sant Elies, i una setmana després, el 14 de febrer de 1937, fou assassinat amb altres vint o més —es digué que per represàlies— al cementiri de Montcada. Hi va estar enterrat fins que, després de la guerra, i degudament identificades, les seves restes varen ser traslladades solemnement a Alpens el 3 d'octubre de 1940.

MN. JOSEP SALVANS RIERA

Canonge penitencier de la Catedral de Vic

Va néixer a Manlleu l'11 d'agost de 1866. Rebé el presbiterat el 20 de setembre de 1890. L'octubre del mateix any fou nomenat vicari d'Òdena i seguidament ho va ser de Monistrol de Calders, Sant Hilari Sacalm, Sant Joan de las Abadesses, Sant Pere Màrtir (actualment Crist Rei) de Manresa i Centelles. Després fou ecònom de Sant Julià Sassorba, rector de Grevalosa i, el 1908, de Santa Maria d'Aiguafreda, passant més tard a regent de Tagamanent. El 1936 prengué possessió de la canongia de penitencier de la Catedral de Vic.

Després d'esclatar la revolució del 18 de juliol, Mn. Salvans era, juntament amb el seu company, el rector d'Aiguafreda, en una casa de Vic, quan es presentaren uns milicians per a fer el registre acostumat, que donà com a resultat que s'enduguessin presos tots dos sacerdots. Els varen portar a Barcelona, on sofriren les tortures del Servei d'Informació Militar, les privacions del vaixell «Uruguai», la presó del Seminari i, finalment, el 24 de setembre de 1936, foren traslladats a la Seu d'Urgell per obligar-los a treballs forçats. Allà, com es pot suposar, varen ser víctimes de vexacions que minvaren naturalment la salut precària de l'ancià Mn. Salvans. Emmalaltí i va ser ingressat a l'hospital de la Seu d'Urgell, on morí el 13 de novembre de 1936, altament resignat a la voluntat de Déu i havent rebut, en partit, l'absolució d'un company sacerdot. No fou, doncs, Mn. Josep Salvans materialment afusellat, però sofrí una mena d'afusellament lent, moral i físic alhora.

MN. JOSEP SANTANACH CUBÍ

Capellà de Sant Eudald de Ripoll

Va néixer a Ripoll el 29 d'agost de 1868. Cursà tres anys de llatí a la seva vila natal i després continuà la carrera eclesiàstica al Seminari de Vic, residint com a mestre al Mas Rossell, de Granollers de la Plana. Ordenat sacerdot pel bisbe Morgades el 23 de setembre de 1893, fou tot seguit nomenat vicari mestre de Ripoll. Va ser fundador del Col·legi Parroquial del Sagrat Cor de Jesús i en fou director durant quaranta anys. El 1933 fou nomenat capellà de l'església de Sant Eudald, càrrec que exercí fins a la revolució.

El 22 de juliol de 1936, després d'haver estat desposseït de les claus de l'església de Sant Eudald, que fou completament arrasada, hagué d'absentar-se del seu domicili i refugiar-se primerament a casa d'uns amics i després a la seva casa natal. En aquesta última, havent estat descobert, els milicians el varen anar a detenir el dia 31 d'agost. Conduït al comitè de Milícies, fou totalment espoliat dels seus estalvis i, després de tres dies de terrible presó, la matinada del 4 de setembre de 1936, fou traslladat al poble d'Alp.

Arribats a Alp, el sacerdot va ser lliurada al comitè que va manar fer un pregó pel qual s'obligava els veïns a presenciar la seva execució. A l'hora anunciada es congregà a la plaça bona part del poble d'Alp, que hi va acudir pressionat per l'amenaça i el terror. Al cap de poc, la víctima hi fou conduïda. Mn. Santanach va dirigir una mirada serena i compassiva als presents i demanà ser immolat davant l'església, cosa que li fou concedida. Ja col·locats en actitud de disparar dos escamots, va fer la seva última petició, demanant que el deixessin resar un moment. Aleshores, aixecà la mirada al cel i pregà; va pregar per ell i pels seus assassins. Alçà els braços en creu i, beneint aquells homes, va dir aquestes paraules: «Ara podeu disparar». Sonà la descàrrega fatal i el seu cos va caure desplomant a l'entrada de l'església.

MN. JOSEP SERRA ARBOIX

Rector de Sant Pere de Santpedor

Va néixer a San Hipòlit de Voltregà el 22 d'abril de 1882. Estudià alguns cursos de llatí a La Gleva i després al Seminari de Vic. Va rebre l'orde sacerdotal el 22 de setembre de 1906. A partir de 1908 fou successivament vicari mestre de Cabrianes, vicari de Navarcles, Torelló i de la Mare de Déu del Carme de Vic. Des del 1923 fou ecònom de Sant Martí de Centelles, de Santa Eugènia de Berga i de Santa Maria d'Igualada. Finalment, el 10 de març de 1935, va ser nomenat rector de Santpedor.

El 22 de juliol de 1936, al matí, els milicians trucaren a la rectoria per a practicar un registre. Varen baixar a l'església, on obligaren el rector a treure els bancs. També li manaren treure les imatges, cosa a la qual es negà rotundament. El vicari, Mn. Pere Palomera, assassinat més tard a Manresa, assegurava que el varen voler obligar per la força a disparar contra el Crucifix, cosa a la qual, naturalment, també es resistí amb valentia. Trobant-se a la porta de l'església, encara vestit amb sotana, arribaren altres forasters, que varen disparar tot seguit contra el sacerdot, que caigué a la mateixa porta del seu temple parroquial. Abans de disparar-lo havia dit: «Per què em mateu, si sempre us he ajudat? Tingueu compassió dels meus pares». Va ser enterrat aquell mateix dia al cementiri de Santpedor. Obert el nínxol el maig de 1939, fou trobat el cadàver incorrupte.

MN. JOSEP SERRA MOLIST

Rector de Folgueroles

Va néixer a Vic el 15 de desembre de 1858. Estudià al Seminari de Vic i va ser ordenat sacerdot el 30 de maig de 1885. Ocupà els càrrecs següents: vicari de Castellví, de Sovelles i d'Alpens. El 1888, coadjutor d'Astor, ajuda de Segur, i el 1889 fou traslladat a Savassona, ajuda de Tavèrnoles. Des del 1894 fou ecònom de Joanet; el 1899, rector de Cerdans; i el 1908, de Collsuspina. Finalment, des del 1915, era rector de Folgueroles. En morir tenia setanta-set anys i cinquanta-un de sacerdoci i era el rector més gran de la diòcesi.

Malgrat el mal caire que anaven prenent les coses en aquells dies, havia determinat no moure's de la seva rectoria, cosa de la qual el dissuadiren uns bons feligresos que vetllaven per la seva vida. Es refugià aleshores amb Mn. Josep Toll, rector de Tavèrnoles, en una casa de pagès. Però allí els anaren a buscar els del comitè de Roda i els varen afusellar a pocs metres de distància. Això passava el dia 6 d'agost de 1936. Fou sepultat al cementiri de Tavèrnoles, dins el terme del qual li donaren mort.

MN. JOSEP SERRA VILAJOSANA

Vicari mestre de Navarcles

Va néixer a Cardona el 3 de juny de 1905. El 1917, orfe de pare i mare, es traslladà amb els seus germans a Manresa i, un any després, començava la carrera eclesiàstica al Seminari de Vic. Motius de salut el varen portar a estudiar un curs de Filosofia al Seminari de Solsona. Rebé l'ordenació sacerdotal el 12 de juliol de 1931, i el dia 22 del mateix mes celebrà solemnement missa a la parròquia de Sant Josep Oriol, de Barcelona, apadrinat pel Sr. Pere Casamitjana Codina, que uns anys després també l'havia d'acompanyar al martiri. Va ser nomenat successivament vicari d'Orís el 1931, del Vilar el 1932 i de Navarcles el juliol de 1935.

Dos dies després d'esclatar la revolució del 36, és a dir, el dilluns dia 20 de juliol, a les sis de la tarda, sortiren a peu d'Avinyó Mn. Serra, juntament amb el rector i l'altre vicari, tots tres encara amb sotana, i es dirigiren cap al Pont de Cabrianes. En una casa d'aquest poble es varen vestir de paisà i aquella mateixa tarda continuaren el camí fins arribar a Manresa. Tots tres varen allotjar-se a casa de Mn. Serra durant vuit dies, al cap dels quals Mn. Serra i l'altre vicari es varen traslladar a Barcelona, on se separaren. Mn. Serra es va refugiar a casa dels seus padrins de primera missa, al carrer de la Diputació. Hi restà amagat fins el dia 3 de desembre de 1936, en què, amb motiu d'un registre, fou descobert i detingut juntament amb l'amo de la casa, el Sr. Pere Casamitjana. Tots dos varen ser assassinats l'endemà al cementiri de Montcada. El 1940 els seus germans identificaren el cadàver i, el 9 de juny del mateix any, fou traslladat a Navarcles i solemnement inhumat al panteó que s'aixecà al cementiri del poble.

MN. LLUÍS SERRADELL CASAS

Capellà de la colònia La Coromina de Torelló

Va néixer a Sant Quirze de Besora el 5 d'octubre de 1897. Estudià al Seminari de Vic i fou ordenat sacerdot el 29 de juny de 1922. El 1923 va ser vicari de Sant Vicenç de Castellet; el 1926, de Vinyoles d'Orís, i finalment fou nomenat capellà mestre de La Coromina, colònia fabril propera a Torelló.

Dos o tres dies després de la revolució del 36 es presentà al comitè de Torelló, el qual li va assegurar que no li havia de passar res i que no tenia per què moure's de La Coromina. Un parent seu sabé, pel cap de les patrulles de control de Vic, que Mn. Lluís Serradell era a la llista negra, com tants altres sacerdots. Va mirar per tots els mitjans si podia esborrar-lo de la llista, però el cap de patrulles li respongué que això no era possible; no obstant això, li assegurà que durant tres dies no seria molestat, perquè ell tindria cura que les patrulles no l'anessin a buscar. Immediatament, comunicà tot això a la seva família i un germà seu es dirigí a La Coromina per advertir-lo. Però Mn. Serradell va respondre que no havia fet res dolent, que per tant no li havia de passar res, i que així li ho havia assegurat el comitè de Torelló. El seu germà insistí, intentant convèncer-lo que corria perill, però tot va ser inútil, perquè, en darrer terme, deia el sacerdot que estava disposat a tot i, si calia, fins i tot a morir per Crist.

Davant aquesta actitud, el seu germà desistí, però després li enviaren un amic seu, el qual finalment va aconseguir convèncer-lo que havia de marxar, comprometent-se ell mateix a anar-lo a buscar en cotxe. Però va passar que el dia que havien de marxar, que ja era el tercer dels assenyalats pel cap de patrulles de Vic, a aquell amic se li va espatllar el cotxe, o una cosa semblant, i no pogué ser a La Coromina a l'hora convinguda. Mn. Serradell no es va moure, i aquella nit anaren a buscar-lo els del cotxe fantasma per portar-lo a declarar. Fou avisat el comitè de Torelló, però se'n desentengué; així és que el cotxe va continuar en direcció a Manlleu i, poc abans d'arribar a aquesta població, assassinaren el sacerdot, el 10 de setembre de 1936. L'endemà varen trobar el seu cadàver al costat de la carretera i fou enterrat al cementiri de Manlleu, on descansen les seves restes.

MN. FRANCESC SERVITJE GUITART

Resident a Manresa

Va néixer a Veciana el 23 de gener de 1875. Cursà els estudis eclesiàstics al Seminari de Vic i, més tard, el 1915, obtingué la llicenciatura en Teologia a la Universitat Pontifícia de Tarragona. Ordenat sacerdot el 19 de setembre de 1903, va ser nomenat capellà del noviciat dels Germans Maristes d'Espanya, amb residència primer a Les Avellanes, passant després amb el mateix càrrec a la ciutat de Manresa, on es dedicà també a l'ensenyament de llengües. Sacerdot de vasta il·lustració, publicà un llibre titulat «Els Sagraments de l'Església» i cooperà assíduament en la publicació de la revista «Butlletí de Predicació i de la Secció Catequística», que es publicava a Manresa. Fou impulsor del catecisme, de les joventuts catòliques, de l'Adoració Nocturna i gran propagador del rosari de Maria, amb la paraula i amb l'exemple.

En esclatar la revolució es refugià a la casa pairal de la seva família, anomenada «Els Tots», a Veciana. Hi va poder estar escassament un mes, perquè el 25 d'agost de 1936 la casa pairal «Els Tots» fou envaïda pels botxins, i en foren arrencats el propietari, Sr. Frederic, amb el seu germà Mn. Francesc, i assassinats aquella mateixa nit als boscos de Veciana. Les seves restes foren traslladades al cementiri de Veciana el 10 de maig de 1940.

MN. FRANCESC SINGLA FÀBREGAS

Resident a Vic

Va néixer a Santpedor el 27 de juny de 1865. Estudià al Seminari de Vic i rebé l'ordenació sacerdotal el 31 de maig de 1890. Aquell mateix any va ser nomenat vicari de Sant Mateu de Bages, i successivament prestà els seus serveis al santuari de la Mare de Déu de La Gleva, a Sant Martí de Centelles, a Centelles i a Moià, com a vicari, i a Gramuntell, com a ecònom. El 1897 cessà en els seus càrrecs parroquials per dedicar-se a la predicació, fins que, darrerament, s'havia retirat a Vic i estava adscrit a l'església dels Caputxins d'aquesta ciutat.

Després de la revolució de 1936 continuà amagat al seu pis del carrer de la Ramada, sense haver estat directament molestat, potser perquè havia passat desapercebut, fins a finals d'octubre. Per aquelles dates, en ocasió de no haver trobat al quart pis de la mateixa casa un sacerdot que buscaven, trucaren al tercer, que era el de Mn. Singla. Trigà una mica a obrir-los, però finalment, veient que era inútil resistir-se, els va obrir i fou assetjat a preguntes. Ell els exposà la seva situació: que era vell, pobre i que gairebé no hi veia ni hi sentia. Els milicians varen veure que tot allò era veritat, però endevinant que era sacerdot, li digueren: «No et moguis; demà tornarem a buscar-te per a una petita declaració, i en paus».

Tot just se n'hagueren anat els milicians, Mn. Singla decidí marxar del pis i es va refugiar de moment a casa d'uns veïns, enduent-se només el poc que posseïa en metàl·lic i títols. Els veïns el varen rebre caritativament, li donaren sopar i acceptaren guardar-li els diners, però com que ja havien sofert algun registre i temien altres registres, varen creure prudent que s'hostatgés en una altra casa, també del veïnat, però de menor perill. Efectivament, així ho feu, i allí va estar tranquil fins al 31 de desembre de 1936, quan per una casualitat —o providència— fou descobert de la manera següent: la mestressa de la casa on estava refugiat conversava amb altres dones en una casa veïna, quan es presentà una patrulla de milicians que, estranyats d'aquella reunió, els preguntaren una per una qui eren i amb qui vivien. No satisfets amb les declaracions que feu la que allotjava Mn. Singla, i sospitant alguna cosa, es personaren a casa seva i trobaren Mn. Singla, al qual reconegueren de seguida com a sacerdot i se'l varen endur detingut.

Ell, pel que sembla, amb promeses o amenaces —no se sap— els ho digué tot, entre altres coses allò dels diners que li guardaven. Immediatament, i ja era de nit, varen anar amb ell a la casa on els hi guardaven. En entrar, el mateix Mn. Singla els digué: «Venen pels diners; doneu-los-hi, perquè m'hi va la vida». Els de la casa varen intentar dissimular una mica, però veient que era inútil ho varen entregar tot, creient que deixarien lliure el sacerdot. Però no va ser així, sinó que se l'endugueren de nou, davant la sorpresa d'ell mateix. Ja al carrer, i davant el cotxe fantasma, encara el vell sacerdot va fer un intent de quedar-se, però el ficaren dins del cotxe a empentes. L'endemà al matí aparegué un cadàver al Pont del Llop. Es donà per suposat que era el de Mn. Francesc Singla.

MN. JOSEP SOLDEVILA CODINA

Resident a Manlleu

Va néixer a Manlleu el 17 de juny de 1887. Estudià els cursos de llatí a Manlleu i la resta de la carrera al Seminari de Vic. Rebé l'ordenació sacerdotal el 23 de setembre de 1911. Fou primer sagristà a Manlleu i després a Santa Mònica, de Barcelona. Després, durant dotze anys, va ser capellà de la Companyia Transatlàntica i, finalment, passà a residir a Manlleu com a adscrit a l'església parroquial d'aquesta població.

En esclatar la revolució de 1936 es refugià en una casa de pagès de Sant Martí Sescorts, on va viure amagat fins el febrer de 1937, quan intentà passar la frontera. Fou detingut el 12 de febrer de 1937 pel comitè de la Pobra de Lillet. En registrar-lo i trobar-li un rosari, li varen dir: «Ets un sacerdot», i ell respongué: «Sí que ho soc, i amb tota honra». Això bastà per condemnar-lo a mort, i fou assassinat aquell mateix dia a la plaça de la Pobra de Lillet. En caure, demanà misericòrdia a Déu per ell i pels seus assassins, dient: «Perdoneu-me, Jesús meu, i perdoneu-los, que no saben el que fan». Un dels milicians, en sentir-lo, se li acostà i li digué: «Ell t'ajudarà», i al mateix temps li va disparar el tret de gràcia a les temples. Fou enterrat al cementiri de la Pobra i traslladat el 21 de novembre de 1939 al cementiri de Manlleu.

MN. JAUME SOLER FABREGÓ

Resident a Manlleu

Va néixer a Granollers de la Plana el 12 de gener de 1909. Després de cursar les primeres lletres al col·legi dels Germans de les Escoles Cristianes de Manlleu, passà al Seminari de Vic per seguir els estudis eclesiàstics, essent ordenat sacerdot el 18 de juny de 1933. Nomenat sagristà de la parròquia de Manlleu, exercí el seu càrrec amb zel i puntualitat exemplars fins als atzarosos dies de juliol de 1936.

Refusà deixar els seus, confiant en la seva conducta senzillíssima i pacífica, que no podia haver-li creat cap enemic; i també en això fonamentaren els seus familiars l'esperança que mai no seria molestat. Portà una vida cenobítica, ocupat a llegir llibres espirituals, principalment el Kempis. Ni un sol dia deixà el res de l'Ofici Diví, i solia també resar el sant rosari amb els seus familiars, reclosos a la seva cel·la per por de ser denunciats. Es recorden d'ell aquestes frases: «El món s'ha tornat boig perquè s'ha apartat de Déu». «No cal amoïnar-se; si em maten seré màrtir». «Tant és 20 anys més com 20 anys menys». També solia dir que no temia res, perquè mai no havia molestat ningú.

I sens dubte era veritat; però, malgrat això, el comitè de Manlleu el va anar a buscar a casa seva el dia 11 de setembre de 1936, a la tarda. El portaren al seu local, on estigué detingut un parell d'hores, i aquella mateixa tarda li donaren mort al terme de Sant Martí Sescorts, al lloc conegut com «El Trencant del Torrent». Abans de disparar, es diu que, plorant, pregà als seus botxins: «No em mateu, si us plau». La descàrrega fou la resposta, i caigué materialment banyat en la seva sang. L'endemà, de matinada, fou enterrat al cementiri de Sant Martí Sescorts.

MN. MIQUEL SOLER SERRA

Capellà de la Casa de Misericòrdia de Vic

Va néixer a Rodors el 26 de novembre de 1869. Cursà els estudis eclesiàstics al Seminari de Vic i rebé l'ordenació sacerdotal el 19 de setembre de 1896. El 1897 va ser nomenat vicari de Monistrol de Calders; el 1900, de Sant Pere de Torelló; el 1901, de Manlleu; el 1904, de Santa Maria de Manresa, i aquell mateix any, de la Pietat, de Vic; el 1907, de la Mare de Déu del Carme, de la mateixa ciutat, i finalment, el 1907, fou nomenat capellà de la Casa de Misericòrdia de Vic, càrrec que exercí fins que esclatà la revolució de 1936, és a dir, durant vint-i-nou anys.

Des dels primers dies fou molt molestat a la Casa de Misericòrdia per les anades i vingudes de delegats i comissions del comitè i del Municipi per fiscalitzar i requisar el benèfic establiment. Davant l'amenaça d'incendiar l'església, prengué el Santíssim i el va portar al seu pis, on donà la comunió a totes les residents i les exhortà fervorosament. Entre visites, amenaces i exigències, fou finalment expulsat el dia de la festa patronal de l'Institut, festivitat de Santa Anna, el 26 de juliol. A partir d'aquell dia vivia més o menys amagat, però les internes notaven que les seves sortides eren molt vigilades, perquè sens dubte sospitaven que es comunicaven amb ell. El dia 11 de novembre de 1936, a les set de la tarda, els milicians es varen presentar al pis on vivia, manant-li que es presentés al comitè i dient-li que no li passaria res, com solien dir. Però l'endemà fou trobat assassinat juntament amb Mn. Pius Prat, a la carretera de Ripoll. Va ser enterrat al cementiri de Gurb fins que, després de la guerra, les seves restes foren traslladades al cementiri de Vic.

MN. CRESCENCI SOLER SOLER

Rector retirat de Sant Joan de Llorac, resident al Vendrell

Va néixer a Sant Julià de Vilatorrada el 12 d'abril de 1878. Va estudiar llatí a Manlleu i prosseguí la carrera eclesiàstica al Seminari de Vic. Fou ordenat sacerdot el 19 de setembre de 1903. El 1906 va ser nomenat vicari de Campdevànol; el 1909, de Sant Vicenç de Torelló; el 1913, de la Soledat, d'Igualada, i el 1916, de Ripoll. El 1918 passà a ser ecònom de Montpalau, i el 1919, de Calonge. El 1924 fou nomenat rector de Llorac, càrrec que exercí fins al 1932, quan, per motius de salut, es retirà de la vida parroquial i es va traslladar al Vendrell, Tarragona, per ocupar el càrrec de capellà de l'hospital d'aquella població.

Allí el sorprengué la revolució del 36. Passà uns quinze dies amagat en una casa de pagès del mateix Vendrell, però, essent després descobert, es va traslladar a Barcelona. Al cap de vuit dies ja fou detingut pels milicians i traslladat al vaixell «Uruguai», on estigué pres fins al 8 de setembre. En aquesta data se l'endugueren i el varen tancar en una cort, on li van fer passar la nit, el maltractaren i, amb ràbia furiosa, martiritzaren tots els seus membres. L'endemà al matí, en veure que tot el seu cos sagnava, el varen portar al Camp de la Bota, el ruixaren amb benzina i li calaren foc, quedant les seves restes reduïdes a cendra. Mentre estigué amagat edificava tothom, resant contínuament el rosari i dient que de bon grat vessaria la seva sang per Nostre Senyor Jesucrist, perdonant i pregant per tots els qui el perseguïen i pels mateixos que l'havien de martiritzar.

MN. VICENÇ SUBIRANAS CODINA

Rector de Santa Maria del Coll

Va néixer a Vinyoles d'Orís el 15 d'abril de 1891. Estudià al Seminari de Vic i fou ordenat sacerdot el 21 de desembre de 1918. Va ser vicari de Castellbell el 1920; de Collsuspina el 1922; de Folgueroles el 1925; de Tona el 1928, i de Sant Pere Màrtir (actualment Crist Rei) de Manresa el 1934. Des de 1935 era rector de la Mare de Déu del Coll.

Els primers dies de la revolució de 1936 se n'anà a Tona, on va estar dos dies, i després es dirigí a la seva casa natal, a Vinyoles d'Orís. Allí estigué amagat, emprant la major part del temps en l'oració i la meditació, i esperant que l'anessin a buscar. Diverses vegades feu als seus familiars aquesta advertència: «Si em venen a buscar, no sortiu; ja sortiré jo mateix de seguida, a fi que no us passi res a vosaltres». En efecte, el dia 17 d'agost de 1936, el comitè d'Osor, acompanyat d'alguns de la localitat, el varen anar a detenir i se l'endugueren primer a la fàbrica de Despujol, i d'allà a Osor. No se sap res més d'ell. Se suposa que fou assassinat aquell mateix dia, però s'ignora com i on; tampoc no se sap on és enterrat.

MN. RICARD TANYÀ FLOTATS

Beneficiat de la Seu de Manresa

Va néixer a Manresa l'1 d'octubre de 1874. En aquesta mateixa ciutat inicià la seva formació humanística, que en els primers anys de l'adolescència orientà els seus passos cap al sacerdoci al Seminari de Lleida, primer, i després al Seminari de Vic, per als estudis de Filosofia i Teologia. Ordenat sacerdot el 23 de setembre de 1899, exercí el seu ministeri com a vicari al Vilar, Rajadell i Vacarisses, i com a capellà de l'hospital de Manresa, manifestant sempre un caràcter actiu i emprenedor. Mogut per aquest impuls, el 1914 marxà cap a Santiago de Xile, que fou camp del seu apostolat durant quinze anys. Retornat a Espanya, de la qual sempre havia sentit enyorança, encaminà els seus passos cap a la seva ciutat nadiua, i el 1928 fundà a la Seu de Manresa un benefici, on residí fins el dia en què esclatà la revolució.

Sempre actiu i amb bona salut, el prelat entengué que podia utilitzar les seves energies en una obra profitosa i, així, quan els PP. Jesuïtes foren expulsats de la Residència de Sant Ignasi, li encarregà el govern de l'església que ells regentaven, càrrec en el qual romangué fins al 18 de juliol de 1936. Veient com es desenvolupaven els esdeveniments, va considerar allunyar-se de Manresa buscant refugi en un lloc on no fos conegut; però, en els designis de Déu, havia de ser una altra de les víctimes de la revolució, ja que, poc després d'haver establert la seva residència a Barcelona, allí l'anaren a buscar per portar-lo a la immolació. Del seu martiri, que començà en ser arrencat violentament de casa seva, no se n'ha pogut esbrinar res més.

MN. JAUME TANYÀ GREGORI

Resident a Manresa

Va néixer a Manresa el 5 d'abril de 1887. El 1907 ingressà al Seminari Diocesà de Vic, on, acabats els estudis eclesiàstics, fou promogut al sacerdoci el 18 de setembre de 1915. Sacerdot humil i pietós, fou incorporat, en qualitat d'adscribit, a la parròquia de la Mare de Déu del Carme de Manresa, on prestà els seus serveis amb assiduïtat i fervor.

Potser massa confiat en els primers moments de la revolució, no trigà a adonar-se del risc que amenaçava tots els sacerdots. Així, quan l'1 de setembre de 1936, ja detingut al Casino, convertit en seu central del comitè de Manresa, rebé la visita de la seva germana, es va limitar a dir-li que, al seu entendre, «el panorama era negre, molt negre». Tan negre resultà per a ell que, aquell mateix dia, a la nit, quan els seus familiars varen tornar a interessar-se per ell, se'ls respongué que no s'havien de preocupar, perquè ja estava en llibertat. I així era: lliure dels botxins i dels lligams d'aquesta vida mortal, perquè havia estat afusellat prop de l'anomenada «Casa Blanca de Sant Iscle», prop de Sant Fruitós de Bages, al cementiri del qual reberen sepultura les seves restes mortals.

MN. MARC TERRADELLAS RIERA

Organista de la Soledat d'Igualada

Va néixer a Calldetenes l'1 de març de 1883. Cursà els estudis de llatí, filosofia i teologia al Seminari de Vic, i va ser ordenat sacerdot el 18 de setembre de 1909. El 1912 fou nomenat vicari de Copons, i quatre anys després, el 1916, organista de la Soledat d'Igualada, càrrec que exercí durant vint anys, fins a la seva mort.

Va ser detingut el dia 8 de setembre, a Riudeperes, el seu poble natal, pel comitè de Vic, acompanyat del de Riudeperes. En ser detingut, digué serenament als milicians: «Veni a buscar-me per matar-me; què us he fet?». I, com és natural, no el varen poder acusar de res. «Bé — continuà ell—, moriré per Jesucrist, i perdono els assassins». Fou conduït aquell mateix dia a la carretera de Vic a Manresa i assassinat al quilòmetre 2, amb tres trets al cap. Restà una hora amb vida, pregant a Déu i perdonant els botxins. El varen trobar a la vorera de la carretera i enterrat al cementiri de Múnter el 9 de setembre de 1936.

MN. JOAN TOLL FERITCLE

Rector de Sant Esteve de Tavèrnoles

Va néixer a Vic el 23 de juny de 1877. Estudià la carrera eclesiàstica al Seminari de Vic i rebé l'ordenació sacerdotal el 20 de setembre de 1902. El 1904 va ser nomenat vicari de Granera; el 1907, de Gombreny; el 1908, de Balenyà; el 1912, de Santa Maria de Corcó; i el 1913, de Santa Maria de l'Estany. El 1917 passà a ser ecònom de Sant Martí Sacalm; el 1924, rector de Vinyoles de Portabella; el 1933, ecònom de Sant Martí de Centelles; i finalment, el 1935, fou nomenat rector de Tavèrnoles.

En esclatar la revolució encara romangué alguns dies a Tavèrnoles, fins al 22 de juliol, quan, juntament amb Mn. Josep Serra, rector de Folgueroles, se n'anà a una masia anomenada «Les Garrigues», prop de Savassona. Allí restaren mig amagats, fins que els assassins varen aconseguir esbrinar on era el rector de Folgueroles, que de moment era qui buscaven. Es presentaren, doncs, al mas el dia 6 d'agost de 1936 amb la intenció d'endur-se Mn. Josep Serra, però Mn. Joan Toll també es va donar a conèixer, dient que no volia abandonar el seu ancià company i que, on anés aquest, també hi aniria ell. Així, se'ls endugueren tots dos i els varen matar no gaire lluny de la casa, llançant després els seus cossos al barranc anomenat «Clot de l'Infern». Aquests assassins foren els mateixos que aquell dia, continuant el camí fins a Sau, sorprengueren i donaren mort al Sr. Teodor de Mas i al seu gendre Sr. Joan Traveria Pubill, que havia estat alcalde de Vic fins el 16 de febrer d'aquell any. Les restes de Mn. Joan Toll reposen al cementiri de Tavèrnoles.

MN. JAUME TORNAMIRA GUIXÉ

Rector de Sant Vicenç de Calders

Va néixer a Borredà l'1 de gener de 1871. Estudià al Seminari de Vic i fou ordenat sacerdot el 18 de setembre de 1897. Va ser vicari de Salsellas, de Viladrau, de Sallent i de Ripoll. El 1910 fou nomenat ecònom de Bellprat; el 1913 passà a ser-ho de Calders, i des del 1915 era rector del mateix Calders.

En esclatar la revolució de 1936 es trobava a la rectoria. Diversos veïns li pregaren que marxés de casa seva, oferint-li allotjament a les seves, però no ho volgué acceptar, dient que no havia fet cap mal a ningú i que, si el mataven, moriria per Déu. Mn. Ramon Feu, el seu vicari, va voler córrer la mateixa sort que el rector. Celebraven cada dia la santa missa i varen portar sotana fins el mateix dia de la detenció, que fou executada pel comitè local el dia 23 de juliol de 1936. S'acomiadà de la seva germana Dolors dient: «No ens veurem més. Pensa que moro per Déu». El comitè local el va entregar a un altre comitè i, l'endemà, 24 de juliol, fou assassinat a Cabrera de Mataró, juntament amb Mn. Ramon Feu, vicari, i Mn. Marià Gros, ecònom de Marfà. Tots tres varen ser enterrats al cementiri de Cabrera de Mataró.

MN. ALFONS TORRENT ESTRADA

Professor del Seminari de Vic

Va néixer a Sant Hilari Sacalm el 4 de març de 1894. Estudià el batxillerat a l'Institut de Figueres; un curs de Filosofia i quatre de Teologia al Seminari de Vic; i la llicenciatura en Teologia i el doctorat en Dret Canònic a la Pontifícia Universitat de Comillas. La seva ordenació sacerdotal se celebrà a Santander el 22 de setembre de 1917. En tornar de Comillas, el 1919, fou nomenat prefecte de disciplina del Seminari, i des del 1924 fou professor de Moral. També va ser capellà de les Religioses Adoratius —Sagramentàries—, consiliari parroquial dels feiocistes, director de la «Fulla Dominical» i secretari del Secretariat Catequètic. Amb tots els seus càrrecs i ocupacions, no deixà mai la pràctica d'ensenyar personalment el catecisme als infants.

Els primers dies de la revolució romangué al seu domicili de capellà de les Sagramentàries; celebrava i administrava els sagraments d'amagat. A primers d'agost marxà a una altra casa i, després de canviar una o dues vegades, a mitjan agost se'n va anar cap a Sant Hilari Sacalm, refugiant-se a casa de la seva mare. Pensava tornar a Vic, però davant una alarma imprevista, la nit del 6 al 7 de setembre, sortí en direcció a Breda i ja no se'n va saber res més. Naturalment, se suposa que fou assassinat, probablement aquell mateix dia, a la carretera de Sant Hilari a Breda.

MN. DAMIÀ TORRENTS COLL

Beneficiat de Santa Maria de Ripoll

Va néixer a Ripoll el 21 de juliol de 1882. Fou el gran de tretze germans, l'últim dels quals, Mn. Vicenç, fou també sacerdot i màrtir. Rebé l'ordenació sacerdotal de mans de l'Excm. Sr. Bisbe de Vic, Dr. Torras i Bages, el 18 de setembre de 1909. Residí alguns anys a Barcelona fins que, el 1912, prengué possessió del benefici de Sant Joaquim i Sant Carles Borromeu a la basílica de Santa Maria de Ripoll, càrrec que exercí fins a la seva mort. Fou devotíssim del culte a Santa Maria de Ripoll, a la qual dedicà composicions musicals delicadíssimes. Fou mestre inspirat i laboriós de la capella de Santa Maria i del cor de l'Arxiconfraria de Filles de Maria, director espiritual de les Germanes Josefines de l'Hospital i confessor assidu de la parròquia.

Com la major part dels màrtirs de Ripoll, fou detingut i conduït al local anomenat «Mútua de Sant Hou», on va estar alguns dies empresonat, fins la nit del 28 d'agost de 1936, en què, juntament amb el seu germà Mn. Vicenç, fou assassinat a Sant Llorenç de Campdevàrol, després d'haver estat bàrbarament maltractat. Dos sacerdots germans i dos màrtirs.

MN. VICENÇ TORRENTS COLL

Vicari organista de Sant Quirze de Besora

Va néixer a Ripoll el 7 de març de 1908. Després de cursar el batxillerat al col·legi d'ensenyament mitjà d'aquella vila, sentí una profunda inclinació a l'estat sacerdotal. Cursà els estudis eclesiàstics al Seminari Diocesà de Vic i fou ordenat sacerdot el 14 de juny de 1930. Exercí primer el càrrec de vicari de Vidrà i passà després a Sant Quirze de Besora, on, en esclatar la revolució de juliol de 1936, exercia la doble missió evangèlica i artística de vicari organista.

El varen conduir pres a Ripoll, quedant detingut al local de la «Mútua de Sant Hou», on donà mostres de veritable i autèntica vida cristiana. Fou digne de tot respecte i admiració el valor amb què, tots els dies del seu empresonament, resava el sant rosari en companyia del seu germà Mn. Damià, sense fer cap cas de les mirades irades dels milicians encarregats de la vigilància i custòdia de tots els presos reunits a la Mútua. Fou assassinat la nit del 28 d'agost de 1936, als voltants de l'església de Sant Llorenç de Campdevàrol, sacrificat juntament amb el seu germà gran.

MN. JAUME TORT PUJOL

Vicari de Sant Hilari Sacalm

Va néixer a Avinyó el 24 de març de 1901. Estudià al Seminari de Vic i fou ordenat sacerdot el 15 d'agost de 1926. El 1927 va ser nomenat vicari de Castellfollit del Boix; el 1928, de Freixanet; el 1930, de Santa Maria d'Oló; i el novembre de 1935, de Sant Hilari Sacalm. A partir del 18 de juliol de 1936 residí a la mateixa rectoria de Sant Hilari fins al migdia del 23 de juliol.

Aquell mateix dia es traslladà, juntament amb el rector i un altre vicari, a una casa humil de la mateixa parròquia. El dia 27 passaren la nit en una casa de pagès i, l'endemà, dia 28, varen marxar junts amb el cotxe de línia cap a Vic. Des d'allà, Mn. Tort es va traslladar a Manresa, on tenia un germà, amb la finalitat de dirigir-se després a Avinyó, el seu poble natal. Amb aquest propòsit sortí de Manresa a peu el dia 29 de juliol de 1936 i, quan passava pel Pont de Cabrianes, va observar que unes dones el seguien, sospitant sens dubte que era sacerdot. Aleshores va accelerar el pas, però abans de sortir del pont que travessa allí el riu es trobà amb el comitè de Sant Fruitós, que venia d'assassinar el jesuïta P. Peipoch a poca distància d'allà, al lloc anomenat «Les Tapies». Com és de suposar, Mn. Tort fou detingut a instàncies de les dones que el seguien i portat de nou a l'Hostal del Pont, on el varen interrogar i li feren repetides propostes de renegar de Déu i seguir-los a ells, és a dir, fer-se dels seus i així salvar la vida. A això ell respongué sempre resoltament: «Jo no renego; jo soc sacerdot i ho continuaré essent, i moriré sacerdot; si em mateu, serà una gran joia per a mi i una gran desgràcia per a vosaltres». No podent reduir-lo, se'l varen endur seguint la carretera en direcció a Artés i, en arribar al quilòmetre 4, a uns vint-i-cinc metres fora de la carretera, al peu o molt a prop de la casa anomenada «Sant Hilari Nou», fou assassinat. Segons declaració del metge que practicà l'autòpsia, el cos de Mn. Tort presentava vint-i-cinc orificis de bala. Tot això ocorregué el 29 de juliol de 1936, al migdia. Va ser traslladat i enterrat al cementiri d'Artés. Quan va morir portava al damunt, entre altres coses, una relíquia del Beat P. Claret.

MN. BENET TURCÓ TRASERRA

Rector d'Orís

Va néixer a Puig-reig, Solsona, el 16 de juny de 1883, però traslladat a Manlleu als 7 anys. Estudià al Seminari de Vic i va rebre l'ordenació sacerdotal el 18 de setembre de 1909. Exercí els càrrecs següents: el 1912, vicari mestre de Sant Joan de Vilatorrada; el 1914, vicari de Santa Eulàlia de Riuprimer; el 1917, de Savassona; el 1922, ecònom i el 1924, rector de Salselles; i, finalment, des del 23 de maig de 1935, era rector d'Orís.

Els primers dies de la revolució va viure amagat al bosc i en les cases que el volgueren acollir; però després va tornar a la rectoria, se sindicà i s'ocupava en les feines del camp. Li asseguraven que no li passaria res, però ell deia que no li importava ser assassinat, si ho havia de ser pel fet de ser sacerdot. La tarda del 16 d'agost de 1936 uns milicians del comitè de La Mambra varen anar a la rectoria preguntant pel rector d'Orís, que havia d'anar a declarar. Es va presentar de seguida, dient-los que era ell, i que si volien matar-lo per ser sacerdot, estava preparat. S'acomiadà dels presents demanant un parenostre per ell i prometent-los que pregaria al cel per ells i pels qui l'anaven a matar. Se'l varen endur i, poc després, molt a prop de la rectoria, des d'on es pogueren sentir clarament els trets, va ser assassinat. L'endemà fou recollit el seu cadàver, al qual trobaren uns rosaris, i va ser enterrat al cementiri d'Orís.

MN. JOSEP VALLÈS TORRA

Capellà de la Clínica l'Aliança de Vic

Va néixer a Pallerols de Talavera el 12 de novembre de 1876. Estudià al Seminari de Vic i rebé el presbiterat el 28 de març de 1903. Al principi fou professor del Col·legi de Sant Miquel dels Sants, de Vic; després, el 1905, vicari de Sant Martí d'Albars; el 1906, de Llaers; el 1909, de Calders; el 1910, de Calaf; el 1915, de Santa Maria d'Igualada; el 1916, regent de La Tallada; el 1917, ecònom de Sant Quirze de Besora; el 1924, ecònom de Les Llosses; i el 1925, rector d'aquesta mateixa parròquia, fins al 1935, quan es traslladà a Vic en qualitat de capellà de la clínica l'Aliança.

En esclatar la revolució es refugià a la mateixa clínica, on es va poder estar tres setmanes, exercint encara el seu ministeri més o menys d'amagat i administrant els sagraments a les religioses i a alguns malalts. Després, es va retirar al seu domicili del carrer Manlleu, on fàcilment hauria pogut passar desapercebut, ja que feia poc temps que residia a Vic. Se li varen donar facilitats per absentar-se, però no ho volgué, dient que preferia abandonar-se al que disposés la voluntat de Déu per mitjà de la seva providència. Sembla que fou descobert per una indiscreció involuntària d'una persona que el coneixia i, de seguida, elements destacats del comitè de Vic es varen presentar al seu domicili el 20 d'agost de 1936 i se l'endugueren amb el pretext de prestar declaració sobre assumptes de la clínica. En sortir del pis el registraren per veure si portava armes, i ell els mostrà un crucifix dient-los: «Mireu, l'única arma que porto». Ells varen esclatar en blasfèmies, però ell no va voler treure's la creu del damunt. El conduïren a la Casa de la Ciutat de Vic, on estigué detingut aquella nit. Sembla que l'endemà el varen portar a Sant Quirze de Besora, ja que allí sopà el dia 21 a la nit, a la Fonda Bosch, on es va donar a conèixer. S'ignora tota la resta. Probablement fou assassinat el 22 d'agost de 1936, juntament amb altres dos sacerdots que anaven amb ell, no se sap si a Collsuspina o a Sant Martí de Riudeperes. També s'ignora on reposen les seves restes mortals.

MN. PERE VERDAGUER BASSAGANYA

Rector retirat d'Orís, resident a Sant Joan de les Abadesses

Va néixer a Sant Joan de les Abadesses el 7 de maig de 1873. Cursà la carrera eclesiàstica al Seminari de Vic i rebé l'ordenació sacerdotal el 22 de setembre de 1900. Fou successivament vicari de Sant Pau de Segúries, de Balsareny, de la Mare de Déu del Carme i de la Seu de Manresa, i de la Catedral de Vic. El 1912 fou nomenat ecònom i el 1915 rector, d'Orís, càrrec que ocupà fins al juliol de 1935, quan, per la seva salut precària, es va retirar i passà a viure amb els seus familiars al seu poble natal, on el trobà la revolució de 1936.

No es va moure de casa seva, perquè els del comitè local li havien assegurat que no li passaria res. Amb tot, no va sortir mai al carrer, vivint retirat a casa seva i edificant els familiars pel seu esperit d'oració i de conformitat amb la voluntat de Déu. Malgrat totes les promeses, el diumenge dia 6 de setembre de 1936, a la tarda, diversos membres del comitè d'Olot i de Sant Joan de les Abadesses el varen anar a buscar. Mn. Pere, conscient de la seva mort propera, s'acomiadà dels seus familiars dient-los serenament: «Adeu, fins al cel». Fou portat a la presó del poble, on restà detingut la resta de la tarda, i al vespre del mateix dia va ser conduït a la carretera de Capsacosta, Sant Salvador de Bianya, i assassinat juntament amb Mn. Josep Masdéu, beneficiat, i Mn. Esteve Orriols, vicari de Sant Joan de les Abadesses. Enterrat l'endemà a la mateixa cuneta de la carretera, les seves restes foren traslladades al cementiri de Sant Joan el 12 d'abril de 1939.

MN. PERE VERDAGUER RAURELL

Resident a Vic

Va néixer a Vic el 2 de setembre de 1888. Des de 1901 cursà la carrera eclesiàstica al Seminari de Vic i rebé l'ordenació sacerdotal el 18 de setembre de 1915. Exercí sempre el càrrec de capellà mestre de la família Vilarrúbia de Torrellebreta, adscrit a la parròquia de Nostra Senyora de la Pietat, de Vic. Era un bon literat, com ho demostra el gran nombre de premis que obtingué en Jocs Florals. Havia col·laborat en gairebé totes les revistes i diaris de Catalunya. La seva predilecció era la crítica literària, com ho prova el seu llibre titulat «Estudis literaris», publicat el 1935. Tenia preparada per a la publicació una selecció de les seves millors poesies amb el títol «Aures de la Plana». Era el «cap de colla» dels «Romeus de l'Esbart», de Vic.

En esclatar la revolució residí primer al Mas Torrellebreta, de Seva, fins el dia 8 d'octubre de 1936, quan per pròpia voluntat es va traslladar a un pis on vivia una tia seva, al carrer de Gurb, de Vic. Passà tot aquell temps tancat a l'habitació, resant sovint el sant rosari, a més de la pregària pròpia dels sacerdots. El dia 22 d'octubre de 1936, a les quatre de la tarda, els milicians es varen presentar a casa de la seva tia reclamant Mn. Verdaguer. Se l'endugueren i, a empentes, el varen obligar a pujar al cotxe que els esperava al carrer. Sortiren per la carretera de Sant Hilari Sacalm i a la mateixa carretera l'assassinaren. S'ignora el lloc exacte, si bé sembla que fou abans d'arribar al Coll de Romegats. No se sap on va ser enterrat.

MN. JAUME VERNEDA CASANOVAS

Rector de Sant Martí de Sesgueioles

Va néixer a Santpedor el 18 d'abril de 1882. Estudià al Seminari de Vic i fou ordenat sacerdot el 18 de setembre de 1909. El 1912 va ser nomenat vicari de Sagués; aquell mateix any, del Vilar; el 1918, de Sant Martí de Tous; el 1919, vicari mestre d'Albarells; el 1925, rector d'Albarells; i el 1935, rector de Sant Martí de Sesgueioles.

Els primers dies de la revolució de 1936 continuà a la rectoria fins el dia 22 de juliol inclòs, dia en què encara celebrà missa a l'església. A partir d'aleshores va viure la major part del temps amagat en una cova de la muntanya, juntament amb Mn. Eusebi Rosich, rector del poble veí de Miralles. De tant en tant, tornaven a les seves rectories, i aprofitant aquestes anades, Mn. Verneda va aconseguir recollir en una caixa i enterrar els objectes litúrgics de més valor —custòdia, vera creu, calzes, etc.—, que així es pogueren salvar. Cap al 25 d'agost, havent-hi hagut una alarma al poble, decidiren amb Mn. Rosich marxar definitivament i, després d'estar uns dies al bosc, varen emprendre el camí cap a la frontera per la Seu d'Urgell. Sens dubte, atès que les dades coincideixen, Mn. Verneda ha de ser el sacerdot desconegut company de Mn. Rosich al qual es feia referència en la biografia d'aquest. Tots dos varen ser detinguts prop de la frontera, al lloc anomenat "Pedraparet", al terme de La Vansa (Alt Urgell). Varen ser lliurats al comitè d'Alinyà i després al d'Organyà, alguns membres del qual se'ls endugueren en cotxe en direcció a la Seu d'Urgell. Se suposa que foren assassinats pel camí i enterrats després al cementiri de la Seu d'Urgell.

MN. JOSEP VILA GASSÓ

Beneficiat de la catedral de Vic

Va néixer a Igualada el 2 de desembre de 1883. Va cursar els estudis eclesiàstics al Seminari de Vic i fou ordenat sacerdot el 24 de setembre de 1910. Va cantar la seva primera missa a Montserrat i llavors va estar alguns anys a Barcelona primer, a la parròquia de la Concepció i després, a Santa Maria del Mar, perfeccionant, al mateix temps, els seus coneixements de cant gregorià. L'any 1915 va prendre possessió d'un benefici de xantre a la catedral de Vic. El temps lliure que li quedava es dedicava a ensenyar el catecisme i cant religiós a les escoles i esglésies del caputxins i de Sant Francesc de Vic.

Quan va esclatar la guerra, el 1936, era a Igualada, la seva ciutat natal, on passava uns dies de vacances. Va ser detingut a casa seva, a Igualada, per milicians del comitè local, alguns d'ells coneguts de la germana de Mn. Vila. Quan va marxar, va dir que moria per Déu i que l'únic que li sabia greu era deixar sola la seva germana Teresa, amb qui vivia. El varen fer entrar al cotxe fantasma on rebé burles i humiliacions. Agafaren la carretera que passa per Carme i, als voltants d'aquest poble, el varen disparar i també obrir el cap. Va ser la nit de l'1 al 2 d'agost de 1936. Enterrat primer al cementiri de Carme, el 22 d'agost de 1939 va ser traslladat al d'Igualada.

MN. JAUME VILÀ GUITERES

Professor del Col·legi d'Ensenyament Mitjà de Sant Miquel dels Sants de Vic

Va néixer a Vic el 2 de juny de 1902. Cursà la carrera eclesiàstica al Seminari de Vic i rebé l'ordenació sacerdotal el 29 de juny de 1925. Aquell mateix any fou nomenat professor del Col·legi de Sant Miquel dels Sants, de Vic, càrrec que exercí fins a la revolució, respectat pels seus alumnes i estimat pels seus companys professors pel seu caràcter jovial i la seva capacitat de treball. Era incansable en les seves tasques quotidianes de magisteri i en la predicació de la paraula divina, a la qual s'havia dedicat plenament.

La revolució el sorprengué al Mas Pujolriu de Falgars, on cada estiu solia passar uns dies. El dia 7 d'agost de 1936 es presentaren al mas milicians de Manlleu i de Joanetes per practicar-hi un registre. En preguntar per les persones que hi havia a la casa, Mn. Vilà no volgué ocultar la seva condició de sacerdot i, com que no duia documentació suficient, els milicians li varen ordenar que l'endemà anés a Vic i es presentés al comitè per posar en regla els seus papers, garantint-li que no li havia de passar res. Complint les ordres dels milicians, el dia 8 al matí va agafar el cotxe de línia d'Olot a Vic. Però, en arribar a l'enllaç de les carreteres de Roda i Manlleu, un cotxe de turisme ocupat per membres dels comitès de Vic i Manlleu va fer aturar el cotxe de línia i va obligar Mn. Vilà a baixar-ne i a pujar al cotxe que ells ocupaven. El cotxe es dirigí cap a Manlleu, on es va aturar per uns moments, i tot seguit tornà per la mateixa carretera d'Olot fins arribar prop del Mas Fàbregas, al terme de Rupit, on Mn. Vilà fou assassinat a tocar de la carretera. Va ser enterrat al cementiri de Pruit i, el juliol de 1939, traslladat al cementiri de Vic.

MN. RAMON VILA VILA

Vicari mestre de Súria

Va néixer a Sant Quirze de Besora el 8 de gener de 1910. Cursà els estudis eclesiàstics al Seminari de Vic i rebé l'ordenació sacerdotal el dia 25 de setembre de 1932. El novembre del mateix any fou nomenat vicari mestre de Súria, càrrec que exercí fins a la seva mort, llevat d'alguns mesos d'interrupció, de febrer a setembre, que va ser a Barcelona complint el servei militar.

En esclatar la revolució de 1936 marxà de Súria i es va amagar per la muntanya i pels boscos, dirigint-se al seu poble, Sant Quirze de Besora, on arribà el dia 3 d'agost, després d'haver passat la nit del 2 al 3 al santuari de la Mare de Déu dels Munts. Es creia segur a casa seva, pensant que el comitè no s'ocuparia d'ell. Però no fou així, sinó que la nit del 23 d'agost de 1936 els milicians ja trucaven a la porta de casa seva. De moment s'amagà, però davant les protestes dels milicians, que deien que només es tractava d'una breu declaració, i confiant, d'altra banda, en l'antiga amistat d'alguns membres del comitè, decidí presentar-se. Tanmateix, en passar davant de la seva mare, per l'emoció no li pogué dir res; només li va agafar la mà i hi deixà el rellotge com a record. El varen portar a l'Ajuntament juntament amb el seu pare, al qual preguntaren si tenia diners per salvar el seu fill; havent respost que no, fou acomiadat. Quan va passar davant del seu fill, aquest li digué: «Adeu, pare; fins al cel». A dos quarts de dues d'aquella mateixa nit del 23 al 24 d'agost, el jove sacerdot de vint-i-sis anys, fou assassinat, al costat de la carretera, al lloc anomenat la Costa Cogulera. Va ser enterrat l'endemà al cementiri de Sant Quirze de Besora.

MN. JOSEP VILALTA SERRADELL

Rector retirat de Tavèrnoles, resident a Vic

Va néixer a Gombreny el 18 de març de 1868. Estudià al Seminari de Vic i rebé l'ordenació sacerdotal el 18 de setembre de 1891. Exercí els càrrecs següents: el 1891, vicari mestre del Vilar; el 1892, vicari de Gombreny; el 1894, de Castellterçol; el 1894, de Sallent; el 1900, ecònom d'Ogassa; el 1901, regent de Susqueda; el 1908, rector de Viladonja; el 1912, ecònom i el 1914 retor, de Tavèrnoles. El 1935 es retirà i se'n va anar a viure a Vic amb un seu germà.

Uns dies abans de la revolució de 1936, tots dos germans sortiren de Vic amb intenció de passar una temporada a Gombreny. En passar per Sant Quirze de Besora, Mn. Josep Vilalta es va aturar a Vidrà per a visitar el rector, amic seu. Allí el sorprengué el Moviment del 18 de juliol. Vestint-se de paisà, encara pogué acabar el viatge i arribar a Gombreny. Va estar amagat a casa del seu germà fins que, el mes de setembre, havent anat aquest a Vic, va ser detingut, conduït al comitè i sotmès a un interrogatori extens i llarg, en què li preguntaren detalladament per tota la família i els seus béns, quedant-se tot el que portava. Després de l'interrogatori fou emmanillat i, així, varen anar cap a Gombreny, on varen detenir seu germà sacerdot. Tots dos varen ser conduïts de nou a Vic i sotmesos una altra vegada a interrogatori, primer separatament i després tots dos junts. Varen deixar en llibertat el germà i es quedaren amb el sacerdot. En sortir el seu germà, Mn. Josep Vilalta s'hi acostà amb intenció de parlar-li, però una dona del comitè s'interposà i, per separar-los, els donà una empenta tan forta a cadascun que els va fer caure tots dos.

L'endemà al matí, el germà tornà al comitè a preguntar pel sacerdot. Li respongueren: «D'això no ens en parlis; això no és cosa nostra; són ordres de Barcelona i cal complir-les». Insistí a saber on era, per si li faltava alguna cosa. Li varen dir que no li faltaria res, que d'això ja se n'encarregaven ells. Aquell mateix dia va saber per un ajudant del carceller que era a la presó. I l'endemà, el mateix ajudant li digué: «El vostre germà ja no el veureu més, perquè ahir a la nit el varen venir a buscar, i els qui vingueren no eren gent de declaracions, sinó gent de matar». En efecte, més tard es pogué comprovar, per un xofer que havia vist els cadàvers, que fou assassinat la nit del 16 al 17 de setembre de 1936 al terme de Malla, a l'enllaç de la carretera de Manresa amb la de Barcelona, juntament amb el Dr. Isidre Conill, professor del Seminari, i el senyor Julià, regidor de l'Ajuntament de Vic. És enterrat al cementiri de Malla.

MN. RAMON VILALTA TORALLAS

Beneficiat de Santa Maria de Ripoll

Va néixer a Ripoll el dia 21 de gener de 1871. Cursà els estudis al Seminari de Vic i rebé, de mans del bisbe Morgades, l'ordenació sacerdotal el 24 de setembre de 1898. Un any abans havia estat nomenat sagristà de la basílica de Ripoll, càrrec que exercí fidelment durant més de vint-i-cinc anys. Després es traslladà a Barcelona, i es pot afirmar que els seus set anys de vida barcelonina els passà entre hospitals, clíniques i cases de curació, fent tot el bé moral i material que podia a tots els malalts i necessitats. Posteriorment, prengué possessió d'un benefici al Reial Monestir, amb la qual cosa quedà reincorporat a la seva parròquia de Ripoll.

L'hora del seu martiri va arribar el matí del dia 3 de setembre de 1936. Fidel a les seves conviccions i amb el cor esquinçat per l'assassinat d'amics íntims i companys de ministeri, rebé la visita de milicians, els quals el sotmeteren a un interrogatori cruel i grotesc, obligant-lo a destruir amb les seves pròpies mans el barret sacerdotal que tant el caracteritzava. Destruïda en la seva presència la seva biblioteca i despul·lat dels seus ornaments més estimats, el varen portar a la caserna de milícies de la carretera de Ribes, d'on se'l varen emportar aquella mateixa nit per a ser assassinat a la collada de Tosses, sense que se n'hagi trobat el cadàver.

MN. JOAQUIM VILAPLANA FORCADA – NO ÉS A LA LLISTA

MN. PERE VINTRÓ CODINA

Beneficiat de la Mare de Déu del Carme de Manresa

Va néixer a Manresa el 19 de juliol de 1878. Estudià llatí, filosofia i teologia al Seminari de Vic i fou ordenat sacerdot el 24 de setembre de 1904. El 1906 fou nomenat vicari mestre de Balsareny; el 1913, de Calaf; el 1918, de la Mare de Déu del Carme de Manresa; el 1921, regent de Sant Bartomeu Sesgorgues; el 1924, ecònom, i l'any següent rector, de Castellar de Segarra. L'any 1928, per motius de salut, es retirà a Manresa, a la parròquia de la Mare de Déu del Carme.

Juntament amb el caputxí P. Oriol, de Barcelona, Mn. Vintró va ser la primera víctima de Manresa. El 24 de juliol de 1936, quan encara no havia tingut temps d'amagar-se, acudiren al seu domicili per detenir-lo les patrulles de la F.A.I. de Manresa. Mn. Vintró vivia amb una germana seva malalta, i ell també estava molt delicat de salut. Però els milicians no feien cas d'aquestes coses. Pressentint-ho, potser, Mn. Vintró estava preparat i ell mateix s'havia fet la recomanació de l'ànima. Juntament amb l'esmentat P. Oriol els varen portar a una vinya propera, on tots dos foren bàrbarament maltractats, per després ser conduïts en un camió i assassinats aquell mateix dia, al capvespre, a la carretera del Pont de Vilomara, entre La Culla i el Pla de Cal Gravat. El seu cadàver va ser recollit l'endemà i enterrat al nínxol de la família al cementiri de Manresa.

MN. JOSEP VIÑETA GATILLEPA

Rector de Rupit

Va néixer a Sentfores el 7 de desembre de 1885. Estudià al Seminari de Vic, on defensà conclusions. Fou ordenat sacerdot el 23 de setembre de 1911. Va ser, uns tres anys, capellà a l'Asil de Sant Joan de Déu de Barcelona. El 1915 fou nomenat vicari de Sant Hipòlit de Voltregà; el 1919, vicari mestre de Sant Martí de Riudeperes; el 1925, regent de Muntanyola; el 1926, ecònom de Sant Martí de Torroella; el 1928, regent de Monistrol de Calders; el 1930, ecònom de Mirambell; i el 1935, rector de Rupit.

Després d'esclatar la revolució de 1936, encara residí a la parròquia durant uns quinze dies per no deixar sense auxilis espirituals un feligrès greument malalt. Més tard, aconsellat segons sembla per uns feligresos que veien que la seva persona perillava si continuava entre ells, va decidir marxar a Vic, on va estar alguns dies amb uns parents seus, fins que finalment es traslladà a la seva casa natal de "Gatillepa", al terme de Sentfores, a Vic. A primers de setembre de 1936, el comitè de Vic va fer una visita a la casa i, en reconèixer el sacerdot, li digueren que «estava bé, que no es mogués». Però el dia 14 del mateix mes tornaren de nou i se'l varen endur, dient que tornaria al cap de poca estona. El varen portar a l'Ajuntament de Vic, on va quedar detingut aquell dia i part de la nit, i, en la plujosa matinada del dia 15, fou assassinat juntament amb altres quatre a la carretera de Manresa. Està enterrat al cementiri de Malla. Havia dit als seus familiars que estava disposat a morir màrtir per Déu i per la religió. En sortir de casa seva, digué als seus: «Us dono l'últim adeu. Ja no ens veurem més fins al cel».

MN. JOSEP VINYETA ROMEU

Vicari organista de Roda de Ter

Va néixer a Vic el dia 3 de març de 1903. Va cursar la carrera eclesiàstica al Seminari de Vic, essent ordenat sacerdot a Barcelona l'11 de juny de 1927. Seguint les petjades del seu oncle, Mn. Lluís Romeu, sobradament conegut pel seu talent musical i les seves exímies composicions, es va especialitzar aviat en estudis musicals que alternava amb els propis de la carrera sacerdotal. L'octubre de 1927 es va traslladar a Roma on va obtenir el grau de llicenciat en Cant gregorià i Orgue de l'Institut Pontifici i Escola Superior de Música Sacra. De tornada, va ser vicari de Sant Martí de Centelles, de Vinyoles d'Orís i de Roda de Ter. Estava nomenat organista auxiliar de la catedral de Vic, càrrec, però, que no va arribar a exercir.

En esclatar la guerra del 36 va deixar, entristit, la seva parròquia i se'n va anar a Vic a viure amb la seva mare i el seu oncle Mn. Romeu, gran i malalt. Valent i obert per propi temperament, no tenia por ni s'amagava. Obligat per les necessitats familiars i aconsellat per un amic va anar a la Caixa d'Estalvis a treure diners. Com que era necessari el vistiplau del comitè, es va haver de dirigir a la Casa de la Ciutat i allà fou detingut i lliurat, després, al comitè de Roda que el va matar al costat del pont del Gurri, ja en el terme de Vic, on es va erigir una creu commemorativa. El cadàver va quedar sense sepultar durant algunes hores i fou visitat i convertit en objecte de burla. Això va ser el dia 10 d'agost de 1936. Les seves restes varen ser traslladades al cementiri de Vic.